

Regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om IT-relaterad brottslighet om kriminalisering av gärningar av rasistisk och främlingsfientlig natur begångna med hjälp av datorsystem och med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i tilläggsprotokollet som hör till området för lagstiftningen samt till lagar om ändring av strafflagen och av 15 § i lagen om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att riksdagen ska godkänna det i Strasbourg den 28 januari 2003 upprättade tilläggsprotokollet (ETS 189) till Europarådets konvention om IT-relaterad brottslighet om kriminalisering av gärningar av rasistisk och främlingsfientlig natur begångna med hjälp av datorsystem. Tilläggsprotokollet trädde i kraft internationellt den 1 mars 2006. I propositionen ingår ett förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i tilläggsprotokollet som hör till området för lagstiftningen.

Samtidigt föreslås att lagstiftningen ska ändras så att den motsvarar kraven i rådets rambeslut 2008/913/RIF om bekämpande av vissa former av och uttryck för rasism och främlingsfientlighet enligt strafflagstiftningen. Det föreslås sådana ändringar av strafflagen som följer av att tilläggsprotokollet sätts i kraft och rambeslutet genomförs samt vissa ändringar som preciserar och delvis även utvidgar strafflagen.

I samband med hets mot folkgrupp nämns som nya gärningssätt "tillgängliggörande för allmänheten" och "tillhandahållande för allmänheten". Avsikten med de föreslagna preciseringarna är att säkerställa att kriminaliseringen lämpar sig för gärningssätten i fråga. Det föreslås att det gällande uttrycket "uttalanden eller andra meddelanden" ska ersättas med ett modernare begrepp som används i grundlagen, nämligen "information, åsikter eller andra meddelanden".

Det föreslås att dimensionen för straffbestämmelserna om hets mot folkgrupp görs tydligare när bestämmelserna gäller s.k. hat-

brott och att bestämmelserna delvis utvidgas så att bland motiven till brotten uttryckligen nämns även hudfärg, härstamning, övertygelse, sexuell läggning och funktionsnedsättning. Möjligheten att tillämpa paragrafen även på grunder som är jämförbara med de nämnda grunderna kommer att kvarstå i preciserad form. Samma motiv som vid hets mot folkgrupp föreslås också i den straffskärpningsbestämmelse som gäller rasistiska och andra liknande motiv. Enligt skärpningsbestämmelsen ska brottets rasistiska eller andra liknande motiv vara straffskärpande oavsett vem eller vad brottet riktar sig mot.

Det föreslås att strafflagen ska kompletteras med ett särskilt rekvisit för grov hets mot folkgrupp. Det kan vara tillämpligt bl.a. när någon uppmanar eller förleder till folkmord eller andra allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna, till mord eller till dråp begånget i terroristiskt syfte. Det grova gärningssättet kan också lämpa sig för uppmaning till annat grovt våld, om den allmänna ordningen och säkerheten klart äventyras genom gärningen. Som maximistraff för det nya grova brottet föreslås fängelse i fyra år.

Det föreslås att juridiska personers straffansvar ska utvidgas till att gälla brott som avser hetsbrott och, när brottet har ett hatmotiv, olaga hot och grov ärekränkning. Under vissa förutsättningar ska juridiska personers straffansvar kunna tillämpas också på offentlig uppmaning till brott. Dessutom föreslås vissa andra smärre ändringar av strafflagen.

I lagen om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster föreslås endast en precisering av en bestämmelse där det hänvisas till strafflagen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har blivit stadfästa. Lagen om sättande i kraft av de be-

stämmelser som hör till området för lagstiftningen i tilläggsprotokollet till konventionen om IT-relaterad brottslighet avses dock träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av republikens president samtidigt som tilläggsprotokollet träder i kraft för Finlands del.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	3
ALLMÄN MOTIVERING	5
1 INLEDNING.....	5
2 NULÄGE	6
2.1 Lagstiftning och praxis.....	6
2.2 Grundlagen och internationella fördrag	7
2.3 Rättspraxis vid Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna	8
2.4 Lagstiftningen i utlandet	9
Sverige.....	9
Norge.....	9
Danmark	10
Tyskland.....	10
2.5 Bedömning av nuläget	11
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	12
Tilläggsprotokollet och rambeslutet.....	12
Ändringar av strafflagen.....	13
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	14
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	14
DETALJMOTIVERING	15
1 TILLÄGGSPROTOKOLLETS INNEHÅLL OCH FÖRHÅLLANDE TILL LAGSTIFTNINGEN I FINLAND.....	15
Kapitel I Gemensamma bestämmelser.....	15
Kapitel II Åtgärder som ska vidtas på nationell nivå.....	16
Kapitel III Förhållandet mellan konventionen och tilläggsprotokollet	21
Kapitel IV Slutbestämmelser	24
2 RAMBESLUTET OCH DEN GÄLLANDE LAGSTIFTNINGEN	25
Ingressen.....	25
Kriminaliseringskyldigheter	25
3 LAGFÖRSLAG	35
3.1 Lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om IT-relaterad brottslighet om kriminalisering av gärningar av rasistisk och främlingsfientlig natur begångna med hjälp av datorsystem.....	35
3.2 Strafflagen.....	36
6 kap. Om bestämmande av straff	36
11 kap. Om krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten	37
17 kap. Om brott mot allmän ordning.....	44
24 kap. Om kränkning av integritet och frid samt om ärekränkning	44
25 kap. Om brott mot friheten	44
3.3 Lagen om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster	45
4 IKRAFTTRÄDANDE	45
5 BEHOVET AV RIKSDAGENS SAMTYCKE	45
6 BEHANDLINGSORDNING	46

LAGFÖRSLAGEN.....	49
Lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om IT-relaterad brottslighet om kriminalisering av gärningar av rasistisk och främlingsfientlig natur begångna med hjälp av datorsystem	49
Lag om ändring av strafflagen.....	50
Lag om ändring av 15 § i lagen om tillhandahållande av informations samhällens tjänster	53
BILAGA	54
PARALLELLETEXTER	54
Lag om ändring av strafflagen.....	54
Lag om ändring av 15 § i lagen om tillhandahållande av informations samhällens tjänster	59
BILAGA	60
FÖRDRAGSTEXTER Tilläggsprotokoll till konventionen om IT-relaterad brottslighet om kriminalisering av gärningar av rasistisk och främlingsfientlig natur begångna med hjälp av datorsystem preliminär översättning	60
BILAGA	70
FÖRDRAGSTEXTER Rådets rambeslut 2008/913/RIF av den 28 november 2008 om bekämpande av vissa former av och uttryck för rasism och främlingsfientlighet enligt strafflagstiftningen	70

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Yttrandefriheten är en av de viktigaste principerna i ett demokratiskt samhälle. Under de senaste åren har den teknologiska utvecklingen medfört att datanäten erbjuder medel utan tidigare motstycke för att underlätta yttrandefrihet och frihet att meddela sig i hela världen. Samtidigt har det också blivit lätt att använda datorsystemen för att sprida rasistisk och främlingsfientlig propaganda.

Inom det internationella samfundet råder på bred front en insikt om att gärningar av rasistisk och främlingsfientlig natur utgör en kränkning av de mänskliga rättigheterna och ett hot mot ett lagbundet samhällsskick och demokratisk stabilitet. Därför har man vidtagit även rättsliga åtgärder mot i synnerhet den växande rasistiska propagandan i datanäten. År 2003 upprättades tilläggsprotokollet (ETS 189, nedan kallat *tilläggsprotokollet*) till Europarådets konvention om IT-relaterad brottslighet (FördrS 60/2007) och den 28 november 2008 antogs rådets rambeslut om bekämpande av vissa former av och uttryck för rasism och främlingsfientlighet enligt strafflagstiftningen (rådets rambeslut 2008/913/RIF, nedan kallat *rambeslutet*).

Båda instrumenten innehåller i huvudsak ålägganden att under vissa förutsättningar kriminalisera brott begångna med rasistiska motiv. Målet är att utöka det europeiska och internationella samarbetet för att bekämpa spridningen av rasistiska och främlingsfientliga uttalanden, dock utan att ingripa i principerna om yttrandefrihet i nationella rättssystem. Avsikten är att nå en lämplig avvägning mellan yttrandefrihet och straffbarhet för gärningar av rasistisk och främlingsfientlig natur.

Tilläggsprotokollet gäller i huvudsak gärningar som begås offentligt med hjälp av datanät. Rambeslutet har inte avgränsats till att gälla datanät men gäller endast offentlig spridning av rasistisk propaganda. För båda instrumenten gäller därför att deras största betydelse består i syftet att kriminalisera ra-

sistisk och främlingsfientlig propaganda som presenteras offentligt på Internet.

I den år 1965 ingångna internationella konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering (FördrS 37/1970, nedan kallad *rasdiskrimineringskonventionen*) fastläs ras, hudfärg, härkomst samt nationellt och etniskt ursprung som grunder för rasdiskriminering. Som rasistiska motiv i tilläggsprotokollet och rambeslutet nämns samma kriterier som i rasdiskrimineringskonventionen. I de svenska versionerna av tilläggsprotokollet och rambeslutet används dock härstamning som synonym till härkomst.

Rasistiska brott har inte definierats i strafflagen. I strafflagen ingår rasistiska motiv dock dels i rekvisitet för vissa brott, dels i bestämmelserna om straffskärpning.

Straffbestämmelsen om hets mot folkgrupp är en central bestämmelse som berör rasistiska motiv. Bestämmelser om kriminalisering av hetsande till diskriminering av folkgrupp (nedan kallat *hetsbrott*) och kriminalisering av diskriminering togs in i strafflagen 1970 i samband med genomförandet av rasdiskrimineringskonventionen. Som hetsande till diskriminering av folkgrupp kriminaliserades kränkning av en raslig, nationell, etnisk eller religiös grupp. Också i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 7—8 1976, nedan kallad *MP-konventionen*), som godkändes 1966, ingår ett förbud mot diskriminering av folkgrupp.

Hetsbrott fick sin nuvarande form 1995 och benämningen hets mot folkgrupp. Till paragrafen fogades då en jämställbarhetsklausul beträffande de grunder som nämns i bestämmelsen. Hetsbrott är därmed tillämpligt också på andra hatbrott än sådana som har rasistiska motiv. Det finns inte någon internationellt etablerad definition av hatbrott.

År 2008 överfördes bestämmelsen om hetsbrott till sin nuvarande plats, 11 kap. 10 § i strafflagen.

Motivet till brottet är en faktor som ska beaktas vid straffmätning. Rasistiska motiv kan således beaktas när straffet mäts ut. Ett rasistiskt motiv togs in som en straffskärpnings-

grund i samband med att den allmänna delen av strafflagen reviderades 2002. Före det hade endast brottsmotivet att brottet begåtts mot ersättning erkänts som straffskärpningsgrund i lagen.

Även i Finland råder stor oro över den fara som den ökade rasismen, i synnerhet den som sprids med hjälp av datorsystem, medför. Den regeringsproposition som nu ska överlämnas siktar till att minska faran. Genom propositionen kommer bl.a. strafflagstiftningen att ändras så att den motsvarar kraven i tilläggsprotokollet och rambeslutet.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Motiven till brottet är den essentiella frågan i samband med rasistiska brott. Rasistiska motiv är i första hand ras, hudfärg, härstamning samt nationellt och etniskt ursprung. I dagens läge begås typiska rasistiska brott med hjälp av datorsystem. Tillämpligheten hos rekvisitet enligt strafflagen beror dels av innehållet i det material som sprids, dels av om brottet riktas mot en enskild person eller en grupp människor. Rasistisk hets och spridning av rasistiskt material har till centrala delar kriminaliserats som hets mot folkgrupp i 11 kap. 10 § i strafflagen. Genom hetsbrottsparagrafen kriminaliseras en gärning genom vilken någon bland allmänheten sprider rasistiskt material med hotfullt eller kränkande innehåll, om gärningen riktas mot en viss folkgrupp. Bestämmelsen gäller spridning av uttalanden och andra meddelanden i muntlig eller skriftlig form eller i form av bilder. Vid hetsbrott sprider någon bland allmänheten uttalanden eller meddelanden i vilka en nationell, etnisk, raslig eller religiös grupp eller en annan med dessa jämförbar folkgrupp hotas, förtalas eller smädas. Som straff föreskrivs böter eller fängelse i högst två år. Om offentlig hets eller anstiftan till ett brott riktas mot en viss person eller vissa personer i stället för mot en folkgrupp, kan under vissa förutsättningar det som i 17 kap. 1 § i strafflagen bestäms om straff för offentlig uppmaning till brott bli tillämpligt. Straffet kan vara böter eller fängelse i högst två år.

Om gärningen inte riktas mot en grupp utan mot en person eller flera personer som kan individualiseras, kan det i stället för hetsbrott bli aktuellt att tillämpa strafflagens bestämmelser om diskriminering i 11 kap. 11 §, bestämmelserna om diskriminering i arbetslivet i 47 kap. 3 eller 3 a § eller bestämmelserna om ärekränkingsbrott i 24 kap. 9—10 §. Om en gärning riktas mot en person eller flera personer som kan individualiseras kan den också uppfylla rekvisitet för olaga hot som har straffbelagts i 25 kap. i strafflagen och för vilket maximistraffet är fängelse i högst två år, eller - när gärningen riktas mot ett vittne - övergrepp i rättssak (SL 15:9). Om olaga hot eller offentlig uppmaning till brott har begåtts i terroristiskt syfte, kan straffet för olaga hot vara fängelse i minst fyra månader och högst tre år och för offentlig uppmaning till brott fängelse i minst fyra månader och högst fyra år. Endast när det gäller de sistnämnda brott som begåtts i terroristiskt syfte kan även en juridisk person ha straffansvar.

Till skillnad från vad som är fallet vid hetsbrott och diskrimineringsbrott har rasistiska motiv inte beaktats i rekvisitet för ärekränkingsbrott och olaga hot. Ett rasistiskt motiv kan då beaktas som en sådan straffskärpningsgrund som avses i 6 kap. 5 § 4 punkten i strafflagen. Skärpningsgrunden blir tillämplig om brottet har riktat sig mot en person som hör till en nationell, raslig eller etnisk folkgrupp eller någon annan dylik folkgrupp och att det har begåtts på grund av denna grupptillhörighet. Syftet med bestämmelsen är att ge skydd mot just det slags brott där primärorsaken och gärningsmannens motiv hänför sig till någon egenskap som offret har som medlem av en specifik folkgrupp (RP 44/2002 rd).

Skärpningsgrunden kan således bli tillämplig t.ex. vid misshandelsbrott, sabotage, skadegörelse, brott mot trosfrid, spridning av pornografisk bild och grov spridning av barnpornografisk bild. Rasistiska motiv ingår däremot i rekvisitet för t.ex. folkmord.

Under första hälften av 2000-talet dömdes i genomsnitt en person per år till straff för hets mot folkgrupp. Antalet personer som döms till straff ser ut att öka, eftersom antalet var två år 2007 och fyra år 2008. I allmänhet har

straffet varit böter. I fråga om hetsbrott finns det inte något prejudikat av högsta domstolen. Också som skärpningsgrund har rasistiska motiv tillämpats i liten utsträckning. Under de senaste åren har ett rasistiskt motiv använts som skärpningsgrund i knappa tio domar i snitt. År 2007 användes skärpningsgrunden i sex domar och år 2008 i åtta domar. Av de sistnämnda domarna gällde tre grov misshandel, två vanlig misshandel, två skadegörelse och ett försök till brott mot liv. År 2008 dömdes åtta personer till straff för diskriminering, tio personer till straff för diskriminering i arbetslivet och tre personer till straff för ockerliknande diskriminering i arbetslivet. Straffet var böter. Av statistiken framgår inte i hur många fall diskrimineringsbrottet hade ett rasistiskt motiv. Ett rasistiskt motiv kan också beaktas när straffet mäts ut. Det finns inte några uppgifter om antalet fall av det slaget.

2.2 Grundlagen och internationella fördrag

I 6 § i grundlagen ingår ett krav på jämlikhet. I 2 mom. finns ett allmänt förbud mot diskriminering. Enligt det får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Bestämmelserna i 17 § 3 mom. i grundlagen ger skydd för nationella och etniska minoriteters kultur. I artikel 14 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 19/1990, nedan kallad *Europakonventionen*) förbjuds diskriminering på grund av bl.a. kön, ras, hudfärg, språk, religion, politiska eller andra åsikter och nationell eller social härkomst. Även i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna garanteras icke-diskriminering. EU:s direktiv mot diskriminering har delvis genomförts genom lagen om likabehandling (21/2004).

Hets mot folkgrupp kränker de mänskliga rättigheterna. Rasdiskrimineringskonventionen är den viktigaste konventionen om mänskliga rättigheter när det gäller rasism. Europeiska domstolen för de mänskliga rät-

tigheterna (nedan kallad *Europadomstolen*) har godkänt att rasdiskrimineringskonventionen beaktas vid tolkning av bestämmelserna om yttrandefrihet i artikel 10 i Europakonventionen (se domen i målet *Jersild mot Danmark* 23.9.1994, A 298). Även MP-konventionen (FördrS 8/1976) är viktig. I artikel 20 i MP-konventionen förbjuds främjande av nationalhat, rashat och religiöst hat. Jämlikhet tryggas genom flera av artiklarna i MP-konventionen. Exempelvis i artikel 27 tryggas ställningen för kulturella, religiösa och språkliga minoriteter. Kriminaliseringen av hetsbrott och diskrimineringsbrott baserade sig på de nämnda internationella konventionerna, i synnerhet på verkställigheten av de ålägganden som anges i artikel 4 a i rasdiskrimineringskonventionen.

I 12 § i grundlagen, där yttrandefriheten tryggas, ingår ett förbud mot att i förväg hindra någon från att framföra, sprida och ta emot information, åsikter och andra meddelanden. Artikel 10 i Europakonventionen har samma innehåll. På grundval av konventionen och Europadomstolens praxis krävs det synnerligen vägande grunder för att man ska få ingripa på förhand. Efter det att Finland tillträdde Europakonventionen har Europadomstolens tillämpningspraxis blivit viktig när det gäller att avgränsa yttrandefriheten. Grundlagen och Europakonventionen tillåter ingripande i efterhand i uttryck som skyddats genom yttrandefriheten, om det gäller att trygga övriga rättigheter (GrUB 14/2002 rd).

Det förbud mot missbruk av rättigheter som ingår i artikel 17 i Europakonventionen är väsentlig för Europadomstolen. Redan på 1970-talet ansåg kommissionen för de mänskliga rättigheterna att artikel 10 inte skyddar mot uppvigling till ras- och främlingshat.

Orsaken till att yttrandefriheten bör tolkas så som anförts ovan är bl.a. det nämnda förbudet mot missbruk av rättigheter. I artikeln sägs att ”ingenting i denna konvention får tolkas så att det medför en rätt för någon stat, grupp eller person att bedriva verksamhet eller utföra handling som syftar till att utplåna någon av de fri- och rättigheter som angetts i konventionen eller till att inskränka dem i större utsträckning än vad som medgetts här”. Rättigheterna enligt Europakonventio-

nen får alltså inte utövas så att en annan rättighet som tryggats genom konventionen äventyras mer än vad som tillåts enligt konventionen. På denna grund har det ansetts att t.ex. nynazisternas verksamhet har kunnat förbjudas som verksamhet som står i strid med de mänskliga rättigheterna. I artikel 5 i MP-konventionen finns ett likadant förbud mot missbruk av rättigheter.

2.3 Rättspraxis vid Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna

I det klassiska fallet *Lehideux och Isorni mot Frankrike* (1998) konstaterades att urskulandet av judeutrotningen inte får skydd av artikel 10. Det handlade givetvis om överträdelse av artikel 10 eftersom de dömda inte hade förringat förintelsen utan framfört en avvikande tolkning av händelserna under andra världskriget och i synnerhet av Petains roll. Europadomstolen drar således upp en viktig gräns mellan att diskutera historien och att förneka handlingar som letts i bevis.

Den mest betydande av Europadomstolens avgöranden är domen i målet *Jersild mot Danmark* (23.9.1994, A 298). I det nämnda fallet hade ändringssökanden (Jersild) gjort ett aktualitetsprogram om en ungdomsgrupp där medlemmarna i intervjuerna förde fram sina grovt rasistiska och utlänningsfientliga åsikter. Jersild hade dömts till böter för medhjälp till ett brott som motsvarar hets mot folkgrupp enligt 11 kap. 10 § i strafflagen.

I fallet ansåg Europadomstolen att det att den redaktör som gjort ett program om en rasistisk organisation dömdes till straff för hets mot folkgrupp innebar kränkning av den yttrandefrihet som avses i artikel 10 i Europakonventionen. I motiveringen betonade domstolen att ändringssökanden inte hade haft rasistiska avsikter utan försökt ge den breda allmänheten information om en viss grups utlänningsfientliga attityder.

På grundval av fallet *Jersild* gäller det att urskilja rätten att skriva och rapportera t.ex. i medierna om rasistiska grupper utan att redaktören eller skribenten döms till straff för brott. Ett undantag är situationer där syftet med nyhetsförmedlingen helt tydligt är att främja spridning av rasistiskt material. I fallet *Jersild* handlade det således om en sådan

avsikt i anslutning till förmedling av information som gjorde att själva sändningen av programmet var tillåten trots att programmet innehöll uttalanden i vilka en folkgrupp förtalades och smädades (se *Pellonpää, Matti*. Euroopan ihmisoikeussopimus. Talentum 2005 s. 486).

Europadomstolen har i sin rättspraxis ansett att s.k. politiska tal inte får inskränkas utan tvingande skäl. Europadomstolen har dock påpekat att tolerans och jämlikhet mellan människor hör till grundstenarna för demokratin. Enligt domstolen är det i en demokrati därför nödvändigt att påföra sanktioner eller vidta förhindrande åtgärder när det gäller uttalanden i vilka någon uppviglar till hat som baseras på intolerans. Hattal som kan kränka vissa personer eller grupper av personer är enligt domstolen inte förtjänta av skydd enligt artikel 10 i Europakonventionen. Den utstakningen har domstolen gjort t.ex. i sitt avgörande i målet *Erbakan mot Turkiet* 6.7.2006.

Det att hattal också faller utanför den s.k. politiska yttrandefriheten framgår tydligt av Europadomstolens avgörande i målet *Feret mot Belgien* 16.7.2009. Fallet handlade om att rättsmyndigheterna i Belgien hade vidtagit åtgärder mot en politiker på grund av dennes uttalanden om vissa folkgrupper. Europadomstolen kom fram till att inskränkningen av politikerns yttrandefrihet kunde tillåtas enligt Europakonventionen. Domstolen röstade visserligen om avgörandet. I detta sammanhang är det undantagsvis befogat att åberopa ståndpunkten hos de domstolsmedlemmar som blev i minoritet. Orsaken är att minoriteten bl.a. anförde argument för sin åsikt att politikerns yttrandefrihet inte skulle ha fått begränsas eftersom denne inte hade åberopat överlägsenheten för en viss ras eller betraktat en viss ras som lägstående än andra på grund av biologiska faktorer som är utmärkande för den.

Ställningstagandet bör tolkas så att också de domstolsmedlemmar som blev i minoritet skulle ha låtit sådana påståenden falla utanför yttrandefriheten i vilka en viss folkgrupp betraktas som lägstående än andra på grund av biologiska faktorer som är utmärkande för den. Det här är högst förståeligt eftersom det t.ex. inom den klassiska nationalsocialistiska

hatpropagandan uttryckligen hänvisades till vissa folkgruppers biologiska undermålighet. Inte ens enligt den politiska yttrandefriheten är det tillåtet att sprida hattal av det slaget.

I det aktuella målet hävdade svaranden sig ha framfört sina i åtalet avsedda yttranden som ett led i den kritik han riktade mot myndigheternas verksamhet. Det bör beaktas att om svaranden så önskat skulle han ha kunnat framföra samma kritik utan att ta in de fraser som avsågs i åtalet och i vilka somalier förtalades och smädades. Svaranden i målet hade inte något sådant särskilt syfte som enligt Europadomstolens rättspraxis i undantagsfall medför att spridning av uttalande av detta slag kan tillåtas inom ramen för yttrandefriheten.

2.4 Lagstiftningen i utlandet

Sverige

Enligt 16 kap. 8 § i brottsbalken är hets mot folkgrupp en straffbar gärning i Sverige. Rekvisitet enligt första stycket i paragrafen motsvarar i hög grad det motsvarande rekvisitet i gällande lag i Finland. I Sverige är straffbarhetsområdet dock i viss bemärkelse mera omfattande, vilket beror på att det inte förutsätts att yttranden eller meddelanden sprids bland allmänheten. Det är tillräckligt att yttrandena eller meddelandena sprids till en mottagargrupp som är större än obetydlig. I Sverige är det straffbart att sprida sådana uttalanden i vilka folkgrupper hotas eller i vilka det uttrycks missaktning för folkgrupper. I bestämmelsen nämns också sexuell läggning som ett skyddsobjekt. Maximistrafet för en gärning som avses i första stycket är fängelse i högst två år. I lindriga fall kan bötesstraff påföras.

I 16 kap. 8 § andra stycket i brottsbalken anges ett särskilt rekvisit för grova gärningsformer. I stycket konstateras att ”är brottet grovt döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år”. Enligt bestämmelsen gäller att ”vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om meddelandet haft ett särskilt hotfullt eller kränkande innehåll och spritts till ett stort antal personer på ett sätt som varit ägnat att väcka betydande uppmärksamhet”.

Även i Sverige, i 16 kap. 5 § i brottsbalken, finns en allmänare straffbestämmelse som gäller offentlig uppvigling. Enligt bestämmelsen är det straffbelagt att i skrift som sprids till allmänheten uppmåna eller försöka förleda till brottslig gärning (t.ex. hets mot folkgrupp), avvikande medborgerlig skyldighet eller ohörsamhet mot myndighet. Straffet är böter eller fängelse i högst sex månader. Om gärningen med hänsyn till att gärningsmannen har försökt förleda till allvarligt brott eller annars kan anses som grovt, är straffet fängelse i högst fyra år. Straff döms inte ut i lindriga fall. I Sverige har regeringen föreslagit en särskild lag som gäller kriminalisering av offentlig uppmaning till särskilt allvarlig brottslighet (Prop. 2009/2010:78). Om brottet är grovt ska straffet kunna vara fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

I 29 kap. 2 § 7 punkten i brottsbalken ingår en straffskärpningsgrund. Som en straffskärpningsgrund ska beaktas att ett motiv för brottet har varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet. Skärpningsgrunden blir således tillämplig när ett brott har ett rasistiskt motiv eller ett motsvarande hatiskt motiv. Enligt bestämmelsen krävs det inte nödvändigtvis att objektet hör till en sådan grupp som avses i bestämmelsen. Enligt bestämmelsen krävs det inte heller att det rasistiska motivet eller hatmotivet är det enda brottsmotivet i ett visst ärende.

Sverige har ännu inte ratificerat tilläggsprotokollet. I Sverige har man dock färdigställt ett förslag till åtgärder som krävs för genomförandet av konventionen och tilläggsprotokollet (Brott och brottsutredning i IT-miljö, Ds 2005:6). I promemorian föreslås att Sverige bör avge reservation till artiklarna 3, 5 och 6 för att principerna om yttrandefrihet ska tryggas.

Norge

Spridning av rasistiska och andra hatfyllda åsikter (hatefulle ytringer) är en straffbelagd gärning enligt 135 a § i strafflagen (Straffeloven). Bestämmelsen har reviderats och avsikten är att en ny bestämmelse ska tas in i

185 § i strafflagen. Ändringen har ännu inte trätt i kraft. Det gällande rekvisitet gäller publicering och spridning i vida kretsar av yttranden eller andra meddelanden som uttrycker diskriminering eller fientlighet. Rekvisitet uppfylls också när yttrandet framställs med hjälp av symboler. Enligt förklaringen till rekvisitet avses med yttranden och andra meddelanden som uttrycker diskriminering och fientlighet att man hotar, smädar och förtalar eller uppmanar till hat och förföljelse av vissa personer på grundval av hudfärg, nationalitet eller tillhörighet till en etnisk grupp, religion, livsåskådning eller homosexuell läggning. Vid en internationell jämförelse är bestämmelsen exceptionell i den bemärkelsen att rekvisitet uppfylls också när gärningsmannen handlar av grov oaktsamhet. För brottet kan påföras fängelsestraff i tre år. En viktig ändring vid revideringen av bestämmelsen är att även funktionsnedsättning (nedsatte funksjonsevne) nämns som skyddsobjekt.

I den nya 77 § i strafflagen finns bestämmelser om skärpande omständigheter (skjerpende omstendigheter). I i-punkten nämns hatbaserade motiv som en ny skärpande omständighet. Straffet ska skärpas om orsaken till brottet (lovbruddet har sin bakgrund) är en annans religion, livssyn, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, homosexuell läggning (homofile), funktionsnedsättning eller någon annan omständighet som utmärker en grupp som är i behov av särskilt skydd. Grunderna för skärpning och grunderna för hatbrott är likriktade i Norge. Än så länge har inte heller skärpningsgrunderna trätt i kraft, med undantag för brotten enligt 16 kap. (folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser). Den som förbereder något av de sistnämnda brotten enligt 16 kap. eller som direkt och offentligt uppviglar till ett sådant brott, kan dömas till fängelse i högst tio år.

Norge ratificerade tilläggsprotokollet i april 2008 och det trädde i kraft den 1 augusti samma år. Norge har gjort tre förbehåll till artiklarna om kriminaliseringar. Förbehållen gäller spridande av rasistiskt och främlingsfientligt material (artikel 3), rasistiskt och främlingsfientligt motiverad kränkning (artikel 5) samt förnekande, grovt föroringande,

gillande eller rättfärdigande av folkmord eller brott mot mänskligheten (artikel 6).

Danmark

Hets mot folkgrupp är straffbelagt enligt 266 b § i strafflagen (Straffeloven). Rekvisitet gäller yttranden och andra meddelanden i vilka en folkgrupp hotas, smädas och förtalas på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, religion eller sexuell läggning. För att rekvisitet ska uppfyllas ska yttrandena och meddelandena offentliggöras eller spridas i syfte att materialet ska bli tillgängligt i vida kretsar. Enligt 2 mom. i paragrafen ska vid straffmätning som en skärpningsgrund beaktas att gärningen har begåtts i form av propagandaverksamhet.

I 81 § i strafflagen finns en förteckning för straffskärpningsgrunder. Enligt paragrafen kan ett straff skärpas om brottet grundar sig på offrets etniska ursprung, religion eller sexuella läggning eller har någon annan motsvarande orsak.

Danmark ratificerade tilläggsprotokollet på sommaren 2005 och det trädde i kraft den 1 mars 2006. Danmark har gjort tre förbehåll till artiklarna om kriminaliseringar. Reservationerna gäller spridande av rasistiskt och främlingsfientligt material (artikel 3), rasistiskt och främlingsfientligt motiverad kränkning (artikel 5) samt förnekande, grovt föroringande, gillande eller rättfärdigande av folkmord eller brott mot mänskligheten (artikel 6).

Tyskland

Den allmänna strafflagen (Strafgesetzbuch, StGB) i Tyska förbundsrepubliken innehåller flera bestämmelser där syftet är att avvärja spridning av olika slags rasistisk och hatisk propaganda. En viktig paragraf gäller Volksverhetzung (StGB 130 §). I 1 mom. förbjuds uppvigling till hat mot folkgrupp och till våld eller andra egenmäktiga gärningar mot grupper av detta slag. I momentet förbjuds också spridning av uttalanden där man på det sätt som avses i rekvisitet går åt andras människovärde. De gärningar som avses i 1 mom. ska vara ägnade att äventyra den allmänna ordningen. Maximistraffet för de gärningar

som avses i momentet är fängelse i fem år. Straffminimum är fängelse i tre månader.

Paragrafens 2 mom. gäller spridning och tillgängliggörande för allmänheten av sådana skriftliga uttalanden och andra meddelanden som till sitt innehåll uppfyller kriterierna enligt 1 mom. Skriftliga yttranden och meddelanden jämföras i bestämmelsen med yttranden och meddelanden som sprids via datanät och andra elektroniska medier. I momentet förutsätts inte att gärningen ska vara ägnad att äventyra den allmänna ordningen (gärningen är därmed till denna del ett rent handlingsbrott). Straffskalan är böter eller fängelse i högst tre år.

I StGB 130 § 3 mom. ingår en straffbestämmelse genom vilken offentligt förnekande, gillande och förringande av nationalsocialisternas folkord kriminaliseras (Leugnung der Judenverfolgung). Som villkor för straffbarhet ställs att gärningen är ägnad att äventyra den allmänna ordningen. Straffskalan är böter eller fängelse i högst fem år. Också i 4 mom. ingår en kriminalisering som likaså gäller uttalanden om brott under den nationalsocialistiska tiden.

I sista momentet i StGB 130 ingår en hänvisning till den ansvarsbegränsning som anges i StGB 86 § 3 mom. Enligt hänvisningsbestämmelsen ska begränsningsbestämmelsen beaktas i de situationer som avses i 130 § 2-4 mom. Syftet med begränsningsbestämmelsen är att säkerställa att rasism, främlingshat och t.ex. nationalsocialism kan behandlas offentligt t.ex. inom normal nyhetsrapportering eller i offentliga diskussioner om samhällsfrågor och historiska händelser. Syftet med bestämmelsen om ansvarsbegränsning (som i Tyskland kallas för socialadekvansklausulen) är således att säkerställa att kriminaliseringen Volksverhetzung i StGB 130 § inte i varje enskilt fall tillämpas så att yttrandefriheten begränsas på ett överdrivet sätt.

I den tyska strafflagen kompletteras kriminaliseringen Volksverhetzung av bl.a. 86 §, enligt vilken det är förbjudet att sprida propagandamaterial som sammanställts av organisationer som konstaterats vara grundlagsstridiga. I Tyskland har t.ex. sådana organisationer som har som mål att nationalsocialismen ska återfå makten konstaterats vara

grundlagsstridiga. Straffskalan är böter eller fängelse i högst tre år. Enligt StGB 86 § är det straffbart att offentligt använda symbolerna för grundlagsstridiga organisationer. På grundval av paragrafen är det i Tyskland straffbart att t.ex. använda hakkors offentligt. Straffskalan är böter eller fängelse i högst tre år. Förbudet enligt både 86 och 86 a § modifieras av den ovan nämnda bestämmelsen om ansvarsbegränsning (StGB 86 § 3 mom.).

Tyskland har inte ratificerat tilläggsprotokollet.

2.5 Bedömning av nuläget

Brott som begåtts med rasistiska motiv är straffbara, antingen som en egen brottstyp eller så att det rasistiska motivet kan beaktas som en straffskärpningsgrund. Rasistiska motiv kan alltså beaktas på ett övergripande sätt i strafflagstiftningen.

Den centrala straffbestämmelsen, hets mot folkgrupp, är dock redan delvis föråldrad och det kan vara problematiskt att tillämpa bestämmelsen på verksamhet i datanät. Det är oklart t.ex. hurdana åtgärder ”spridning bland allmänheten” avser i en nätmiljö. Principerna om yttrandefrihet avgränsar tillämpningen av bestämmelsen om hetsbrott.

Hetsbrott lämpar sig förutom i fråga om rasistiska grunder också i fråga om vissa andra karakteristika som i vidare bemärkelse kan hänföras till grunderna för hatbrott, t.ex. i fråga om en del av grunden sexuell läggning. Brottets förhållande till sexuell läggning och funktionsnedsättning lämnar dock rum för tolkning. Till denna del bör gränsen mellan straffbart och icke-straffbart göras tydligare.

Bestämmelsen om ett rasistiskt motiv som straffskärpningsgrund är på motsvarande sätt oklar när det gäller hatbrottskarakteristika. Dessutom har inte religion explicit nämnts som en grund. Inom rättspraxis tillämpas skärpningsgrunden mycket lite med hänsyn till det antal rasistiska motiv som polisen registrerat. Den ringa tillämpningen kan antagligen delvis förklaras med att bestämmelsen är dunkel.

Också bestämmelsen om ett rasistiskt motiv som skärpningsgrund bör preciseras.

Enligt internationella fördrag och förpliktelser måste juridiska personers straffansvar

utsträckas till rasistiska brott. Strafflagstiftningen är bristfällig till denna del.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

Syftet med denna proposition är i första hand att sätta tilläggsprotokollet i kraft och genomföra rambeslutet. Tilläggsprotokollet gäller kriminalisering av vissa gärningar av rasistisk och främlingsfientlig natur begångna med hjälp av datorsystem. Rambeslutet gäller bekämpande av vissa former av uttryck för rasism och främlingsfientlighet enligt strafflagstiftningen.

Avsikten är att riksdagen ska godkänna tilläggsprotokollet till den del det omfattas av Finlands behörighet och ge sitt samtycke till vissa förbehåll. Det föreslås att strafflagen ska ändras med anledning av att tilläggsprotokollet sätts i kraft. Samtidigt föreslås att lagstiftningen ska ändras så att den motsvarar kraven i rådets rambeslut.

Av tilläggsprotokollet och rambeslutet följer att bl.a. strafflagens bestämmelser om hets mot folkgrupp och rasistiska motiv bland straffskärpningsgrunderna måste ändras samt att juridiska personers straffansvar måste utsträckas till att gälla rasistiska brott.

Det är också meningen att bestämmelserna ska bli tydligare och enhetligare för att bl.a. tolkningsproblemen i samband med tillämpningen av bestämmelserna ska minska.

Tilläggsprotokollet och rambeslutet

Syftet med konventionen är att skydda samhället mot IT-brottslighet och de skador denna brottslighet orsakar. Syftet med tilläggsprotokollet är särskilt att skydda samhället mot propaganda av rasistisk och främlingsfientlig natur och de skador som propagandan orsakar rättsstaten.

Tilläggsprotokollet och rambeslutet innehåller huvudsakligen ålägganden att under vissa förutsättningar kriminalisera brott begångna med rasistiska motiv. Målet är att utöka det europeiska och internationella samarbetet för att bekämpa spridningen av rasistiska och främlingsfientliga uttalanden, dock utan att ingripa i principerna om yttrandefrihet i nationella rättssystem. Avsikten är att nå

en lämplig avvägning mellan yttrandefrihet och straffbarhet för gärningar av rasistisk och främlingsfientlig natur.

Kriminaliseringarna i tilläggsprotokollet gäller rasistiska brott begångna med hjälp av datorsystem, nämligen spridande av rasistiskt och främlingsfientligt material med hjälp av datorsystem, rasistiskt och främlingsfientligt motiverat hot, rasistiskt och främlingsfientligt motiverad kränkning samt förnekande, grovt förringande, gillande eller rättfärdigande av folkmord eller brott mot mänskligheten. Kriminaliseringskraven gäller gärningar som begåtts offentligt, med undantag för hot om ett grovt brott.

Bestämmelser som motsvarar kriminaliseringskraven i tilläggsprotokollet ingår också till övervägande del i rambeslutet. Rambeslutet är inte avgränsat enbart till att gälla gärningar som utförs med hjälp av datanät utan gäller alla former av rasistiska brott som begåtts offentligt. Straffkraven enligt tilläggsprotokollet sträcker sig längre än rambeslutet till den del det i tilläggsprotokollet krävs att även rasistiskt och främlingsfientligt motiverade hot och kränkningar ska kriminaliseras. I tilläggsprotokollet ingår däremot inte några sådana bestämmelser som ingår i rambeslutet och enligt vilka rasistiska och främlingsfientliga motiv är straffskärpande omständigheter.

I tilläggsprotokollet finns inte heller sådana bestämmelser om juridiska personers straffansvar som ingår i rambeslutet. Tilläggsprotokollet är dock inte snävare än rambeslutet till denna del, eftersom konventionens bestämmelser om juridiska personers straffansvar blir tillämpliga i tillämpliga delar också i fråga om de brott som avses i tilläggsprotokollet.

Utgångspunkten är att kriminaliseringskraven i tilläggsprotokollet är mera omfattande än motsvarande krav i rambeslutet och gäller även gärningar som är att betrakta som ringa. För att hetsbrott enligt strafflagen ska vara straffbart måste det rasistiska material som sprids vara hotfullt eller kränkande. De ringaste gärningarna faller därmed utanför straffbarheten, vilket är viktigt med tanke på yttrandefriheten. I tilläggsprotokollet uppställs inte några liknande villkor för straffbarheten. De flesta av kriminaliseringsskyldigheterna enligt tilläggsprotokollet inrymmer dock

möjlighet att göra förbehåll av olika grad. För att säkerställa tillämpningen av principerna om yttrandefrihet föreslås i denna proposition att det görs förbehåll till kriminaliseringskraven i tilläggsprotokollet, med undantag för skyldigheten att kriminalisera hot om ett grovt brott.

Ändringar av strafflagen

Det föreslås att bestämmelsen om hets mot folkgrupp kompletteras så att gärningssättet "tillgängliggörande för allmänheten" tas in jämsides med gärningssättet "spridning". Genom ändringen säkerställs att hetsparagrafen lämpar sig bl.a. för fall där någon uppsåtligt skapar länkar till webbsidor med rasistiskt material och annat material med inslag av hets, när länkningen innehåller uppfyller elementen i hetsbestämmelsen. Det föreslås att också "tillhandahållande för allmänheten" ska nämnas som ett gärningssätt. Avsikten är att säkerställa att även tillhandahållande är brottslig spridning. Det föreslås dessutom att det ålderdomliga uttrycket "uttalanden eller andra meddelanden" ska ersättas med ett modernare begrepp som används i grundlagen och i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation (460/2003, nedan kallad *yttrandefrihetslagen*), nämligen "information, åsikter eller andra meddelanden". Genom förtydligandet understryks att hetsbrott lämpar sig på bred front för vilka som helst uttryck med rasistiskt innehåll oavsett i vilken form den rasistiska hetsen presenteras.

Hetsbrott lämpar sig redan nu förutom i fråga om rasistiska grunder också i fråga om vissa andra karakteristika som i vidare bemärkelse kan hänföras till grunderna för hatbrott, t.ex. i fråga om en del av grunden sexuell läggning. På motsvarande sätt anses straffskärpningsbestämmelsen om rasistiska motiv lämpa sig även för vissa andra motiv till brott. Det föreslås att bestämmelserna ska förtydligas på ett enhetligt sätt och delvis också utvidgas. Det föreslås att religion ska nämnas explicit som en skärpningsgrund, och i båda bestämmelserna föreslås ett omnämnande av övertygelse parallellt med omnämnandet av religion. När det gäller hetsbrott och skärpningsbestämmelsen föreslås dessutom explicita omnämnanden av hudfärg,

härstamning, sexuell läggning och funktionsnedsättning. Grunderna i fråga befäster dessa bestämmelsers tillämplighet förutom på brott begångna med rasistiska motiv också i vidare bemärkelse på s.k. hatbrott.

Det föreslås att det till strafflagen ska fogas ett särskilt rekvisit för grov hets mot folkgrupp. Rekvisitet kan bli tillämpligt i fall där man uppmannas eller förleds till folkmord eller andra allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna, till mord eller till dråp begånget i terroristiskt syfte eller till någon annan våldshandling som klart äventyrar den allmänna ordningen eller säkerheten. Bedömd som helhet ska gärningen vara grov. Som maximistraff för det nya grova brottet föreslås fängelse i fyra år.

Det föreslås att enligt straffskärpningsbestämmelsen ska brottets rasistiska eller andra liknande motiv vara straffskärpande oavsett vem eller vad brottet riktar sig mot.

Det föreslås att juridiska personers straffansvar ska utvidgas till att gälla brott som avser hets mot folkgrupp och, när brottet har ett hatmotiv, olaga hot och grov ärekränkning. Bestämmelserna om juridiska personers straffansvar ska kunna tillämpas också på offentlig uppmaning till brott, om det brott som uppmaningen eller förledandet avser är ett av hetsbrotten. Om det brott som uppmaningen eller förledandet avser är grov ärekränkning eller olaga hot, ska juridiska personers straffansvar kunna tillämpas på offentlig uppmaning till brottet om motivet till gärningen är ett motiv som avses i skärpningsgrunden.

Genom införandet av juridiska personers straffansvar genomförs åläggandena i tilläggsprotokollet och rambeslutet. Juridiska personers straffansvar bidrar till att understryka sammanslutningarnas ansvar för att övervaka och förhindra brott inom sin verksamhet.

För att en juridisk person ska kunna ställas till svars för ett brott begånget med ett rasistiskt motiv krävs det att den sammanslutning inom vilken brottet begås har en organiserad och systematisk verksamhet. Rasistiska brott är dock i allmänhet brott begångna av en enskild person eller en mer eller mindre organiserad grupp där det i normala fall inte är tänkbart att en juridisk person har straffan-

svar. Under finländska förhållanden kan juridiska personers straffansvar därför aktualiseras bara i mycket sällsynta exceptionella fall.

Vid tillämpning av de föreslagna bestämmelserna och vid begränsning av straffbarheten är det viktigt att beakta hur bestämmelsen förhåller sig till yttrandefriheten som åtnjuter skydd enligt grundlagen och Europakonventionen. I enlighet med 1 § 2 mom. i yttrandefrihetslagen får inga större intrång i kommunikationen göras än vad som är nödvändigt med hänsyn till yttrandefrihetens betydelse i en demokratisk rättsstat. Därmed uppfylls inte brottsrekvisitet direkt ens när någon framför rentav skarp kritik mot t.ex. migrations- och utlänningspolitiken eller mot dem som ansvarar för den.

4 Propositionens konsekvenser

Det antas att denna proposition kommer att förebygga rasistiska brott och hatbrott i någon mån. Den brottsförhindrande effekten antas följa av de förtydliganden och utvidgningar som föreslås i fråga om hetsbrott, av det nya grova hetsbrottet och av det att juridiska personers straffansvar utsträcks till rasistiska brott.

Samma förebyggande effekt förväntas följa också av de förtydliganden och utvidgningar som gäller rasistiska motiv som skärpningsgrund. Polisen registrerar årligen en betydande mängd brott som misstänks vara begångna med rasistiska motiv eller andra hatmotiv, men samtidigt tillämpar tingsrätterna den rasistiska skärpningsgrunden mycket sällan. Det antas att de föreslagna förtydligandena och utvidgningarna av skärpningsgrunden kommer att utöka användningen av den rasistiska skärpningsgrunden i någon mån.

Det antas också att de föreslagna förtydligandena av hetsbrott och straffskärpningsgrunden kommer att underlätta undersökningen av rasistiska brott och åtalsprövningen i någon mån.

Propositionen anses inte ha några nämnvärda ekonomiska konsekvenser.

5 Beredningen av propositionen

Den 22 maj 2009 tillsatte justitieministeriet en arbetsgrupp med uppgift att bereda ett förslag till sättande i kraft av tilläggsprotokollet om IT-relaterade brott och rådets rambeslut från 2008 om rasism och främlingsfientlighet.

Vid behov skulle arbetsgruppen lägga fram ett förslag till ändring av lagstiftningen. Vid bedömningen av behovet av lagändringar skulle arbetsgruppen ta hänsyn till Europadomstolens tillämpningspraxis i fråga om förhållandet mellan misstänkta rasistiska uttalanden och den yttrandefrihet som tryggats genom Europakonventionen. Förutom företrädare för justitieministeriet bestod arbetsgruppen av företrädare för polisen, Riksåklagarämbetet, Finlands Advokatförbund och vetenskaplig forskning inom området.

Arbetsgruppens betänkande färdigställdes den 12 januari 2010 (OMTR 2010:3, på finska). Betänkandet av arbetsgruppen för rasistiska brott sändes på remiss till 31 myndigheter, organisationer och sakkunniga. Tjugo remissyttranden togs emot. De som yttrade sig företrädde olika ministerier, rättsväsendet, polisen, åklagarna, olika föreningar och internationella organisationer samt professorer i straffrätt. Inställningen till förslaget var till övervägande del positiv, men det framfördes anmärkningar gällande vissa detaljer.

Mest problem sågs i förhållandet mellan de föreslagna bestämmelserna å ena sidan och yttrandefriheten och legalitetsprincipen å andra sidan. Med anledning av kritiken har bestämmelserna preciserats vid den fortsatta beredningen och har 2 mom. i straffbestämmelsen om hets mot folkgrupp strukits. Momentet i arbetsgruppens betänkande gällde straffbestämmelsens förhållande till vissa centrala områden där det råder yttrandefrihet.

DETALJMOTIVERING

1 Tilläggsprotokollets innehåll och förhållande till lagstiftningen i Finland

Tilläggsprotokollet har indelats i fyra kapitel. Det första kapitlet (artiklarna 1—2) innehåller gemensamma bestämmelser. I det andra kapitlet (artiklarna 3—7) behandlas åtgärder som parterna ska vidta på nationell nivå. I det tredje kapitlet (artikel 8) definieras förhållandet mellan konventionen och tilläggsprotokollet och i det fjärde kapitlet (artiklarna 9—16) finns slutbestämmelser.

Kapitel I Gemensamma bestämmelser

Artikel 1. Tilläggsprotokollets syfte. Enligt artikeln är syftet med tilläggsprotokollet att komplettera bestämmelserna i konventionen. Tilläggsprotokollet innehåller bestämmelser om kriminalisering av rasistiska brott och brott som uttrycker främlingsfientlighet begångna med hjälp av datorsystem.

Artikel 2. Definitioner. I artikeln definieras de begrepp som används i tilläggsprotokollet. Med *rasistiskt och främlingsfientligt material* avses skrivet material, bild eller annan framställning av idéer eller teorier som förespråkar, främjar eller uppmuntrar till hat, diskriminering eller våld mot en enskild person eller en grupp av personer på grund av ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung liksom även trosbekännelse, under förebärande av något av de förstnämnda karaktéristika.

I artikel 2 förutsätts inte formellt att den definition som ges där ska införlivas i den nationella lagstiftningen, om partens egen lagstiftning redan innehåller motsvarande bestämmelser. En sådan definition ingår i hetsbrott som är straffbart enligt 11 kap. 10 § i strafflagen. Hetsbrott behandlas mera detaljerat längre fram. I vissa fall kan även offentlig uppmaning till brott enligt 17 kap. 1 § i strafflagen tillämpas. Trots att alla grunder som ingår i definitionen i artikel 2 inte nämns explicit i hetsbestämmelsen i strafflagen

(hudfärg, härstamning och ursprung) täcker den i sak i tillräcklig grad den definition som ges i artikeln. I definitionen nämns inte att det material som sprids ska vara hotfullt, förtalande eller smädande, vilket däremot är ett villkor vid hetsbrott. Det kan dock anses att hetsbrott i sak täcker definitionen. Frågan behandlas i samband med artikel 3.

Definitionen enligt artikeln har en nära anknytning till artikel 3, eftersom det i den kriminaliseringsskyldighet som ingår i artikel 3.1 hänvisas till den aktuella definitionen. Kriminaliseringsskyldigheterna i de övriga artiklarna i tilläggsprotokollet innehåller inte några motsvarande hänvisningar. De inrymmer trots allt liknande rasistiska kriterier.

Lagstiftningen i Finland motsvarar antagligen definitionen i artikeln. Definitionen av rasistiskt material är dock ganska detaljerad: exempelvis bilder nämns särskilt. Det är därför befogat att överväga möjligheten att i rekvisitet för hetsbrott ta in preciseringar som innebär att bestämmelsen blir heltäckande med tanke på kraven i tilläggsprotokollet.

Enligt artikel 2.2 ska den begreppsapparatur som används i tilläggsprotokollet tolkas på samma sätt som i konventionen. Det här gäller i synnerhet de begrepp som definieras i artikel 1 i konventionen ("datorsystem", "datorbehandlingsbara uppgifter", "tjänsteleverantör" och "trafikuppgifter") samt även begreppet "orättmätigt" ("without right") som används i de artiklar i konventionen som gäller materiell straffrätt. Genom att använda begreppet orättmätigt har man i konventionen velat föra fram att en gärning som formellt uppfyller rekvisitet för ett straffbelagt förfarande, i ett enskilt fall kan vara berättigad på grund av att en legitim grund baserad på det nationella rättssystemet blir tillämplig. I samband med sådant olagligt intrång och sådan olaglig avlyssning som avses i konventionen har det uttalats att en gärning kan vara berättigad t.ex. på grundval av den andra partens samtycke eller myndighetens rätt att undersöka brott. I samband med spridning av rasistiskt material kan gärningen antagligen inte vara berättigad utifrån de legitima grun-

der som nämns som exempel i det föregående. I fråga om de typer av gärningar som avses i tilläggsprotokollet är det också i allmänhet antagligen ganska sällsynt att någon legitim grund blir tillämplig i fråga om dem. Det kommer antagligen att vara betydligt vanligare att domstolarna prövar om det i det aktuella enskilda fallet med stöd av yttrandefriheten varit tillåtet att sprida materialet. Det här är en fråga som gäller rekvisitets omfattning, inte den legitima grunden.

Kapitel II **Åtgärder som ska vidtas på nationell nivå**

De egentliga kriminaliseringsskyldigheterna enligt tilläggsprotokollet finns förtecknade i dess andra kapitel (artiklarna 3—7).

Tilläggsprotokollet gäller bara sådana gärningar som utförs med hjälp av datorsystem. Gärningar som utförs på något annat sätt omfattas inte av tilläggsprotokollet. På samma sätt som i konventionen gäller bestämmelserna i tilläggsprotokollet enbart uppsåtliga brott. I tilläggsprotokollet ställs dock inte några krav på att gärningarna ska vara straffbara också som försök. Till denna del avviker tilläggsprotokollet från utstakningen enligt konventionen.

Enligt ingressen i tilläggsprotokollet är det inte meningen att tilläggsprotokollet ska ändra etablerade nationella principer om yttrandefrihet.

Artikel 3. *Spridande av rasistiskt och främlingsfientligt material med hjälp av datorsystem.* Punkt 1 innehåller en kriminaliseringsskyldighet. Den anknytande definitionen finns i artikel 2. I artikel 3.2 och 3.3 bestäms om möjligheten att avvika från kriminaliseringsskyldigheten.

Enligt punkt 1 ska varje part straffbelägga följande gärning när den begås uppsåtligt och orättmätigt: att sprida eller på annat sätt tillgängliggöra rasistiskt och främlingsfientligt material till allmänheten med hjälp av ett datorsystem.

Enligt punkt 2 har en part rätt att låta bli att straffbelägga sådan spridning och sådant tillgängliggörande av material som avses i artikel 2.1 där diskriminering förespråkas, främjas eller uppmuntras, dock utan samband med hat eller våld. Som en förutsättning för

att förfarandet inte ska straffbeläggas anges att det finns andra effektiva åtgärder för att bekämpa ett sådant förfarande.

Enligt punkt 3 får en part utan hinder av punkt 2 förbehålla sig rätten att låta bli att tillämpa punkt 1 vid de i punkt 2 avsedda fall av diskriminering för vilka parten inte kan föreskriva några sådana effektiva åtgärder som avses i punkten, beroende på etablerade principer om yttrandefrihet i partens rättssystem.

Med uttrycket ”på annat sätt tillgängliggöra material till allmänheten” i punkt 1 avses bl.a. att material tillgängliggörs för allmänheten ”on line”. Med termen avses också skapande och sammanställning av länkar för att rasistiskt material ska vara lättillgängligare för andra.

Huruvida rekvisitet i strafflagen lämpar sig för spridning enligt artikel 3.1 av material som avses i artikel 2 beror dels av innehållet i materialet, dels av om gärningen riktas mot en enskild person eller en grupp människor. Hetsbrott enligt 11 kap. 10 § i strafflagen lämpar sig för spridning av de åsikter och teorier som avses i artikeln när gärningen riktas mot en grupp som avses i artikeln. För att hetsbrott ska kunna tillämpas måste det uttalande som sprids innehålla hot, förtal eller kränkningar. Utifrån definitionen i artikeln gäller att ett uttalande i vilket diskriminering, hat eller våld mot en viss grupp främjas eller i vilket det uppviglas till sådan verksamhet samtidigt kan anses vara smädande eller förtal av gruppen, eftersom ett sådant uttalande alltid uttrycker uppfattningar om att gruppen i fråga är underlägsnare och att det är rättmätigt att gruppen utsätts för de åtgärder som avses i uttalandet. Ett uttalande av detta slag kan också ofta betraktas som ett hot mot en grupp. Det är därför motiverat att anse att hetsbrott, som alltså uttryckligen gäller uttalanden i vilka en i uttalandet avsedd grupp hotas, förtalas eller smädas, i sak innefattar också den kriminaliseringsskyldighet som behandlas här, när uttalandena gäller en grupp. Behovet av att förlita sig på ett förbehåll i fall där man i yttrandena främjar eller försvarar diskriminering utan att detta är förenat med försvar av hat eller våld behandlas längre fram.

Rekvisitet enligt 11 kap. 10 § i strafflagen gäller uttryckligen spridning av material. Därför är det en aning oklart om det också omfattar det som i artikeln avses med ”att på annat sätt tillgängliggöra material till allmänheten”. Frågan är av praktisk relevans eftersom möjligheten att sprida material t.ex. med hjälp av länkar är ett särdrag som anknyter uttryckligen till användningen av datorsystem. Enligt den förklarande rapporten ska ”att på annat sätt tillgängliggöra material till allmänheten” gälla bl.a. när förbindelse till vissa sidor öppnas med hjälp av länkar. Det är en aning oklart om det nuvarande rekvisitet för spridning täcker även detta slags tillgängliggörande av material med hjälp av länkar. Domstolarna har inte direkt tagit ställning till frågan. Det föreslås därför att rekvisitet för hetsbrott ska ändras så som redogörs längre fram.

Om gärningen handlar om att det uppmanas till straffbar diskriminering eller våldshandling, kan det också bli aktuellt att tillämpa det som i 17 kap. 1 § i strafflagen bestäms om straff för offentlig uppmaning till brott.

Om gärningen inte riktas mot en grupp utan mot en person eller flera personer som kan individualiseras, kan det i stället för hetsbrott bli aktuellt att tillämpa bestämmelserna om ärekränkingsbrott i 24 kap. 9-10 § i strafflagen. När en gärning riktas mot en person eller flera personer som kan individualiseras kan gärningen också uppfylla rekvisitet för olaga hot som straffbelagts i 25 kap. i strafflagen.

Finland kan dock ha anledning att ty sig till förbehåll enligt punkt 2 eller 3 i artikeln. Förbehållen gäller begränsning av kriminaliseringen i fråga om diskriminering. För hetsbrott krävs att gärningen ska hota eller smäda en folkgrupp. Utgångspunkten är att gillande, främjande eller uppmaning till diskriminering av folkgrupp, också när detta inte inrymmer försvar av hat eller våld eller annat liknande, kan vara hotfullt eller smädande på ett sätt som avses i rekvisitet för hetsbrott.

Med hänsyn till kraven på tryggande av yttrandefriheten täcker hetsbrottsparagrafen dock inte riktigt samtliga fall där diskriminering gillas eller främjas. De starka traditionerna av öppenhet och yttrandefrihet i det

finländska samhället innebär att betydelsen av yttrandefrihet betonas vid bedömning av om hetsbrottsparagrafen kan tillämpas på t.ex. uttalanden som framställer diskriminering av folkgrupp i positiv dager.

För ett förbehåll enligt artikel 3.2 förutsätts att Finland förfogar över andra effektiva medel. De kan vara civilrättsliga eller förvaltningsrättsliga, och sådana ingår redan i lagstiftningen i Finland. Beaktandet av principerna om yttrandefrihet kan dock i vissa fall förhindra även dessa sanktioner.

Enligt punkt 3 tillåts ett förbehåll i fråga om diskrimineringsfall på bredare basis än enligt punkt 2. Ett förbehåll enligt punkt 3 kan användas vid de fall av diskriminering för vilka, beroende på principerna om yttrandefrihet, parten inte förfogar över de åtgärder som avses i punkt 2. Det är uppenbart att i vissa fall kan spridning av uttalanden där diskriminering av folkgrupp försvaras eller främjas vara en tillåten form av utövande av yttrandefriheten i Finland, trots att detta kan kränka en viss folkgrupp.

I vissa fall innebär tillämpning av principerna om yttrandefrihet att straffrättsliga eller andra sanktioner inte kan tillämpas på gärningar där man offentligt främjar eller talar för diskriminering. Det finns inte heller något behov av att utvidga tillämpningsområdet för hetsbestämmelsen så att kriminaliseringskyldigheten enligt artikel 3.1 fullgörs helt och hållet i fråga om diskriminering, eftersom en sådan utvidgning i vissa fall skulle leda till motstridighet med den grundlagskyddade principen om yttrandefrihet. Finland bör därför ta vara på den möjlighet att avvika från kraven i artikel 3.1 som avses i punkt 3 i samma artikel.

I denna proposition föreslås att riksdagen ger sitt samtycke till att Finland gör ett i artikel 3.3 i tilläggsprotokollet avsett förbehåll om att Finland förbehåller sig rätten att inte tillämpa kriminaliseringskyldigheten enligt artikel 3.1 vid de fall av diskriminering där effektiva åtgärder enligt punkt 2 inte kan användas på grund av principerna om yttrandefrihet.

Det är motiverat att avvika från kriminaliseringskyldigheten till denna del eftersom spridning av de aktuella uttalandena redan på grundval av gällande lag är straffbelagd till

väsentliga delar. Ett fullständigt förbud mot spridning av uttalanden av detta slag kan i vissa fall stå i strid med de principer om yttrandefrihet som iakttas i Finland.

Artikel 4. Rasistiskt och främlingsfientligt motiverat hot. Enligt artikeln ska varje part vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga följande gärning när den begås uppsåtligen och orättmätigt: att med hjälp av ett datorsystem hota i) personer av det skälet att de tillhör en grupp som utmärks av ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung liksom även trosbekännelse, under förebärande av något av de förstnämnda karakteristika, eller ii) en grupp personer som utmärks av något av dessa karakteristika med att begå brott som i partens nationella lagstiftning definieras som allvarliga.

En part har inte möjlighet att avvika från den kriminaliseringskyldighet som fastställs i artikeln eller att på något annat sätt begränsa tillämpningen av den. Det hot som avses i artikeln behöver inte vara offentligt utan det kan också framställas i samband med privat kommunikation med hjälp av ett datorsystem. Enligt artikeln krävs det inte heller att rasistiska hotelser ska straffbeläggas som en egen typ av brott eller att det rasistiska motivet i dessa fall ska kunna tillämpas som straffskärpningsgrund. Det räcker med att ett i artikeln avsett rasistiskt motiverat hot är straffbart.

När gärningen riktas mot en person eller flera personer som kan individualiseras är ett förfarande enligt definitionen i artikeln straffbart enligt lagstiftningen i Finland närmast på grundval av det föreskrivna rekvisitet för olaga hot. När gärningen riktas mot en grupp blir paragrafen om hetsbrott tillämplig. En gärning är straffbar som olaga hot om gärningsmannen hotar någon med brott mot personlig säkerhet eller egendom, om den hotade har grundad anledning att frukta för att hans eller hennes egen eller någon annans personliga säkerhet eller egendom är i allvarlig fara. Det faller sig naturligt att anse att allvarliga brott enligt artikeln avser samma brott som någon kan använda som hot och då uppfylla rekvisitet för olaga hot. Sådana brott är då framför allt brott mot liv, tortyr, misshandelsbrott, sabotage samt grova stöld- och

skadegörelsebrott. Rekvisitet för hetsbrott kan uppfyllas också när någon hotar med ett annat brott. Hot enligt båda rekvisiten omfattar därmed det hotande med ett allvarligt brott som avses i artikeln. Beroende på omständigheterna kan även offentlig uppmaning till brott bli tillämplig. Det att olaga hot eller offentlig uppmaning till brott riktas mot en person som hör till en nationell, raslig eller etnisk folkgrupp eller någon annan sådan folkgrupp och då uttryckligen på grund av denna grupptillhörighet gör det möjligt att tillämpa skärpningsgrunden enligt 6 kap. 5 § 1 mom. 4 punkten i strafflagen. Denna omständighet har dock ingen betydelse i samband med artikel 4.

Ett falskt hot genom vilket någon hotar att t.ex. spränga en kyrka eller en flyktingcentral kan uppfylla det rekvisit för falskt alarm som anges i 34 kap. 10 § i strafflagen.

Lagstiftningen i Finland uppfyller kraven i artikeln.

Artikel 5. Rasistiskt och främlingsfientligt motiverad kränkning. Enligt punkt 1 ska varje part kriminalisera följande gärning när den begås uppsåtligen och orättmätigt: att offentligen med hjälp av ett datorsystem kränka i) personer av det skälet att de tillhör en grupp som utmärks av ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung liksom även trosbekännelse, under förebärande av något av de förstnämnda karakteristika, eller ii) en grupp personer som utmärks av dessa karakteristika.

Enligt punkt 2 får en part antingen a) uppställa krav på att det brott som avses i punkt 1 i artikeln resulterar i att personen eller gruppen av personer som avses i punkt 1 utsätts för hat, missaktning eller löje, eller b) förbehålla sig rätten att helt eller delvis inte tillämpa punkt 1.

När gärningen riktas mot en person eller personer som kan individualiseras är ett förfarande enligt definitionen i artikeln straffbart enligt lagstiftningen i Finland framför allt på grundval av rekvisitet för ärekränkning och grov ärekränkning i 24 kap. 9—10 § i strafflagen. Eftersom kriminaliseringskravet i tilläggsprotokollet gäller offentlig kränkning som sker med hjälp av datorsystem blir därför grov ärekränkning tillämp-

ligt, om gärningen bedömd som en helhet är grov.

Med anledning av de grundlagsenliga principerna om yttrandefrihet har det i 2 mom. i den nämnda paragrafen (9 §) om ärekränkning tagits in en bestämmelse om undantag som begränsar tillämpningsområdet för paragrafen och gäller frihet att framföra kritik. I momentet sägs att som ärekränkning inte anses kritik som riktar sig mot någons förfarande inom politiken, näringslivet, i en offentlig tjänst eller ett offentligt uppdrag eller inom vetenskap, konst eller med dessa jämförbar offentlig verksamhet och som inte tydligt överskrider det som kan anses som godtagbart. Undantagsbestämmelsen gäller inte framförande av osanna påståenden, utan andra former av ärekränkning. Något motsvarande undantag har inte angetts i artikel 5 i tilläggsprotokollet.

När gärningen riktas mot en grupp blir paragrafen om hetsbrott tillämplig. När gärningen riktas mot det som ett i religionsfrihetslagen avsett religionssamfund betraktar som heligt kan bestämmelserna om brott mot trosfrid i 17 kap. 10 § i strafflagen bli tillämpliga. Om gärningen dock samtidigt kränker en folkgrupp som avses vid hetsbrott, ska paragrafen om hetsbrott tillämpas.

I ingressen till tilläggsprotokollet betonas behovet av att säkerställa en avvägning mellan yttrandefrihet och effektiv bekämpning av gärningar av rasistisk och främlingsfientlig natur samt uttrycks att protokollet inte avser att påverka redan etablerade principer om yttrandefrihet i nationella rättssystem. Det är dock befogat att genom att göra ett förbehåll enligt artikel 5.2 b i tilläggsprotokollet säkerställa en fortsatt stark praxis för tillämpning av den grundlagstryggade nationella principen om yttrandefrihet vid hetsbrott och ärekränkingsbrott i synnerhet inom de områden som avses i 24 kap. 9 § 2 mom. i strafflagen. Det finns inte något behov av att utvidga området för kriminalisering så att kraven i artikel 5.1 uppfylls helt och hållet, eftersom en sådan utvidgning i vissa fall skulle kunna leda till motstridighet med den grundlagskyddade yttrandefriheten.

I denna proposition föreslås att *riksdagen ger sitt samtycke till att Finland gör ett i artikel 5.2 b i tilläggsprotokollet avsett förbe-*

håll om att Finland med anledning av principerna om yttrandefrihet förbehåller sig rätten att helt eller delvis inte tillämpa kriminaliseringsskyldigheten enligt artikel 5.1 vid de fall där bestämmelserna om ärekränkning eller hets mot folkgrupp inte är tillämpliga.

Artikel 6. *Förnekande, grovt förringande, gillande eller rättfärdigande av folkmord eller brott mot mänskligheten.* Enligt punkt 1 ska varje part kriminalisera följande gärning när den begås uppsåtligen och orättmätigt: att med hjälp av ett datorsystem sprida eller på annat sätt för allmänheten göra tillgängligt material som förnekar, grovt förringar, gillar eller rättfärdigar gärningar som utgör folkmord eller brott mot mänskligheten såsom dessa gärningar definieras i folkrätten och erkänns som sådana genom lagakraftvunna beslut av den internationella militärdomstol som upprättades genom Londonavtalet av den 8 augusti 1945, eller av någon annan internationell domstol som upprättats genom relevanta internationella instrument och vars domsrätt erkänns av parten i fråga.

Enligt punkt 2 får en part antingen a) uppställa krav på att förnekandet eller det grova förringande som avses i punkt 1 görs med uppsåt att uppmuntra till hat, diskriminering eller våld mot en enskild person eller en grupp av personer på grund av ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung liksom även trosbekännelse, under förberedande av något av de förstnämnda karaktäristika, eller b) förbehålla sig rätten att helt eller delvis inte tillämpa punkt 1.

Artikeln behandlar det fenomen som i internationella sammanhang ofta går under termen "Holocaust denial". En annan term som ofta använts är historierevisionism. Verksamhet av detta slag kännetecknas av att den går ut på att t.ex. offentligt förneka att man i Tredje riket gjorde sig skyldig till judeutrotning eller utrotelse av vissa andra folkgrupper. Innehållet i påståendena går ibland ut på att de segrande staterna i andra världskriget i betydande grad har överdrivit antalet offer som dog vid förintelsen.

Gällande lagstiftning i Finland innehåller inte några straffbestämmelser enligt vilka det uttryckligen är förbjudet att offentligt eller över lag framföra påståenden av detta slag. Lagstiftningsmässigt är situationen densam-

ma i de övriga nordiska länderna. I Europa förekommer straffbestämmelser som avses i artikeln i första hand i lagstiftningen i Tyskland och i sådana andra länder som kom att lyda under Tredje riket under andra världskriget. Inom rättspraxis vid internationella människorättsinstanser har man konsekvent ansett att offentligt framförande av påståenden där förintelsen klart förnekas inte åtnjuter yttrandefrihetsskydd. Som exempel kan nämnas avgörandet av Europeiska kommissionen för mänskliga rättigheter i målet *Remer mot Tyskland* (25096/94) och avgörandet av FN:s människorättskommitté i målet *Faurisson mot Frankrike* (CCPR/C/58/D/550/1993). I avgörandet konstaterade FN:s människorättskommitté dock också att en straffbestämmelse som kategoriskt förbjuder t.ex. ifrågasättande av riktigheten hos avgörandena av krigsdomstolen i Nürnberg inte är helt problemfri med tanke på yttrandefriheten.

Trots att lagstiftningen i Finland inte i dagens läge innehåller någon straffbestämmelse som explicit förbjuder spridning av uttalanden enligt artikel 6.1, finns det fog för att anse att rekvisitet för hetsbrott kan uppfyllas när det är fråga om en gärningstyp av detta slag. Det här gäller i synnerhet sådana rasistiska och främlingsfientliga gärningar där man gillar eller rättfärdigar folkmord eller brott mot mänskligheten. Ett dylikt ogrundat förringande i strid med historiska faktauppgifter kan kränka eller hota den folkgrupp som en gång i tiden utsatts för illdåd. Det finns ett lagakraftvunnet domstolsavgörande som avser detta (Helsingfors hovrätts dom 25.5.2007 nr 1662).

Offentligt försvar av folkmord eller brott mot mänskligheten kan också, beroende på omständigheterna, uppfylla rekvisitet för offentlig uppmaning till brott eller för ärekränkingsbrott. Det kan förhålla sig på det viset om någon i uttalandena i sak förleds att upprepa grymheterna eller om uttalandet riktas mot en viss person.

Det är dock klart att de rekvisit som anges i gällande strafflag inte som helhet täcker det förfarande som parterna ska straffbelägga enligt artikel 6.1. Det finns goda grunder för uppfattningen att de förnekanden och förringanden som inte är straffbara för närva-

rande kan komma att stå i konflikt med principerna om yttrandefrihet om de kriminaliseras. Det kan anses vara motiverat att inte fullgöra kriminaliseringsskyldigheten när folkmord eller brott mot mänskligheten behandlas vid kommunikation enligt journalistiska principer eller i historisk forskning och diskussion som fyller vetenskapliga kriterier. Exempelvis historieforskning kan föra fram omständigheter som föranleder diskussion om huruvida de etablerade uppfattningarna om en viss historisk händelse bör ses över. Det här kan också gälla händelser som vedertaget har bedömts som brott som avses i artikeln. Det är klart att diskussioner av detta slag baserade på sakliga argument bör tillåtas. Fullständigt obestridliga historiska händelser, såsom Tredje rikets judeutrotning, kan dock inte ifrågasättas på sakgrunder. Förnekande av händelser av det slaget kan uppfylla rekvisitet för hetsbrott.

I detta sammanhang kan det förutom till yttrandefriheten också hänvisas till att enligt grundlagen är vetenskapens, konstens och den högsta utbildningens frihet tryggad. Finlands historiska traditioner av att betona och trygga öppenhet och yttrandefrihet medför att de nuvarande straffbestämmelserna inte heller behöver utvidgas så att kraven i punkt 1 uppfylls helt och hållet. Finland bör även i fortsättningen tillämpa kriminaliseringsskyldigheten bara på sådana i punkt 1 i artikeln avsedda uttalanden som är hotfulla eller kränkande eller har gjorts i syfte att hetsa. Av dessa orsaker föreslås att Finland ska ta vara på den möjlighet som ges i artikel 6.2 b, nämligen att helt eller delvis låta bli att tillämpa den kriminaliseringsskyldighet som avses i punkt 1.

I denna proposition föreslås att *riksdagen ger sitt samtycke till att Finland gör ett i artikel 6.2 b i tilläggsprotokollet avsett förbehåll om att Finland med anledning av principen om yttrandefrihet förbehåller sig rätten att helt eller delvis inte tillämpa kriminaliseringsskyldigheten enligt artikel 5.1 vid de fall där bestämmelserna om hets mot folkgrupp inte är tillämpliga.*

Artikel 7. Medhjälp. Enligt artikeln ska varje part vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga uppsåtlig och

orättmätig medhjälp till något av de brott som kriminaliseras i enlighet med detta protokoll med uppsåt att ett sådant brott ska begås.

Medhjälp till brott är straffbelagd enligt 5 kap. 6 § 1 mom. i strafflagen. I artikel 7 konstateras i fråga om det huvudbrott som medhjälpen gäller att brottet ska vara ett av ”de brott som kriminaliseras i enlighet med detta protokoll”. Eftersom de kriminaliseringskyldigheter som avses i protokollet berör bara uppsåtliga gärningar, gäller åläggandet enligt artikel 7 bara medhjälp till uppsåtliga huvudgärningar. Bestämmelsen i 5 kap. 6 § i strafflagen uppfyller därmed det krav som uppställs i artikeln.

Kapitel III **Förhållandet mellan konventionen och tilläggsprotokollet**

Artikel 8. *Förhållandet mellan konventionen och detta protokoll.* Enligt punkt 1 ska artiklarna 1, 12, 13, 22, 41, 44, 45 och 46 i konventionen i tillämpliga delar gälla tilläggsprotokollet. Enligt punkt 2 ska parterna utvidga tillämpningsområdet för de åtgärder som anges i artiklarna 14—21 och 23—35 i konventionen på artiklarna 2—7 i tilläggsprotokollet.

Av de konventionsartiklar som blir tillämpliga i tillämpliga delar gäller artikel 1 termer, artikel 12 juridiska personers ansvar, artikel 13 påföljder och åtgärder, artikel 22 domsrätt, artikel 41 federala staters möjlighet att göra förbehåll, artikel 44 ändringar i konventionen, artikel 45 tvistlösning och artikel 46 samråd mellan parterna.

Dessutom ska parterna se till att de processuella konventionsbestämmelserna i artiklarna 14—21 och bestämmelserna om internationellt samarbete i artiklarna 23—25 berör även artiklarna 2—7 i tilläggsprotokollet.

Det att de artiklar som nämns i punkt 1 blir tillämpliga på de straffyrkanden som nämns i artiklarna 2—7 i tilläggsprotokollet kommer i regel inte att medföra några särskilda problem. Till denna del hänvisas till motiveringen i riksdagens proposition om sättande i kraft av konventionen (RP 153/2006 rd, s. 10-50). Exempelvis bestämmelserna i 1 kap. i strafflagen motsvarar bestämmelserna om domsrätt i artikel 22 i konventionen. Defini-

tionerna har också behandlats i samband med artikel 2 i det föregående.

Det krävs dock en närmare granskning när det gäller att tillämpa bestämmelserna om juridiska personers ansvar i artiklarna 12 och 13 i konventionen på artiklarna 2—7 i tilläggsprotokollet.

Enligt artikel 12.1 i konventionen ska juridiska personer kunna ställas till ansvar för gärningar som straffbeläggs i enlighet med konventionen, om de har begåtts till deras förmån av en fysisk person som handlat individuellt eller som en del av ett organ tillhörande den juridiska personen och som har en ledande ställning inom denna grundad på en fullmakt att företräda den juridiska personen, ett bemyndigande att fatta beslut på den juridiska personens vägnar, eller ett bemyndigande att utöva kontroll inom den juridiska personen. Enligt punkt 2 ska en juridisk person kunna ställas till ansvar för gärningar som straffbeläggs i enlighet med konventionen också när bristande övervakning eller kontroll som ska utföras av en sådan fysisk person som avses i punkt 1 i artikeln gjort det möjligt för en fysisk person, som handlar på den juridiska personens vägnar, att begå brott som straffbeläggs i enlighet med konventionen till förmån för den juridiska personen. I punkt 4 konstateras för tydlighetens skull att den juridiska personens ansvar inte ska inverka på straffansvaret för de fysiska personer som har gjort sig skyldiga till brottet.

Artikel 12 i konventionen behandlas i punkterna 123—127 i den förklarande rapporten. Enligt rapporten står bestämmelserna i samklang med den rådande allmänna trenden som betonar straffrättsligt ansvar för juridiska personer. Artikeln omfattar utöver aktiva gärningar också försummelse av övervakningsskyldighet.

Följande fyra villkor ska vara uppfyllda för att juridiska personers ansvar enligt punkt 1 ska gälla: i) ett brott som avses i konventionen har begåtts, ii) brottet har begåtts till förmån för en juridisk person, iii) gärningsmannen har en ledande ställning inom den juridiska personen och iv) gärningsmannen har begått gärningen genom att utnyttja fullmakter eller bemyndiganden som han eller hon har i kraft av sin ledande ställning.

Punkt 2 i artikeln omfattar också situationer när gärningen har begåtts för en juridisk persons räkning av en person som inte har en ledande ställning inom den juridiska personen, om en person i ledande ställning kan anses ha försummat sin övervakningsskyldighet. I dessa fall är det vanligtvis fråga om t.ex. en arbetstagare inom ett företag. Övervakningsskyldigheten för en person i ledande ställning ska tolkas så att den begränsar sig endast till sedvanliga övervakningsåtgärder av normal omfattning. Vad detta innebär i praktiken ska avgöras från fall till fall med beaktande av t.ex. affärsverksamhetens art och omfattning.

I Finland finns de gällande allmänna bestämmelserna om straffansvar för juridiska personer i 9 kap. i strafflagen. När det gäller de enskilda straffbestämmelserna förutsätts för att straffansvar för juridiska personer ska bli tillämpligt att det i det aktuella kapitlet i strafflagen konstateras att juridiska personers straffansvar gäller för brottet i fråga.

Enligt 9 kap. 2 § 1 mom. i strafflagen döms en juridisk person till samfundsbot, om någon som hör till ett av dess lagstadsorgan eller annars hör till dess ledning eller utövar faktisk beslutanderätt inom den juridiska personen har varit delaktig i brottet eller tillåtit att brottet har begåtts eller om i den juridiska personens verksamhet inte har iakttagits den omsorg och försiktighet som krävs för att förebygga brottet. Begreppet delaktig i brott används i paragrafen i vid bemärkelse så att det även innefattar egentligt gärningsmannans ansvar. Enligt 2 mom. i samma paragraf döms samfundsbot ut även om det inte kan utredas vem gärningsmannen är eller om gärningsmannen av någon annan anledning inte döms till straff. Enligt 3 § i kapitlet anses ett brott begånget i en juridisk persons verksamhet, om gärningsmannen har handlat på den juridiska personens vägnar eller till dess förmån och hör till den juridiska personens ledning eller står i tjänste- eller arbetsförhållande till denna eller har handlat på uppdrag av en representant för den juridiska personen.

Enligt regeringspropositionen om godkännande av konventionen (RP 153/2006 rd, s. 27) uppfyller den allmänna regleringen av juridiska personers straffansvar i 9 kap. i strafflagen till sitt innehåll kraven i konven-

tionen. I propositionen påpekades dock att enligt de då gällande bestämmelserna var ansvar för juridiska personer inte tillämpligt på alla de brott som avses i artikeln. I propositionen konstaterades att artikeln därför förutsatte ändringar i den då gällande lagstiftningen, åtminstone till den del brotten har begåtts med hjälp av ett informationssystem.

I detta sammanhang bör på motsvarande sätt konstateras att bestämmelserna om juridiska personers straffansvar i 9 kap. i strafflagen inte i dagens läge kan tillämpas på hetsbrott i andra fall än i samband med deltagande i en kriminell sammanslutnings verksamhet.

Enligt artikel 12.3 i konventionen får den juridiska personens ansvar vara av straffrättslig, civilrättslig eller administrativ natur, beroende på principerna i partens rättsordning. Enligt artikeln behöver ansvaret alltså nödvändigtvis vara av straffrättslig natur, utan t.ex. ett civilrättsligt skadeståndsansvar är tillräckligt för att kraven i artikeln ska uppfyllas. Frågan om skyldigheterna enligt artikeln när det gäller juridiska personers ansvar kan fullgöras redan därför att den juridiska person inom vars verksamhet ett brott som avses i tilläggsprotokollet har begåtts kan bli skadeståndsansvarig bör antagligen få ett nekande svar.

Det beror på att för att skadeståndsskyldighet ska uppkomma måste det finnas en sådan skadad som har möjlighet att väcka skadeståndstalan. Hets mot folkgrupp har en viktig ställning med tanke på kriminaliseringsskyldigheterna i tilläggsprotokollet. I det brottet finns dock inte någon målsägandepart av detta slag. Vid offentlig uppmaning till brott kan det i vissa fall finnas en målsägande, men egentligen finns målsägande genomgående endast vid ärekränkingsbrott. Målsäganden kan då rikta sitt anspråk mot den juridiska person inom vars verksamhet brottet har begåtts. Skadeståndsregleringen räcker därmed inte till för att täcka de krav som i artikel 12 ställs på juridiska personers ansvar när det handlar om brott som avses i tilläggsprotokollet. Dessutom gäller enligt artikel 13.2 att juridiska personers ansvar ska medföra bl.a. böter.

Enligt artikel 6 i rambeslutet, som beskrivs längre fram, gäller dessutom att juridiska

personer ska kunna bli föremål för böter eller andra administrativa avgifter. Uppkomsten av skadeståndsansvar är inte tillräckligt för att skyldigheterna enligt rambeslutet ska fullgöras. Av dessa orsaker föreslås det i denna proposition att straffansvaret för juridiska personer ska med vissa begränsningar utsträckas till att gälla följande brott:

hets mot folkgrupp (SL 11:10) och grov hets mot folkgrupp (SL 11:10 a enligt förslaget)

offentlig uppmaning till brott (SL 17:1)
grov ärekränkning (SL 24:10)
olaga hot (SL 25:8)

Det föreslås att diskrimineringsbrott och ärekränkning inte ska förenas med juridiska personers straffansvar. Juridiska personers straffansvar ska inte förenas med offentlig uppmaning till brott när det brott till vilket man uppmanar eller förleder är ett diskrimineringsbrott eller ärekränkning.

Med undantag för hetsbrott, föreslås som ett ytterligare villkor för straffansvar för juridiska personer att gärningen har begåtts på ett i tilläggsprotokollet avsett sätt med ett rasistiskt motiv eller andra hatmotiv som nämns i skärpningsgrunden i strafflagen, sådana bestämmelserna lyder efter de föreslagna ändringarna. Något tillägsvillkor behövs inte när det handlar om ett hetsbrott, eftersom rekvisitet för det uppfylls redan i och med att brottet begås av en grund för att begå det. I denna proposition anses det inte vara ändamålsenligt att juridiska personers straffansvar vid brott av detta slag begränsas enbart till gärningar begångna på rasistiska grunder.

Det föreslås att offentligt uppmana till diskriminering av en viss person på grund av att han eller hon tillhör en viss folkgrupp inte ska förenas med det juridiska personers straffansvar som förutsätts av tilläggsprotokollet. I många fall och främst när uppmaningen till diskriminering inte är hotande eller kränkande, är gärningen så obetydlig att den faller inom gränserna för yttrandefriheten eller så uppfylls inte förutsättningarna för offentlig uppmaning till brott i övrigt. Obetydliga gärningar lämnas i enlighet med inarbetad praxis också i övrigt utanför juridiska personers straffansvar. På grund av gärningens obetydliga karaktär föreslås det juridiska personers straffansvar inte heller

ska förenas med offentlig uppmaning till brott, när det brott till vilket det uppmanas eller förleds är ärekränkning.

Det finns inte ett behov av att förena grovre uppmaningar till offentlig diskriminering med juridiska personers straffansvar bl.a. för att de ofta är kränkande och kan bli straffade som offentlig uppmaning till grov ärekränkning och därmed komma att omfattas av juridiska personers straffansvar.

Om offentlig uppmaning till diskriminering leder till en brottslig diskrimineringsgärning, tillämpas strafflagens bestämmelser om medverkan till brott. Det föreslås dock inte att juridiska personers straffansvar utströks till diskrimineringsbrott, eftersom en del av brotten är obetydliga och på en del av dem kan tillämpas 9 § om gottgörelse i enlighet med lagen om likabehandling 9 § (21/2004). Gottgörelsen betalas för diskriminering. Gottgörelsen kan anses uppfylla tilläggsprotokollets krav.

Det föreslås att inte heller ärekränkning förenas med juridiska personers straffansvar, eftersom obetydliga gärningar sedvanligt har lämnats utanför juridiska personers straffansvar.

När det gäller tvångsmedel bör avseende fästas vid den skyldighet som avses i artikel 20 i konventionen och som gäller insamling i realtid av trafikuppgifter. Skyldigheten gäller även tjänsteleverantörerna. Finland har gjort ett förbehåll till konventionen vilket begränsar tillämpningen av artikel 20 på de förutsättningar för teleövervakning som anges i tvångsmedelslagen. Enligt 5 a kap. 3 § i tvångsmedelslagen får teleövervakning användas förutom i fråga om de brott som nämns i paragrafen också i fråga om de brott som nämns i paragrafen också i fråga om ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i fyra år. Teleövervakning får inte tillämpas vid hetsbrott. I denna proposition föreslås ett nytt grovt hetsbrott för vilket maximistraffet ska vara fängelse i fyra år. Teleövervakning får då användas för att undersöka misstankar om grova hetsbrott. Det har föreslagits att dataövervakning utströks till att gälla brott som har begåtts med användning av teleadress eller teleterminalutrustning. Det blir då möjligt att anlita teleövervakning vid utredningen av rasistiska

brott som har begåtts offentligt med hjälp av datasystem (RP 222/2010 rd, 10 kap. 6 § i tvångsmedelslagen). Också utlämnande av nätmeddelandes identifieringsuppgifter enligt 17 § i yttrandefrihetslagen kan bli tillämpligt

Kapitel IV **Slutbestämmelser**

I kapitel IV finns bestämmelser om bl.a. uttryck för samtycke till att vara bunden (artikel 9), ikraftträdande (artikel 10), anslutning (artikel 11), förbehåll och förklaringar (artikel 12), förbehållens status och återtagande (artikel 13), territoriell tillämpning (artikel 14), uppsägning (artikel 15) och meddelanden (artikel 16). Slutbestämmelserna är sådana sedvanliga bestämmelser som ingår i Europarådets konventioner.

Enligt artikel 10 träder tilläggsprotokollet i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då fem stater har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av protokollet i enlighet med bestämmelserna i artikel 9. För en stat som senare uttrycker sitt samtycke till att vara bunden av tilläggsprotokollet, träder det i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då staten undertecknade protokollet utan förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande eller deponerade sitt ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument.

I artikel 12.1 i tilläggsprotokollet sägs att förbehåll och förklaringar som en part gör med avseende på konventionen också ska gälla tilläggsprotokollet, om inte parten förklarar något annat vid undertecknandet eller deponeringen av sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument.

Finland har gjort en förklaring och tre förbehåll med avseende på konventionen. Förklaringen gäller begränsning av straffbarhet för intrång i datorsystem (informationssystem). Av förbehållen med avseende på konventionen har det förbehåll som gäller försök till brott ingen betydelse för de kriminaliseringskrav i tilläggsprotokollet som gäller försök till brott. De två övriga förbehållen gäller insamling av trafikuppgifter och avgränsning av meddelanden som överförs inom ett dator-

system så att de under vissa förutsättningar inte omfattas av vissa tvångsmedel. Beträffande kriminaliseringarna i tilläggsprotokollet är det inte befogat att bedöma förklaringen eller förbehållen annorlunda än i samband med konventionen. Innehållet i förklaringen och förbehållen har beskrivits närmare i motiveringen i propositionen om sättande i kraft av konventionen (RP 153/2006 rd, s. 12—3, 24—25, 28—29 och 36—39).

I artikel 12.2 i tilläggsprotokollet sägs att när en stat undertecknar tilläggsprotokollet eller deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument får den genom ett skriftligt meddelande ställt till Europarådets generalsekreterare förklara att den begagnar sig av möjligheten att kräva ytterligare rekvisit enligt vad som anges i artiklarna 3, 5 och 6 i protokollet. Samtidigt får en part, med avseende på bestämmelserna i protokollet göra förbehåll som avses i artikel 22.2 och artikel 41.1 i konventionen, oavsett eventuella förbehåll som denna part har gjort enligt konventionen. Inget annat förbehåll får göras. Enligt punkt 3 får en stat när den undertecknar tilläggsprotokollet eller deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument genom ett skriftligt meddelande ställt till Europarådets generalsekreterare förklara att den begagnar sig av möjligheten att kräva sådana ytterligare rekvisit som avses i artikel 5.2 a och artikel 6.2 a i protokollet.

Artikel 22 i konventionen gäller domsrätt. Lagstiftningen i Finland motsvarar kraven i artikeln och enligt regeringspropositionen om sättande i kraft av konventionen (RP 153/2006 rd, s. 39—40) behövs det inte något förbehåll. Motsvarande grunder kan anföras för att det inte heller behövs något förbehåll med avseende på de brott som avses i tilläggsprotokollet.

Enligt förslaget kommer Finland att göra förbehåll enligt artikel 12.2 med avseende på artiklarna 3, 5 och 6 i tilläggsprotokollet. Innehållet i förbehållen beskrivs närmare i motiveringen till artiklarna i fråga.

2 Rambeslutet och den gällande lagstiftningen

Rådets rambeslut om bekämpande av vissa former av och uttryck för rasism och främlingsfientlighet enligt strafflagstiftningen består av en ingress och det egentliga rambeslutet, i vilket de kriminaliseringskrav och övriga lagstiftningskrav som det inrymmer har sammanförts.

Ingressen

I punkterna 1—6 i ingressen behandlas rambeslutets syfte och den gemenskapsrättsliga utveckling som har lett fram till rambeslutet. I ingressen betonas vikten av ytterligare tillnärmning av medlemsstaternas straffrättsliga lagstiftning för att tillämpningen av en omfattande och tydlig lagstiftning för att effektivt bekämpa rasism och främlingsfientlighet ska kunna säkerställas inom unionen. I fråga om rasism och främlingsfientlighet är det nödvändigt att utforma en gemensam straffrättslig strategi i Europeiska unionen så att samma gärningar kriminaliseras i alla medlemsstater och effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner införs för fysiska och juridiska personer som har begått eller är ansvariga för sådana brott. I rambeslutet konstateras dock att rambeslutet är begränsat till att genom straffrättsliga åtgärder bekämpa särskilt allvarliga former av rasism och främlingsfientlighet. I punkt 6 konstateras att eftersom medlemsstaternas kulturella och rättsliga traditioner i viss mån skiljer sig från varandra, särskilt på detta område, är en fullständig harmonisering av strafflagstiftningen för närvarande inte möjlig.

Vikten av tillnärmning av medlemsstaternas strafflagstiftning i fråga om de typer av brott som avses i rambeslutet behandlas också i punkterna 12 och 13.

I punkterna 7—9 ingår vissa definitioner av de termer som ingår i kriminaliseringsskyldigheterna. Enligt punkt 7 bör "härstamning" hänföra sig huvudsakligen till personer eller grupper av personer som härstammar från personer som kan identifieras genom vissa särdrag (som hudfärg) utan att samtliga av dessa särdrag nödvändigtvis finns kvar. I punkten konstateras att trots detta kan sådana

personer eller grupper av personer, på grund av sin härstamning, bli föremål för hat eller våld. Enligt punkt 8 bör "religion" hänföra sig huvudsakligen till personer som definieras genom hänvisning till trosåskådning eller övertygelse. Enligt punkt 9 bör "hat" hänföra sig till hat baserat på ras, hudfärg, religion, härstamning eller nationellt eller etniskt ursprung.

Punkt 11 gäller när förundersökning ska göras och åtalsåtgärder vidtas. Enligt punkten bör man se till att utredningar av och åtal för rasistiska och främlingsfientliga brott inte är avhängiga av en anmälan eller anklagelse från de personer som utsatts för brottet, eftersom de ofta är särskilt sårbara och ovilliga att inleda rättsliga förfaranden. I artikel 8, som behandlas längre fram, finns bestämmelser om inledande av utredningar eller rättsliga åtgärder.

I punkterna 14 och 15 behandlas rambeslutets förhållande till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Punkterna har en särskild koppling till innehållet i artikel 7 i rambeslutet. Den artikeln gäller konstitutionella regler och principer. I den sista punkten i ingressen (punkt 16) konstateras att gemensam åtgärd 96/443/RIF bör upphävas som föråldrad.

Kriminaliseringsskyldigheter

Artikel 1. Rasistiska och främlingsfientliga brott. Artikeln innehåller en kriminaliseringsskyldighet som uppdelats på fyra punkter. I de gärningar som avses i artikeln är det fråga om spridning av olika typer av rasistiska och främlingsfientliga skrifter och annat material.

Enligt punkt 1 gäller det att se till att följande avsiktliga gärningar blir straffbara:

a) offentlig uppmaning till våld eller hat riktat mot en grupp av personer eller en medlem av en sådan grupp, utpekad med åberopande av ras, hudfärg, religion, härstamning eller nationellt eller etniskt ursprung,

b) en enligt led a begången handling bestående av offentlig spridning eller distribution av skrifter, bilder eller annat material,

c) offentligt urskuldande, förnekande eller flagrant förringande av brott som folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytel-

ser enligt definitionen i artiklarna 6, 7 och 8 i Internationella brottmålsdomstolens stadga, riktat mot en grupp av personer eller en medlem av en sådan grupp, utpekad med åberopande av ras, hudfärg, religion, härstamning eller nationellt eller etniskt ursprung, om gärningen begås på ett sådant sätt att den är ägnad att uppmana till våld eller hat gentemot en sådan grupp eller en medlem av en sådan grupp,

d) offentligt urskuldande, förnekande eller flagrant förringande av de brott som definieras i artikel 6 i Internationella militärtribunalens stadga som fogas till Londonöverenskommelsen av den 8 augusti 1945, riktat mot en grupp av personer eller en medlem av en sådan grupp, utpekad med åberopande av ras, hudfärg, religion, härstamning eller nationellt eller etniskt ursprung, om gärningen begås på ett sådant sätt att den är ägnad att uppmana till våld eller hat gentemot en sådan grupp eller en medlem av en sådan grupp.

Punkterna 2-4 innehåller bestämmelser om för medlemsländerna tillåtna begränsningar i fråga om kriminaliseringsåtgärderna enligt punkt 1. Enligt punkterna 2 och 3 krävs det inte några separata meddelanden av medlemsstaterna, men enligt punkt 4 ska varje medlemsstat som vill åberopa innehållet i punkten göra ett separat uttalande. Enligt punkt 4 har varje medlemsstat möjlighet att göra ett uttalande om sådana gärningar som avses i punkt 1 c och/eller 1 d i artikeln om kriminaliseringsskyldighet.

I punkt 2 sägs att för tillämpningen av punkt 1 får medlemsstaterna välja att straffa enbart gärningar som antingen begås på ett sådant sätt att de är ägnade att vara störande för allmän ordning eller som är hotfulla, otillbörliga eller kränkande.

I punkt 3 sägs att för tillämpningen av punkt 1 är hänvisningen till religion avsedd att minst inbegripa gärningar som är en förövning för att rikta gärningar mot en grupp av personer eller en medlem av en sådan grupp, utpekad med åberopande av ras, hudfärg, härstamning eller nationellt eller etniskt ursprung.

I punkt 4 sägs att varje medlemsstat får, när rambeslutet antas eller senare, göra ett uttalande om att medlemsstaten endast kommer att göra förnekande eller flagrant förringande

av de brott som det hänvisas till i punkt 1 c och/eller 1 d straffbara, om sådana brott har fastställts genom ett slutgiltigt beslut av en nationell domstol i denna medlemsstat och/eller av en internationell domstol eller genom enbart ett slutgiltigt beslut av en internationell domstol.

I ingressen i rambeslutet ingår förklaringar till vad "härstamning", "religion" och "hat" hänför sig till i rambeslutet (punkterna 7—10 i ingressen). I ingressen betonas också betydelsen av föreningsfrihet och yttrandefrihet, särskilt tryckfrihet och yttrandefrihet i andra medier (punkterna 14 och 15). Den författningsrättsliga betydelsen av dessa mänskliga rättigheter och grundläggande fri- och rättigheter har likaså behandlats i artikel 7 i rambeslutet. Dessa faktorer har självfallet betydelse för bedömningen av hur kriminaliseringsåtgärderna enligt artikel 1 ska tolkas.

Vid bedömning av om de gällande bestämmelserna i strafflagen täcker de gärningar som avses i artikel 1 i rambeslutet kan i hög grad hänvisas till det som anförts ovan i samband med bedömningen av tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om IT-relaterad brottslighet.

De gärningar som avses i artikel 1 i rambeslutet är straffbelagda enligt lagstiftningen i Finland i första hand på grundval av följande paragrafer i strafflagen: 11 kap. 10 § (hets mot folkgrupp), 17 kap. 1 § (offentlig uppmaning till brott), 24 kap. 9 och 10 § (ärekränkning och grov ärekränkning) och 25 kap. 8 § (olaga hot). Huruvida rekvisitet för respektive brott kan tillämpas beror dels av innehållet i de uttalanden och meddelanden som spridits, dels av om gärningen riktas mot en enskild person eller en grupp av personer. I vissa situationer kan det bli aktuellt att på ett kompletterande sätt tillämpa bestämmelsen om brott mot trosfrid i 17 kap. 10 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen.

Kriminaliseringsskyldigheterna enligt punkt 1 i artikeln gäller endast avsiktliga gärningar. Avsiktlighet (uppsåt) förutsätts också på motsvarande sätt enligt alla de straffbestämmelser som nämns ovan.

Uppmaning till hat mot en folkgrupp innebär i praktiken att någon i offentligheten presenterar olika slags hotfulla eller grundlösa och kränkande uttalanden och meddelanden

om grupperna i fråga. I artikeln avsedd offentlig uppmaning till hat riktat mot en folkgrupp innebär alltså i typiska fall spridning av sådana uttalanden och meddelanden där en folkgrupp hotas, förtalas eller smädas. Detsamma gäller offentlig uppmaning till våld mot en folkgrupp. Hetsbrott täcker därmed klart de gärningar som avses i punkt 1 a och 1 b, när gärningarna riktas mot en folkgrupp. På offentlig uppmaning till våld kan även paragrafen om offentlig uppmaning till brott tillämpas till den del paragrafen om hetsbrott inte är tillämplig.

När gärningen riktas mot en medlem i en folkgrupp som avses i artikeln kan det bli aktuellt att tillämpa bestämmelserna om ärekränkingsbrott i 24 kap. 9—10 § i strafflagen i stället för paragrafen om hetsbrott. När en gärning riktas mot en person eller flera personer som kan individualiseras kan gärningen också uppfylla rekvisitet för olaga hot som straffbelagts i 25 kap. i strafflagen.

Hetsbrott täcker de allvarligaste gärningsformerna av de gärningar som avses i kriminaliseringsskyldigheten enligt punkt 1 c och 1 d i artikeln. Till denna del kan det hänvisas till det som anförts i samband med artikel 6 i tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om IT-relaterad brottslighet. Kriminaliseringskraven i 1 c och 1 d i rambeslutet är dock lindrigare än motsvarande krav i tilläggsprotokollet, eftersom det enligt rambeslutet gäller att för att gärningarna ska vara straffbara måste de vara ägnade att uppmana till våld eller hat gentemot en grupp som nämns i artikeln eller mot en medlem av en sådan grupp. De lindrigaste gärningarna har inte upptagits i straffkravet enligt rambeslutet. Rambeslutet är till den delen mera omfattande än tilläggsprotokollet att det gäller också förbud av krigsförbrytelser.

När det gäller de lindrigaste gärningsformerna enligt punkt 1 c och 1 d är punkt 2 relevant. I den punkten sägs att för tillämpningen av punkt 1 får medlemsstaterna välja att straffa enbart gärningar som antingen begås på ett sådant sätt att de är ägnade att vara störande för allmän ordning eller som är hotfulla, otillbörliga eller kränkande. Enligt detta behöver de lindrigaste formerna av de gärningar som avses i punkt 1 inte kriminaliseras. Med beaktande av punkt 2 är det högst

motiverat att anse att hetsbrott enligt strafflagen täcker också de kriminaliseringsålägganden som ingår i punkt 1 c och 1 d. Orsaken är att straffbestämmelsen täcker de allvarligaste formerna av de gärningar som kriminaliseringsskyldigheten hänför sig till. De gärningssätt som avses i punkt 2 kan betraktas som gärningsformer av detta slag. För hetsbrott krävs att gärningen är hotfull eller kränkande. När förringande av allvarliga förintelsebrott el. dyl. riktar sig mot vissa personer, kan dessutom bestämmelserna om ärekränkingsbrott bli tillämpliga.

Hetsbestämmelsens krav enligt artikel 1.1 inom de gränser som anges i punkt 2 befästs senast när artikel 7 åberopas. Enligt den artikeln ska rambeslutet inte medföra någon ändring av kravet att respektera grundläggande rättigheter, däribland principer som rör yttrandefrihet. Till denna del kan också det som uttalats i samband med artikel 6 i tilläggsprotokollet åberopas. Också den artikeln gäller offentligt förnekande, grovt förringande, gillande och rättfärdigande av folkmord och brott mot mänskligheten.

Aspekter på tryggande av yttrandefriheten talar mot att tillämpningsområdet för det gällande hetsbrottet utvidgas till att helt och fullt täcka även de lindrigaste gärningsformer som avses i artikel 1.1 c och 1.1 d. Exempelvis Europadomstolens avgörande i målet *Lehideux och Isorni mot Frankrike* 23.9.1998 visar att det med tanke på yttrandefriheten är problematiskt att kriminalisera gärningsformer av detta slag.

I punkt 3 förklaras hur den hänvisning till religion som avses i punkt 1 minst ska uppfattas när kriminaliseringsskyldigheten bedöms. Enligt förklaringen är hänvisningen till religion avsedd att minst inbegripa gärningar som är en förevändning för att rikta gärningar mot en grupp av personer eller en medlem av en sådan grupp, utpekad med åberopande av ras, hudfärg, härstamning eller nationellt eller etniskt ursprung. Enligt rekvisitet för hetsbrott är det straffbart att rikta i paragrafen avsedda uttalanden och andra meddelanden mot bl.a. en religiös grupp eller en annan därmed jämförbar folkgrupp. Det är därför klart att när det gäller religion är hetsbestämmelsen förenlig med kraven i artikel 1 i rambeslutet redan utifrån punkt 1 i artikeln.

Begränsningsmöjligheten enligt punkt 3 behöver inte användas.

Artikel 1.4 medför inte något behov av att ändra gällande bestämmelser. Enligt punkten får kriminaliseringsskyldigheten enligt punkt 1 c och 1 d begränsas så att ett lagakraftvunnet beslut av en domstol i vissa fall ställs som villkor för att punkterna ska tillämpas. En sådan avgränsning finns i tilläggsprotokollet. Det har redan i det föregående konstaterats att hetsbrott uppfyller den aktuella kriminaliseringsskyldigheten. Om begränsningen användes, skulle den i onödan minska hetsbrottets tillämplighet vid förnekande, grovt förringande eller rättfärdigande av aktuella, allvarliga internationella brott.

Strafflagstiftningen i Finland uppfyller kraven i artikel 1 i rambeslutet.

Artikel 2. Anstiftan och medhjälp. Artikel 2 innehåller en kriminaliseringsskyldighet som gäller anstiftan och medhjälp.

Enligt punkt 1 ska anstiftan till de gärningar som avses i artikel 1.1 c och 1.1 d bli straffbart. Enligt punkt 2 ska medhjälp till de gärningar som avses i artikel 1 bli straffbart.

Punkt 1 gäller anstiftan till de brott som avses i artikel 1.1 c och 1.1 d, dvs. offentligt urskuldande, förnekande eller flagrant förringande av brott som folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Rambeslutet går längre än tilläggsprotokollet eftersom det krävs att anstiftan ska kriminaliseras.

Strafflagens paragraf om hets mot folkgrupp uppfyller de krav som ställs i artikel 1.1 c och d. Bestämmelser om medverkan till brott finns i 5 kap. i strafflagen. I 5 § i det kapitlet sägs följande om anstiftan: ”Den som uppsåtligen förmår någon till ett uppsåtligt brott eller ett straffbart försök till brottet i fråga döms för anstiftan till brott såsom gärningsman.” Den gällande regleringen i fråga om anstiftan gäller allmänt taget brott där det förutsätts uppsåt. I artikel 1 i rambeslutet avses uttryckligen bara avsiktliga gärningar. Av 5 kap. 5 § i strafflagen följer bl.a. att anstiftan till hets mot folkgrupp är straffbart. Det här gäller också de övriga brott som behandlats ovan och där det förutsätts uppsåt. Dessutom kan på uppmaning till ett hetsbrott under vissa förutsättningar tillämpas offentlig uppmaning till brott, om det hetsbrott so det uppmanas till inte begås. Gällande reglering

enligt strafflagen täcker således de krav som ställs i artikel 2.1 i rambeslutet.

Enligt punkt 2 ska medhjälp till alla brott enligt artikel 1 kriminaliseras. I 5 kap. 6 § 1 mom. i strafflagen sägs följande om medhjälp: ”Den som före eller under ett uppsåtligt brott med råd, dåd eller på annat sätt uppsåtligen hjälper någon att begå brottet eller ett straffbart försök till det, döms för medhjälp till brott enligt samma lagrum som gärningsmannen. När straffet bestäms tillämpas dock 6 kap. 8 § 1 mom. 3 punkten samt 2 och 4 mom.” Enligt 5 kap. 6 § 2 mom. ska anstiftan till straffbar medhjälp bestraffas såsom medhjälp.

Den kriminaliseringsskyldighet som ingår i artikel 1 i rambeslutet gäller endast avsiktliga gärningar. I samband med behandlingen av artikel 1 i det föregående konstaterades att gällande bestämmelser i strafflagen täcker det som medlemsstaterna enligt artikel 1 ska se till att blir straffbart. Av detta följer att paragrafen om medhjälp i strafflagen kan tillämpas på alla de gärningar som avses i artikel 1.

Det är därför klart att artikel 2 inte föranleder några lagstiftningsåtgärder.

Artikel 3. Straffrättsliga sanktioner. Artikel 3 gäller straff för de gärningar som avses i artiklarna 1 och 2.

Enligt punkt 1 ska de gärningar som avses i artiklarna 1 och 2 beläggas med effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga sanktioner. Enligt punkt 2 gäller det att se till att de gärningar som avses i artikel 1 beläggs med ett maximistraff som minst uppgår till mellan ett och tre års fängelse.

Artikeln bör tolkas så att varje medlemsstat ska utfärda och vidmakthålla bestämmelser som gör det möjligt att i varje enskilt fall påföra tillräckliga sanktioner och enligt vilka domstolarna styrs till att följa ett slags tillräckligt sträng straffpraxis. Det innebär i praktiken att bedömningen i detta sammanhang framför allt ska gälla straffskalorna för de aktuella brotten. Punkt 2, där det krävs fängelsestraff, gäller inte anstiftan eller medhjälp.

I det föregående har det konstaterats att de gärningar som avses i artikel 1 enligt gällande reglering är straffbelagda i första hand som hetsbrott, offentlig uppmaning till brott,

ärekränkning, grov ärekränkning eller olaga hot. För dessa brott är det föreskrivna maximistraffet fängelse i två år, bortsett från ärekränkning där maximistraffet är fängelse i sex månader. I samband med ärekränkingsbrott är dock det föreskrivna maximistraffet för grov ärekränkning fängelse i två år. För alla de brott som avses här kan gärningsmannen också dömas till böter.

Enligt gällande lag kan en anstiftare bestraffas lika strängt som en gärningsman. En medhjälpare bestraffas enligt en lindrigare skala så att straffets omfattning vanligen är tre fjärdedelar av det föreskrivna maximala fängelse- eller bötesstraffet för brottet.

Vid bedömning av om gällande lagstiftning uppfyller de krav som ställs i artikel 3.1 bör hänsyn också tas till de allmänna bestämmelser om bestämmande av straff som finns i 6 kap. i strafflagen, och enligt vilka ett rasistiskt och andra liknande motiv är en straffskärpningsgrund. Frågan om huruvida effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga påföljder kan dömas ut för de gärningar som avses i artiklarna 1 och 2 påverkas också av om gärningarna är förenade med möjlighet att förelägga en juridisk person straffrättsligt ansvar för gärningarna och om ett brott av detta slag kan få straffrättsliga förverkandepåföljder.

I 10 kap. i strafflagen finns bestämmelser om straffrättsliga förverkandepåföljder. I 22 § i yttrandefrihetslagen bestäms om yrkande om förverkandepåföljd för brott som grundar sig på innehållet i ett publicerat meddelande. I 22 § 2 mom. sägs att samtliga exemplar av en publikation som är avsedda för spridning kan oberoende av äganderätten till exemplaren dömas förbrukta, om ett brott som grundar sig på innehållet i publikationen har begåtts och påföljden är nödvändig för att förhindra spridning av meddelandet. Enligt 3 mom. kan en domstol bestämma att ett nätmeddelande som har konstaterats vara lagstridigt till sitt innehåll ska göras oåtkomligt för allmänheten och utplånas. Vid handläggning av ärendet ska i tillämpliga delar iakttas vad som föreskrivs om handläggning av yrkande om förverkandepåföljd. Enligt 10 kap. 2 § i strafflagen ska ekonomisk vinning av ett brott dömas förverkad till staten. I paragrafen sägs att till förverkande döms gärningsman-

nen, den som har varit delaktig i brottet eller den på vars vägnar eller till vars förmån brottet har begåtts, om de har beretts vinning genom brottet.

När det beaktas att det föreskrivna maximistraffet för de ovan nämnda brott som avses i strafflagen är fängelse i två år och att ett rasistiskt motiv är en straffskärpningsgrund och att förverkandepåföljd kan dömas ut för brotten, kan bedömningen inte utmynna i någon annan slutsats än att gällande lag uppfyller de krav som ställs i artikel 3.1.

De föreskrivna maximistrafferna för brotten i fråga uppfyller de krav som ställs i artikel 3.2. Enligt den punkten förutsätts det att varje medlemsstat utfärdar och vidmakthåller bestämmelser med stöd av vilka sådana straffrättsliga påföljder kan dömas ut som uppgår till minst fängelse i ett till tre år.

Gällande lag uppfyller kraven i artikeln.

Artikel 4. Rasistiska och främlingsfientliga motiv. I artikeln anges hur rasistiska och främlingsfientliga motiv ska beaktas vid bestämmande av straff. I artikeln sägs att för andra brott än de som avses i artiklarna 1 och 2 ska medlemsstaterna se till att rasistiska och främlingsfientliga motiv anses som försvärande omständighet eller alternativt att domstolarna kan ta sådana motiv i beaktande vid fastställandet av sanktionerna.

Artikeln handlar om hur ett rasistiskt eller något annat hatmotiv ska beaktas när straffet bestäms. Vid bedömning av om gällande lagstiftning täcker de krav som ställs i artikeln bör det i första hand hänvisas till 6 kap. 5 § i strafflagen. I paragrafen finns bestämmelser om skärpningsgrunder som ska beaktas vid straffmätning. En skärpningsgrund är att brottet har riktat sig mot en person som hör till en nationell, raslig eller etnisk folkgrupp eller någon annan sådan folkgrupp och att det har begåtts på grund av denna gruppstillhörighet.

Denna skärpningsgrund har tillämpats mycket sparsamt i rättspraxis. När bestämmelsen har diskuterats har det också påpekats att tillämpningen av den delvis lämnar rum för tolkning. I rättspraxis har det förekommit divergerande åsikter om t.ex. huruvida det krävs att ett rasistiskt motiv är det enda motivet till brottet för att den gällande skärpningsgrunden ska kunna tillämpas. Frågan är

med andra ord om förekomsten av ett annat motiv hindrar möjligheten att tillämpa skärpningsgrunden. Den straffrättsliga legalitetsprincipen ger också fog för att ställa frågan om huruvida tillämpningen av skärpningsgrunden ska begränsas uteslutande till brott som riktats mot personer, trots att det i förarbetet har ansetts vara tänkbart att skärpningsgrunden tillämpas också i samband med skadegörelse och sabotagebrott (RP 44/2002 rd).

Det är också anmärkningsvärt att enligt skärpningsgrunden i gällande lag krävs det att gärningen har riktats mot en person ”på grund av gruppstillhörighet”. I första utsagan i artikel 4 i rambeslutet förutsätts dock att ”rasistiska och främlingsfientliga motiv anses som en försvårande omständighet”. Den gällande lagstiftningen i Finland uppfyller alltså inte helt de krav som ställs i första utsagan i artikeln.

Vid en helhetsbedömning kan dock även den senare utsagan i artikel 4 beaktas. Enligt den räcker det med att domstolarna tar sådana motiv i beaktande vid fastställandet av sanktionerna. Det innebär att kraven i artikeln uppfylls trots att det i en medlemsstats lagstiftning inte finns någon uttrycklig straffskärpningsbestämmelse som lämpar sig för rasistiska motiv eller andra hatmotiv, om liknande motiv trots allt kan beaktas som straffskärpande omständigheter med stöd av allmänna bestämmelser om bestämmande av straff eller rättspraxis som gäller detta.

Till denna del kan det hänvisas till 6 kap. 4 i strafflagen, där det bestäms om den allmänna principen vid bestämmande av straff. Enligt paragrafen ska straffet mätas ut så att det står i ett rättvist förhållande till hur skadligt och farligt brottet är, motiven till gärningen samt gärningsmannens av brottet framgående skuld i övrigt. Paragrafen uttrycker den princip om s.k. normalstraff som i hög grad ligger till grund för bestämmande av straff hos oss.

Ett rasistiskt eller något annat hatmotiv till ett brott kan av grundad anledning betraktas som ett sådant särdrag i anslutning till en enskild gärning som berättigar till att avvika från den vedertagna strafflinjen för en viss brottstyp. I den regeringsproposition (RP 44/2002 rd) som resulterade i straffskärpningsgrunden i 6 kap. 5 § 4 punkten i

strafflagen betonas att brott begångna med ett rasistiskt eller motsvarande motiv ofta är i snitt mer klandervärda eftersom de riktas mot minoritetsgrupper i behov av särskilt skydd. Enligt förarbetet kan ett brott begånget med rasistiska eller liknande motiv bl.a. ”injaga allvarlig fruktan hos offret, eftersom han eller hon inte har fallit offer för brottet av en ren slump, utan av någon sådan, vanligen synlig, egenskap som eventuellt också i fortsättningen utsätter honom eller henne för brott”.

Det är alltså i och för sig möjligt att anse att strafflagens gällande bestämmelser om bestämmande av straff uppfyller de krav som ställs i artikel 4 i rambeslutet. Trots den slutsatsen är det motiverat att föreslå att skärpningsgrunden enligt 6 kap. 5 § 1 mom. 4 punkten i strafflagen ändras så att den motsvarar kraven i första utsagan i artikel 4 i rambeslutet. Orsaken är att de krav som ställs i artikeln uppfylls uttryckligen bara med anledning av det som sägs i slutet av artikeln. Det tillägget togs in i rambeslutet på basis av krav från vissa stater som ansåg att det övriga innehållet i artikeln stod i strid med de principer om domstolars oavhängighet som iaktogs i staterna. Lagstiftningen i Finland innehåller också andra särskilda straffskärpningsgrunder. Lagstadgade skärpningsgrunder av det slaget som påverkar bestämmandet av straff anses inte stå i strid med domstolarnas oavhängighet. För Finland är det därför inte önskvärt att vår gällande lagstiftning är förenlig med kraven i artikel 4 uteslutande med anledning av slutet av mening i artikeln.

Lagstiftningen i Finland täcker kraven i artikeln men täcker inte till alla delar de krav som ställs i början av mening. Det föreslås att den bestämmelse som gäller ett rasistiskt motiv som skärpningsgrund ändras så att den motsvarar kraven i början av mening i artikeln.

Artikel 5. Juridiska personers ansvar. I artikeln finns bestämmelser om juridiska personers ansvar. Enligt punkt 1 gäller det att se till att en juridisk person kan ställas till ansvar för sådana gärningar som avses i artiklarna 1 och 2, vilka begås för den juridiska personens räkning av en person som agerar antingen enskilt eller som en del av den juridiska personens organisation och har en le-

dande ställning inom den juridiska personens organisation, grundad på

a) befogenhet att företräda den juridiska personen,

b) befogenhet att fatta beslut på den juridiska personens vägnar, eller

c) befogenhet att utöva kontroll inom den juridiska personen.

Punkt 1 motsvarar i sak artikel 12.1 i konventionen. Artikel 12.1 har behandlats i samband med artikel 8 i tilläggsprotokollet.

Enligt punkt 2 gäller att förutom i de fall som anges i punkt 1 ska det vidtas de åtgärder som är nödvändiga för att se till att en juridisk person kan göras ansvarig, när brister i övervakning eller kontroll som ska utföras av en sådan person som avses i punkt 1 har gjort det möjligt för en person som är underställd den juridiska personen att för den juridiska personens räkning begå sådana gärningar som avses i artiklarna 1 och 2.

Punkt 2 motsvarar i sak artikel 12.2 i konventionen. Artikel 12.2 har behandlats i samband med artikel 8 i tilläggsprotokollet.

I punkt 3 sägs att den juridiska personens ansvar enligt punkterna 1 och 2 inte ska utesluta lagföring av fysiska personer som är gärningsmän eller medhjälpare till de gärningar som avses i artiklarna 1 och 2.

Punkt 3 motsvarar i sak artikel 12.4 i konventionen. Artikel 12.4 har behandlats i samband med artikel 8 i tilläggsprotokollet.

I punkt 4 definieras ”juridisk person”. Med termen juridisk person avses var och en som enligt gällande nationell lagstiftning har denna status, utom stater och andra offentliga organ vid utövandet av offentliga maktbefogenheter samt offentliga internationella organisationer.

I 9 kap. i strafflagen finns bestämmelser om straffansvar för juridiska personer. I 1 § 2 mom. i det kapitlet definieras en juridisk person i vid bemärkelse. Enligt momentet ska bestämmelserna om straffansvar för juridiska personer inte tillämpas på brott som begåtts vid utövande av offentlig makt. För att en i 1 § nämnd juridisk person ska kunna dömas till samfundsbot måste de villkor som anges i 9 kap. uppfyllas och måste det dessutom i strafflagen föreskrivas om samfundsbot särskilt för varje brottsart.

Vid bedömning av den aktuella artikeln om juridiska personers ansvar kan i hög grad åberopas vad som anförts om juridiska personers ansvar i samband med bedömningen av tilläggsprotokollet (artikel 8 i tilläggsprotokollet och artikel 12 i konventionen).

Bestämmelserna om juridiska personers ansvar i den nämnda konventionen om IT-relaterad brottslighet avviker dock betydligt i en viss avgörande bemärkelse från de krav som ställs i rambeslutet. Enligt artikel 12.3 i konventionen får den juridiska personens ansvar nämligen vara av straffrättslig, civilrättslig eller administrativ natur, beroende på principerna i partens rättsordning. Enligt artikel 12 i konventionen behöver ansvaret således inte nödvändigtvis vara av straffrättslig natur, utan t.ex. ett civilrättsligt skadeståndsansvar är tillräckligt för att kraven i artikeln ska uppfyllas. Enligt artikel 6 i rambeslutet ska däremot en juridisk person som görs ansvarig i enlighet med artikel 5.1, som nu behandlas, kunna bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner, som ska innefatta bötesstraff eller administrativa avgifter. Skadeståndsrättsligt ansvar räcker därmed inte till för att uppfylla de krav som ställs i artiklarna 5 och 6 i rambeslutet.

Enligt strafflagen har juridiska personers straffansvar inte utsträckts till hetsbrott eller andra brott som är centrala med tanke på kriminaliseringskraven i rambeslutet. Lagstiftningen i Finland uppfyller därför inte kraven i artikel 5 i rambeslutet. Det föreslås att lagstiftningen ska ändras så att juridiska personers straffansvar utsträcks till vissa i rambeslutet avsedda grova brott begångna med rasistiska motiv.

Artikel 6. Sanktioner för juridiska personer. I artikeln finns bestämmelser om sanktioner för juridiska personer.

Enligt punkt 1 gäller det att se till att en juridisk person som görs ansvarig i enlighet med artikel 5.1 kan bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner, som ska innefatta bötesstraff eller administrativa avgifter och kan innefatta sanktioner, såsom

a) fråntagande av rätt till offentliga förmåner eller stöd,

b) tillfälligt eller permanent näringsförbud,

- c) rättslig övervakning,
- d) rättsligt beslut om avveckling av verksamheten.

Enligt punkt 2 gäller det att se till att en juridisk person som har gjorts ansvarig i enlighet med artikel 5.2 kan bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner eller åtgärder.

Det som konstaterats i samband med artikel 5 innebär att möjligheten att förelägga den juridiska personen privaträttsligt skadeståndsansvar inte är tillräcklig med tanke på det krav som ingår i artikel 6.1. Av punkt 1 framgår att vissa slags administrativa avgifter kan bli aktuella. I lagstiftningen i Finland har det dessutom ansetts att en juridisk persons ansvar för brott begångna inom dess verksamhet kan vara av skadeståndsrättslig eller straffrättslig natur. I dagens läge är det inte möjligt att förelägga en juridisk person straffrättsligt ansvar för sådana i artiklarna 1 och 2 i rambeslutet nämnda brott som begåtts inom den juridiska personens verksamhet, eftersom det inte särskilt har föreskrivits om den möjligheten. De krav som ställs i rambeslutet kan dock uppfyllas genom att juridiska personers straffansvar utvidgas till att gälla även de gärningar som avses i de nämnda artiklarna i rambeslutet. Enligt 9 kap. 5 § i strafflagen är det lägsta beloppet av samfundsbot 850 euro och det högsta beloppet 850 000 euro. Det här uppfyller det krav som ställs i artikel 6.1, nämligen att sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

Den gällande lagstiftningen uppfyller inte kraven i artikel 6. Det föreslås att lagstiftningen ska ändras så att juridiska personers straffansvar utsträcks till vissa i rambeslutet avsedda brott begångna med rasistiska motiv. Sådana är hetsbrott, offentlig uppmaning till brott, grov ärekränkning och olaga hot. De brott till vilka juridiska personers straffansvar föreslås bli utsträckt har definierats närmare ovan i samband med artikel 8 i tilläggsprotokollet.

Artikel 7. Konstitutionella regler och grundläggande principer. Enligt punkt 1 ska rambeslutet inte medföra någon ändring av kravet att respektera grundläggande rättigheter och grundläggande rättsprinciper, där-

ibland yttrande- och föreningsfrihet, enligt artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen.

Enligt punkt 2 ska rambeslutet inte medföra krav på åtgärder som står i strid med medlemsstaternas grundläggande principer som rör föreningsfrihet och yttrandefrihet, särskilt tryckfrihet och yttrandefrihet i andra medier såsom följer av konstitutionella traditioner eller regler om pressens eller andra mediers rättigheter, ansvar samt om en särskild rättegångsordning för dem, när dessa regler hör samman med fastställande eller begränsning av ansvar.

I punkt 14 i ingressen konstateras att rambeslutet ”står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns i artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen och i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, särskilt artiklarna 10 och 11, och som ingår i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, särskilt kapitlen II och VI”. Också punkt 15 i ingressen innehåller en förklaring som har anknytning till artikel 7. I förklaringen sägs så här: ”Avväganden som gäller föreningsfrihet och yttrandefrihet, särskilt tryckfrihet och yttrandefrihet i andra medier har i många medlemsstater lett till en särskild rättegångsordning och särskilda bestämmelser i nationell lagstiftning om fastställande eller begränsning av ansvar.”

I punkt 1 i artikeln avses uttryckligen internationella mänskliga rättigheter. Enligt punkten åläggs medlemsstaterna att anpassa de lagstiftningsåtgärder som krävs enligt rambeslutet med kraven med avseende på yttrandefrihet, föreningsfrihet och övriga mänskliga rättigheter och grundläggande fri- och rättigheter. I punkten understryks det principiellt viktiga kravet att medlemsstaterna inte har rätt att vidta så långtgående lagstiftningsåtgärder för att uppfylla kraven i rambeslutet att åtgärderna börjar strida mot de nämnda internationella mänskliga rättigheterna.

Syftet med de internationella bestämmelserna om mänskliga rättigheter är att ange den miniminivå med avseende på individens rättigheter som ska iaktas internationellt. Det är därför möjligt att det i nationella grundlagar har angetts en sådan nivå för individens

skydd som överskrider det som krävs enligt den internationella ordningen för mänskliga rättigheter. I punkt 2 har därför tagits in en hänvisning till medlemsstaternas nationella grundläggande fri- och rättigheter. Enligt punkten är medlemsstaterna inte skyldiga att vidta sådana lagstiftningsåtgärder för att uppfylla rambeslutet som skulle stå i strid med bestämmelser om konstitutionellt garanterad yttrandefrihet och föreningsfrihet, om bestämmelserna hör samman med fastställande eller begränsning av ansvar. Som en sådan bestämmelse som fastslår ansvaret kan betraktas bl.a. det särskilda straffrättsliga ansvar som en ansvarig redaktör har enligt 13 § i yttrandefrihetslagen (chefredaktörsförseelse). I punkt 2 i artikeln nämns också särskilt tryckfrihet och yttrandefrihet i medier.

I Finland har det generellt ansetts att när i materiellt hänseende liknande grundläggande fri- och rättigheter inskränks måste inskränkingsgrunderna kunna härledas även till någon inskränkingsgrund som är tillåten enligt den aktuella bestämmelsen om mänskliga rättigheter (*Viljanen, Veli-Pekka*. Perusoikeuksien rajoitusedellytykset WSOY 2001 s. 192). Exempelvis i fråga om yttrandefrihet har det dock också ansetts att den förteckning över godtagbara inskränkningar i yttrandefriheten som finns i artikel 10 i Europakonventionen är så pass öppen att den inte direkt till alla delar kan vara en förteckning över grunder utifrån vilka det också är godtagbart att inskränka yttrandefriheten så som den har tryggats genom 12 § i grundlagen (*Viljanen* s. 194).

När det handlar uttryckligen om spridning av rasistiska kränkningar kan det dock av grundad anledning anses att de uppfattningar om godtagbara inskränkningar i yttrandefriheten som grundar sig på den aktuella människorättskonventionen och som preciserats i Europadomstolens rättspraxis utgör godtagbara grunder för inskränkningar även i den grundlagstryggade yttrandefriheten. Ståndpunkten är motiverad framför allt eftersom Finland har tillträtt den rasdiskrimineringskonvention som utarbetats inom Förenta nationerna. I enlighet med artikel 4 i den konventionen har Finland förbundit sig att ”förklara som brottslig gärning som är straffbar enligt lag allt spridande av idéer grundade på

rasöverlägsenhet eller rashat, uppmaning till rasdiskriminering, liksom alla våldshandlingar eller uppmaning till sådana handlingar mot en viss ras eller en grupp av personer av annan hudfärg eller annat etniskt ursprung och även lämnande av stöd i någon form till rasistiska aktiviteter, inklusive finansiering av sådana aktiviteter”. Med anledning av den nämnda kriminaliseringskyldigheten tog Finland år 1970 i strafflagen in en straffbestämmelse om hets mot folkgrupp.

I Europakonventionen har explicit konstaterats att skyldigheterna enligt artikel 10 i den konventionen i så hög grad som möjligt bör tolkas så att de står i samklang med de skyldigheter som följer av konventionen (*Jersild mot Frankrike* 23.9.1994). Europadomstolen har vidare konstaterat att hattal som kan kränka personer eller grupper av personer inte är förtjänta av skyddet enligt artikel 10 i Europakonventionen (*Erbakan mot Turkiet* 6.7.2006).

På dessa grunder är det befogat att konstatera att de krav som ställs i rambeslutet inte står i strid med de grundläggande fri- och rättigheterna i Finland.

Artikel 8. Inledande av utredningar eller rättsliga åtgärder. I artikeln behandlas förutsättningarna för inledande av utredningar och anmälan för åtal i fråga om de gärningar som avses i kriminaliseringskraven i rambeslutet. Artikelns innehåll:

”Varje medlemsstat ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att utredningar av eller åtal för de gärningar som avses i artiklarna 1 och 2 inte ska vara avhängiga av en anmälan eller en anklagelse från den som blivit offer för gärningarna, åtminstone inte i de mest allvarliga fallen, när gärningarna har begåtts på medlemsstatens territorium.”

I punkt 11 i ingressen till rambeslutet ingår ett ställningstagande enligt vilket medlemsstaterna bör se till att utredningar av och åtal för rasistiska och främlingsfientliga brott inte är avhängiga av en anmälan eller anklagelse från de personer som utsatts för brottet, eftersom de ofta är särskilt sårbara och ovilliga att inleda rättsliga förfaranden.

Enligt artikel 8 förutsätts för det första att inledande av utredningar som gäller de gärningar som avses i artiklarna 1 och 2 inte är

avhängiga av en anmälan av målsäganden. Enligt artikeln förutsätts för det andra att det att gärningarna underkastas domstolsprövning inte får vara beroende av att målsäganden själv väcker åtal. Slutet av artikeln innebär att kraven lindras, eftersom det gör det möjligt att i fråga om gärningar lindrigare än allvarliga som villkor ställa att målsäganden gör en anmälan eller vidtar rättsliga åtgärder.

Vid bedömning av om gällande lag uppfyller de krav som ställs i artikeln är det relevant att konstatera att det inte alltid finns en målsägande i samband med de gärningar som avses i artiklarna 1 och 2. Så är fallet när en gärning riktas mot en folkgrupp som ett kollektiv. Gärningen har en målsägande bara i sådana fall där gärningen kan anses ha kränkt personer som kan individualiseras. På dessa grunder är t.ex. hets mot folkgrupp (11 kap. 10 § i strafflagen) och offentlig uppmaning till brott (17 kap. 1 § i strafflagen) brott som hör under allmänt åtal enligt finsk lag.

I 2 § 1 mom. i förundersökningslagen finns en bestämmelse om skyldighet att göra förundersökning. Enligt momentet ska polisen eller någon annan förundersökningsmyndighet göra förundersökning när det på grund av anmälan till den eller annars finns skäl att misstänka att ett brott har begåtts. När det gäller brott som hör under allmänt åtal är utgångspunkten att förundersökningsmyndigheterna ska göra förundersökning om det på grund av de omständigheter som framkommit i saken finns skäl att misstänka brott av detta slag.

I enlighet med den legalitetsprincip som betraktats som huvudregel, nämligen principen om åtalstvång, ska allmänna åklagaren väcka åtal så snart det har framkommit sannolika skäl till stöd för att den misstänkte är skyldig. När det gäller brott som hör under allmänt åtal är åklagaren inte beroende av om målsäganden har begärt att åtal ska väckas.

När en gärning som avses i artikel 1 i rambeslutet riktas mot en person som kan individualiseras ska på gärningen enligt finsk lag, beroende på gärningens art, tillämpas antingen bestämmelserna om ärekränkning i 24 kap. i strafflagen eller rekvisitet för olaga hot enligt 25 kap. i den lagen. Dessa brott har i regel status av målsägandebrott, vilket innebär att förundersökning i regel görs bara

om målsäganden har begärt att åtal ska väckas med anledning av brottet (straffyrkande).

I undantagsfall kan det dock bli möjligt att göra förundersökning och väcka åtal trots att målsäganden inte begär att åtal ska väckas. När det gäller ärekränkingsbrott får riksåklagaren med stöd av 24 kap. 12 § 2 mom. i strafflagen förordna att åtal ska väckas, om brottet har begåtts genom ett massmedium och ett synnerligen viktigt allmänt intresse kräver att åtal väcks. När det gäller olaga hot får rättsliga åtgärder vidtas utan att målsäganden begär att åtal ska väckas, om ett synnerligen viktigt allmänt intresse kräver att åtal väcks. Om åklagaren har befogenheter att väcka åtal i dessa situationer även om målsäganden inte begär att åtal ska väckas, ska förundersökning göras på åklagarens begäran med stöd av 3 § 3 mom. i förundersökningslagen.

Den gällande lagstiftningen i Finland uppfyller de krav som ställs i artikel 8.

Artikel 9. Behörighet. I artikeln finns bestämmelser om behörighet. Artikeln har följande innehåll:

”1. Varje medlemsstat ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att fastställa sin behörighet i fråga om de gärningar som avses i artiklarna 1 och 2, när gärningar har begåtts

a) helt eller delvis inom medlemsstatens territorium,

b) av någon av medlemsstatens medborgare, eller

c) till förmån för en juridisk person som har sitt huvudkontor inom medlemsstatens territorium.

2. Vid fastställandet av behörighet i enlighet med punkt 1 a ska varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att dess behörighet omfattar fall där gärningarna begås med hjälp av ett informationssystem, och

a) gärningsmannen begår gärningarna när denne befinner sig på medlemsstatens territorium, oavsett om gärningarna omfattar material lagrat i ett informationssystem på medlemsstatens territorium eller ej,

b) gärningarna omfattar material lagrat i ett informationssystem på medlemstatens territorium, oavsett om gärningsmannen befinner sig på medlemsstatens territorium när denne begår gärningarna eller ej.

3. En medlemsstat kan besluta att inte tillämpa eller att endast i särskilda fall eller under särskilda omständigheter tillämpa den regel om behörighet som anges i punkt 1 b och 1 c.”

De bestämmelser som anknyter till kraven i artikeln finns i 1 kap. i strafflagen i vårt land. I de fall som avses i punkt 1 a i artikeln är myndigheterna i Finland behöriga med stöd av 1 kap. 1 § 1 mom. i strafflagen (brott som har begåtts i Finland). I de fall som avses i punkt 1 b baseras behörigheten på 1 kap. 6 § i strafflagen (brott som har begåtts av finsk medborgare).

I 1 kap. 9 § i strafflagen finns en bestämmelse som gäller den situation som avses i punkt 1 c. Enligt den paragrafen gäller att om finsk lag enligt kapitlet ska tillämpas på ett brott, bestäms även juridiska personers straffansvar enligt finsk lag. Det innebär att det krav som ställs i artikel 9.1 c i uppfylls när gärningsmannen är finsk medborgare eller en person som jämställs med finsk medborgare eller när brottet har begåtts i Finland. Om ett brott av detta slag har begåtts utomlands men t.ex. har riktats mot en finsk medborgare eller en i Finland varaktigt bosatt utlänning och på gärningen kan följa fängelse i över sex månader, ska finsk lag tillämpas på brottet med stöd av 1 kap. 5 § i strafflagen.

Det som anförts ovan innebär att juridiska personers straffansvar kan uppfyllas så som avses i artikel 9.1 c även i dessa situationer. I detta sammanhang kan det också hänvisas till 1 kap. 8 § i strafflagen (annat brott som har begåtts utanför Finland). Det kan därmed anses att gällande lag uppfyller de krav som ställs i punkt 1 c.

I punkt 2 avses typer av gärningar där data-teknik används för att sprida material. Till denna del kan det hänvisas till 1 kap. 1 § i strafflagen (brott som har begåtts i Finland) och till 10 § i det kapitlet. I 10 § definieras gärningsorten. Enligt paragrafen anses ett brott vara begånget såväl där den brottsliga handlingen företogs som där den rekvisitsenliga följden av brottet framträdde. Exempelvis ett brott som innebär hets mot folkgrupp och där rekvisitsenligt material har spridits via Internet har i rättslitteraturen och inom rättspraxis vanligen ansetts vara begånget där som materialet har sammanställts eller gjorts

tillgängligt för allmänheten. Det kan därmed konstateras att gällande lag uppfyller de krav som ställs i punkt 2 a.

Punkt 2 b handlar om att gärningsmannen inte fysiskt agerar i en medlemsstat men det material som gärningsmannen sprider är tillgängligt för allmänheten i medlemsstaten. Till denna del kan det konstateras att myndigheterna i Finland har befogenheter, om det kan påvisas att materialet är avsett för allmänheten i Finland.

Helsingfors hovrätt fäste i sin dom 22.9.2009 nr 2370 (dnr R 08/1382; icke lagakraftvunnen dom) uppmärksamhet vid att det kunde anses att gärningsmannen särskilt hade tänkt göra sina skrivelser tillgängliga för allmänheten i Finland eftersom de var avfattade på finska. Därför och eftersom skrivelserna hade varit tillgängliga i hela världen, Finland inbegripet, hade spridningen ägt rum i Finland. Enligt hovrätten saknade det betydelse var den server som drev webbsidan fanns. Hovrätten konstaterade att i vissa fall är inte ens den ort där materialet sammanställt någon bestämmande faktor för frågan om jurisdiktion.

Med stöd av vad som anförts ovan är det motiverat att anse att gällande lag uppfyller de krav som ställs i artikel 9.2 c. Punkt 3 föranleder inte några lagstiftningsåtgärder.

Gällande reglering enligt strafflagen täcker de krav som ställs i artikel 9.

3 Lagförslag

3.1 Lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om IT-relaterad brottslighet om kriminalisering av gärningar av rasistisk och främlingsfientlig natur begångna med hjälp av datorsystem

1 §. Enligt paragrafen ska de bestämmelser i tilläggsprotokollet som hör till området för lagstiftningen gälla som lag sådana Finland har förbundit sig till dem.

2 §. Paragrafen innehåller en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse där det sägs att om ikraftträdandet av lagen bestäms genom förordning av republikens president. Lagen

avses träda i kraft samtidigt som tilläggsprotokollet.

3.2 Strafflagen

6 kap. Om bestämmande av straff

5 §. Skärpningsgrunder. Ett rasistiskt eller ett annat motsvarande motiv är en straffskärpningsgrund enligt 6 kap. 5 § 4 punkten i strafflagen. Dessutom ska brottsmotivet enligt 6 kap. 4 § också annars beaktas när straffet mäts ut.

Skärpningsgrunden har angetts framför allt för att skydda olika minoritetsgrupper. Den gällande skärpningsgrunden kan dock i vissa exceptionella fall lämpa sig också när ett brott riktas mot en person som hör till majoritetsgruppen, om brottet har begåtts med något av de motiv som avses i punkten (RP 44/2002 rd, s. 195/II). I den gällande punkten om skärpningsgrunden blir ett rasistiskt motiv aktuellt som skärpningsgrund endast när brottet riktas mot en person som har sådana egenskaper hos en viss grupp som utgör grund för att brottet begås. I rambeslutet förutsätts i första hand att rasistiska motiv ska betraktas som en försvårande omständighet oavsett brottets karaktär och oavsett vem eller vad brottet riktar sig mot. Ett brott begånget med ett rasistiskt motiv kan således vara lika klandervärt när det riktas mot någon annan person, t.ex. mot en person som motarbetar rasistiskt motiverad hets och rasistiskt våld eller mot en myndighet som utreder misstankar om ett rasistiskt brott. Det föreslås därför att ett rasistiskt motiv ska vara en straffskärpningsgrund oavsett vem eller vad brottet riktar sig mot. Den som brottet riktas mot kan då genuint höra till en viss raslig, nationell eller etnisk grupp som gärningsmannen känner till eller antar vara en sådan grupp. Skärpningsgrunden ska dock kunna tillämpas också t.ex. när brottet riktas mot en sådan anställd vid en förläggning som utför sina uppgifter eller en advokat som tillhör majoritetsbefolkningen och driver ett misstänkt brottsoffers sak eller en person som har börjat försvara en person som utsatts för ett våldsbetonat rasistiskt angrepp.

I motiveringen i den proposition som resulterade i den gällande bestämmelsen sägs att i

bestämmelsen begränsas inte de brott som omfattas av den (RP 44/2002 rd, s. 196/II). Som skärpningsgrund kan då antagligen beaktas t.ex. att ärekränkning riktas mot en person som tillhör en nationell, raslig, etnisk eller någon annan liknande folkgrupp uttryckligen på grund av grupptillhörigheten. Inom rättspraxis finns åtminstone ett domstolsavgörande som följer den tolkningen (Åbo hovrätt 26.6.2009 nr 1613). När det i bestämmelsen trots allt förutsätts att brottet riktas mot en viss person har det i praktiken varit i någon mån oklart om punkten kan tillämpas när brottet riktas mot egendom. Förslaget undanröjer också den oklarheten. Ett rasistiskt motiv ska vara en straffskärpningsgrund oavsett hurdant brott det har motiverat till. Ett undantag är endast de brott där det aktuella rasistiska motivet eller något annat liknande motiv redan har beaktats i rekvisitet. Som exempel kan nämnas folkmordsbrott, brott mot mänskligheten, tortyr, hetsbrott och diskrimineringsbrott.

Trots att det rasistiska motivet inte är det enda motivet till brottet kan det beaktas som straffskärpningsgrund. Om det finns flera rasistiska eller andra liknande motiv kan detta i förekommande fall beaktas vid straffmätningen.

I tilläggsprotokollet och rambeslutet hänförs hudfärg och härstamning till rasistiska motiv. De nämns däremot inte i straffskärpningsbestämmelsen. Hudfärg har ansetts ingå i ras och etniskt ursprung, men i den regeringsproposition som resulterade i att bestämmelsen sattes i kraft har det inte tagits ställning till härstamning. Enligt tilläggsprotokollet och rambeslutet hänför sig härstamning huvudsakligen till personer eller grupper av personer som härstammar från personer som kan identifieras genom vissa särdrag (som hudfärg) utan att samtliga av dessa särdrag nödvändigtvis finns kvar. Trots detta kan sådana personer eller grupper av personer, på grund av sin härstamning, bli föremål för hat eller våld. Trots att den skärpningsgrund som gäller rasistiska och andra liknande motiv också i dagens läge antagligen lämpar sig med avseende på folkgrupper som kan identifieras utifrån hudfärg och härstamning föreslås för tydlighetens skull att hudfärg och härstamning ska nämnas särskilt i

lagen. Hudfärg och härstamning föreslås också bli fogade till rekvisitet för hetsbrott.

Enligt både tilläggsprotokollet och rambeslutet kan religion hänföras till eller jämföras med rasistiska grunder när religion är förvärdning för ett egentligt rasistiskt motiv. Religion nämns inte explicit som en skärpningsgrund i strafflagen, även om skärpningsgrunden har ansetts tillämplig om gärningen riktas mot en person med anledning av den religion personen bekänner sig till (RP 44/2002 rd, s. 196/I). Religion nämns explicit i samband med hets mot folkgrupp. För att göra 4 punkten i paragrafen om skärpningsgrunder tydligare och för att punkten ska harmonisera med hetsbrottsparagrafen föreslås att religion ska nämnas också som en skärpningsgrund.

Då kan också något annat än ett egentligt rasistiskt motiv obestriddligen vara en skärpningsgrund. Det är dock oklart i vilken omfattning den gällande punkten lämpar sig för andra grunder, t.ex. ideologiska grunder. Religion skulle få en onödigt accentuerad ställning bland andra ideologier och livsåskådningar, om inte övertygelse jämfördes med den. För att bestämmelsen ska bli tydligare föreslås att också övertygelse ska nämnas jämsides med religion. Då kan t.ex. även ateistiska grupper ovedersägligt börja omfattas av motsvarande skydd. Samma tillägg föreslås också när det gäller hets mot folkgrupp.

Enligt den proposition som resulterade i bestämmelsen om skärpningsgrunden skulle punkten kunna tillämpas också på brott som baserar sig på hat mot sexuella minoriteter (RP 44/2002 rd, s. 196/I). I praktiken är det dock oklart i vilken omfattning skärpningsgrunden ska kunna tillämpas på sexuella minoriteter såsom homo- eller bisexuellt inriktade personer. Samma rum för tolkning finns dessutom när det gäller personer med funktionsnedsättning, vilka också utgör en minoritetsgrupp som behöver skydd. Funktionsnedsättningen kan vara en fysisk egenskap, en psykisk egenskap eller en sinnesrelaterad egenskap som försvårar den berörda personens möjligheter att klara sig. För att skapa större klarhet i punkten föreslås att också sexuell läggning och funktionsnedsättning ska nämnas som motiv. Samma tillägg föreslås också när det gäller hets mot folkgrupp.

Eftersom den förteckning som ingår i bestämmelsen inte är avsedd att vara uttömmande lämnas den jämförbarhetsklausul som redan för närvarande ingår i den kvar i bestämmelsen. Andra grupper som kan jämföras med dem som nämns i bestämmelsen och som särskilt behöver skydd kan tänkas vara t.ex. könsrelaterade minoriteter, såsom tranpersoner och intersexuella personer samt personer som lider av någon viss sjukdom. Bestämmelsen förtydligas så att termen ”motiv” används i lagtexten.

11 kap. Om krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten

10 §. Hets mot folkgrupp. Det föreslås att paragrafen, som gäller hets mot folkgrupp, ska ändras. Ändringarna rör gärningssättet och grunden för hur den grupp som omfattas av skyddet definieras. Ändringarna är till sin karaktär preciseringar av den nuvarande paragrafen men de kan också till vissa delar innebära att tillämpningsområdet för paragrafen utvidgas något. Genom ändringarna säkerställs att hetsbrott uppfyller kraven i tilläggsprotokollet och rambeslutet. Samtidigt preciseras hetsbrott på ett sätt som säkerställer att paragrafen lämpar sig inte bara som en bestämmelse enligt vilken det förutsätts ett rasistiskt motiv utan också i vidare bemärkelse som en bestämmelse som gäller hatbrott.

Rekvisitet i 10 § gäller ”spridning” av material. I praktiken har det ansetts att paragrafen kan tillämpas också när material görs tillgängligt. Det är dock inte alltid absolut säkert hur den ska tolkas. Frågan är relevant eftersom spridning av material t.ex. med hjälp av länkar är normal användning av informationssystem (datorsystem).

För att paragrafen ska bli tydligare föreslås att också ”tillgängliggörande för allmänheten” ska nämnas som gärningssätt vid sidan om spridning. Med uttrycket avses bl.a. att material görs tillgängligt för allmänheten ”on line”. Klausulen täcker då förutom tillgängliggörande av material t.ex. på diskussionsforum på Internet eller på andra webbplatser också skapande och sammanställning av länkar för att materialet ska vara lättillgängligare för andra. Förutom skribenten och den

som gjort skrivierna tillgängliga för allmänheten kan då också någon annan bli ansvarig som upphovsman.

Ändringen säkerställer att hetsbrottsparagrafen kan tillämpas när rasistiska skrivierna görs tillgängliga för allmänheten via Internet samt när webbsidor uppsåtligen länkas till en webbplats där det finns rasistiska skrivierna, när de element som förutsätts av hetsbestämmelsen uppfylls. Genom ändringen säkerställs att paragrafen täcker att i artikel 3 i tilläggsprotokollet avsett material ”på annat sätt tillgängliggörs allmänheten”. Enligt motiveringen till tilläggsprotokollet täcker uttrycket också skapandet av länkar.

På motsvarande sätt motiverades i samband med utfärdandet av 34 kap. 9 a § 2 punkten i strafflagen att uttrycket ”ställa till förfogande” innefattar länkning (RP 153/2006 rd, s. 58). Den sistnämnda lagändringen baserade sig på konventionen.

För hetsbrott förutsätts uppsåt. För att länkning ska vara en straffbar gärning ska gärningsmannen vid tidpunkten för gärningen veta att det på de sidor till vilka det öppnas länkar finns material som innehåller rasistisk hets eller annat motsvarande material.

Vid tillämpning av den nuvarande bestämmelsen är det också oklart om även tillhandahållande av material för allmänheten ska betraktas som spridning. Det föreslås därför ett explicit omnämnande av ”eller för allmänheten tillhandahåller”. Hetsbrott är därmed tydligt ett brott av fortlöpande karaktär, vilket har betydelse med tanke på medverkan och preskribering av brottet.

Med allmänheten avses i samband med tillgängliggörande och tillhandahållande samma som med allmänheten i gällande lag i samband med spridning av material. Det är klart att privat kommunikation i en liten bekantskapskrets med några personer kommer att falla utanför tillämpningsområdet. Bestämmelsen är dock inte begränsad till sådan spridning där materialet är tillgängligt för vem som helst. I rättslitteraturen har det ansetts att åtminstone när det handlar om en ganska stor krets av medlemmar, kan också distribution av ett meddelande till dem som hör till en viss förening vara sådan spridning bland allmänheten, sådant ställande till förfogande för allmänheten eller sådant hållande

tillgängligt för allmänheten som avses vid hetsbrott. I sista hand måste det bedömas från fall till fall om det handlar om sådan spridning bland allmänheten eller sådant tillgängliggörande för allmänheten som avses vid hetsbrott.

I gällande lag beskrivs det material som sprids med uttrycket ”uttalanden eller andra meddelanden”. Uttrycket kan anses ha ett ålderdomligt begreppsfall och har ansetts omfatta också t.ex. rasistiska skämtteckningar eller skyltar. I definitionen av rasistiskt och främlingsfientligt material i artikel 2 i tilläggsprotokollet nämns bild separat vid sidan om skrivet material. Också i artikel 1.1 b i rambeslutet nämns skrifter, bilder och annat material jämsides. I grundlagen och i yttrandefrihetslagen används uttrycket ”information, åsikter eller andra meddelanden”. För att göra uttrycket i strafflagen tydligare och modernare föreslås enligt modell från grundlagen och yttrandefrihetslagen att begreppet ”information, åsikter eller andra meddelanden” ska användas i paragrafen. ”Information” täcker vilket uttryckssätt som helst. De föreslagna begreppen lämpar sig på ett mera motiverat sätt än för närvarande för alla slags skrivierna, bilder och åsiktsyttringar, såsom fotografier, teckningar, symboler, filmer, musikvideon och tal.

Som föremål för skydd mot brott nämns i den gällande paragrafen en nationell, etnisk, raslig eller religiös grupp. Paragrafen lämpar sig dessutom för andra med dessa jämförbara folkgrupper. Det föreslås att paragrafens struktur görs tydligare så att den ”grupp” som brottet riktas mot nämns före de grunder som karaktäriserar gruppen närmare.

I hetsparagrafen och skärpningsgrundsbestämmelsen liksom i rambeslutet och tilläggsprotokollet nämns ras som en grund, trots att det är allmänt känt att det finns endast en människoras. Också grundlagsutskottet fäster uppmärksamhet vid ordet ras. Utskottet anser att ”Enligt nutida uppfattning finns det ingen vetenskaplig grund för detta. Ordet kan ersättas exempelvis med begreppet ursprung” (GrUU 26/2002 rd, s. 3/I). Genom ett explicit omnämnande av det i talspråket etablerade ordet ”ras” har man dock velat undvika praktiska tillämpningsproblem. I tilläggsprotokollet och rambeslutet nämns

också hudfärg och härstamning. Enligt dessa dokument hänför härstamning sig huvudsakligen till personer eller grupper av personer som härstammar från personer som kan identifieras utifrån vissa särdrag (t.ex. hudfärg) utan att samtliga av dessa särdrag nödvändigtvis finns kvar. Trots detta kan sådana grupper av personer, på grund av sin härstamning, bli föremål för hat eller våld. Ända från första början har avsikten varit att paragrafen ska lämpa sig också med avseende på en grupp som kan identifieras utifrån hudfärg, trots att hudfärg inte nämns särskilt i bestämmelsen (RP 241/1973 rd, s. 13). Trots att hetsbrott också för närvarande antagligen lämpar sig med avseende på folkgrupper som kan identifieras utifrån hudfärg och härstamning, föreslås för tydlighetens skull att också hudfärg och härstamning ska nämnas särskilt i lagen.

Inkluderingen av religion i kriterierna för vad hetsbrott riktar sig mot och jämförbarhetsklausulen för samtliga grunder visar att paragrafen om hetsbrott är tillämplig inte bara med avseende på de egentliga rasistiska grunderna utan också på vissa andra grunder som i vidare bemärkelse kan hänföras till grunderna för hatbrott, t.ex. på en del av grunderna sexuell läggning och livsåskådning. I rättslitteraturen har det framförts att bestämmelsen kan vara till skydd också för grupper som exakt kan identifieras på grundval av samhälleliga eller politiska åsikter. Den straffrättsliga legalitetsprincipen uppställer dock gränser för hur långt tolkningen av det nuvarande rekvisitet kan sträckas. Det är därför skäl att precisera lagen så att åtminstone de mest typiska minoritetsgrupperna som i praktiken behöver skydd i enlighet med paragrafen uttryckligen nämns som dem som skyddet gäller.

Religionen skulle få en onödigt accentuerad särskild ställning bland de övriga ideologierna, om den inte tydligt jämfördes med övertygelse eller någon annan motsvarande ideologi, varvid t.ex. också ateistiska grupper ovedersägligt kan börja omfattas av motsvarande skydd. Det föreslås att paragrafen görs tydligare så att skyddet utsträcks uttryckligen också till folkgrupper som kan identifieras på grund av övertygelse.

Det har varit oklart i vilken omfattning man genom hetsbestämmelsen kan skydda sexuella minoriteter, t.ex. homosexuella och bisexuella. I synnerhet i utlandet finns det exempel på att hatbrott riktas mot dessa grupper, och därför kan de betraktas som grupper i behov av skydd. Det föreslås därför att sexuell läggning ska nämnas explicit i hetsparagrafen. Omnämmandet understryker tydligare än för närvarande att hetsparagrafen skyddar mot hatbrott på bred front. Motsvarande preciseringar föreslås även i straffskärpningsgrunderna.

Det är också oklart hur hetsbrott lämpar sig i fråga om en folkgrupp som kan identifieras på grund av funktionsnedsättning. Det är trots allt klart att också en grupp av personer som kan identifieras på grundval av funktionsnedsättning är i behov av det skydd som avses i paragrafen. Det finns utländska exempel på att hatkampanjer förs också mot grupper av detta slag. Vissa ytterlighetsgrupper anser att personer med funktionsnedsättning är mindervärdigare människor. Sådana tankar står nära tankegångarna om att vissa etniska grupper av personer är mindre värda än andra. Av följdriktighetsskäl och eftersom personer med funktionsnedsättning är i behov av skydd föreslås att funktionsnedsättning ska fogas till paragrafen uttryckligen som en omnämnd grund. Funktionsnedsättning kan vara av fysisk eller psykisk karaktär. Vid ingången av 2010 trädde en ändring (lag 885/2009) av strafflagen i kraft som innebar att funktionsnedsättning fogades till diskrimineringsgrunderna i strafflagen. Samtidigt trädde en annan ändring (lag 990/2009) i kraft. Genom den fogades tortyr till strafflagen. Tortyrbestämmelsen kan tillämpas bl.a. när tortyr inleds av ett motiv som har sin grund i diskriminering. Som diskrimineringsgrund vid tortyr nämns bl.a. funktionsnedsättning. Ett behov av harmonisering med annan lagstiftning talar därmed för att funktionsnedsättning explicit ska nämnas i samband med hetsbrott.

I paragrafen ska alltså finnas en klausul enligt vilken skyddet enligt paragrafen förutom de grunder som nämns explicit i paragrafen också omfattar andra med de nämnda grunderna jämförbara grunder. Vid bedömning av vilka grunder som kan vara jämför-

bara med dem som uttryckligen nämns i bestämmelsen kan avseende fästas vid hurdan samhällsställning den grupp har som kan identifieras utifrån den aktuella grunden. I synnerhet det att gruppen är i behov av skydd kan vara en motiverad anledning att anse att den grund utifrån vilken gruppen kan identifieras är jämförbar med de grunder som nämns i bestämmelsen. Exempelvis personer som hör till könsrelaterade minoriteter, t.ex. transvestiter och intersexuella personer kan vid sidan av sexuella minoriteter anses vara i behov av skydd. Likaså ska invandrare, precis som för närvarande, kunna anses omfattas av tillämpningen av bestämmelsen trots att det kan finnas flera olika och också andra än i lagen nämnda grunder för att identifiera gruppen.

I paragrafen föreslås en tydligare jämställbarhet än för närvarande med de grunder som nämns i lagen, inte med en folkgrupp. I den ändrade paragrafen används inte längre termen folkgrupp, eftersom den inte på ett naturligt sätt kan användas för att beskriva t.ex. en grupp som identifieras på grundval av funktionsnedsättning.

De förslag som gör tillämpningsområdet tydligare kommer inte att ändra de allmänna principerna för tillämpning av paragrafen. Den ger skydd framför allt för sådana minoritetsgrupper som vanligen har en svagare social ställning i samhället och därför är i behov av särskilt skydd. Tillämpningsområdet begränsas dock inte till uttalanden som någon som hör till majoritetsbefolkningen riktar mot en viss annan folkgrupp, utan det omfattar också bl.a. situationer där en person som hör till en viss etnisk minoritetsgrupp uppvisar till hat mot en annan etnisk minoritetsgrupp.

Vilket offentligt uttalande som helst där en grupp som avses i paragrafen förringas kan inte nödvändigtvis straffbeläggas som hetsbrott. För straffbarhet krävs att en grupp som avses i paragrafen hotas, förtalas eller smädas i det meddelande som sprids. För att hets mot folkgrupp ska vara en straffbar gärning måste hetsandet vara uppsåtligt. För brott krävs s.k. omständighetsuppsåt men inte avsiktsuppsåt. Det här framgår förutom av ordalydelsen i lagen också av historien för hur bestämmelsen utfärdats. Också inom rätts-

praxis har det vanligen ansetts att bestämmelsen kräver omständighetsuppsåt (se t.ex. Vasa hovrätts dom 13.11.1990 nr 2038 dnr R 90/322). För det uppsåt som krävs är det enligt detta tillräckligt att gärningsmannen är medveten om att de skriverier eller liknande som han eller hon sprider hotar, förtalar eller smädar en folkgrupp som avses i bestämmelsen.

Hetsbrott togs ursprungligen in i vår lagstiftning 1970. År 1993 föreslogs att bestämmelsen skulle ändras så att det för brott krävdes en uttrycklig avsikt. Lagutskottet avvisade dock förslaget om att begränsa tillämpningsområdet. Utskottet strök de föreslagna orden ”i syfte att väcka aggressivitet eller fientlighet mot gruppen eller att få till stånd diskriminering av den, och gärningen är ägnad att åstadkomma en sådan verkan” (LaUB 22/1994 rd). En gärning är dock inte uppsåtlig, om gärningsmannen inte är medveten om att samtliga omständigheter som förutsätts för brottsbeskrivningsenlighet föreligger eller om gärningsmannen misstar sig om en sådan omständighet (SL 4:1).

Vid tillämpning av den föreslagna regleringen och vid begränsning av straffbarheten är det viktigt att beakta hur bestämmelsen förhåller sig till yttrandefriheten som åtnjuter skydd enligt grundlagen och Europakonventionen. I enlighet med 1 § 2 mom. i yttrandefrihetslagen får inga större intrång i kommunikationen göras än vad som är nödvändigt med hänsyn till yttrandefrihetens betydelse i en demokratisk rättsstat. Därmed uppfylls inte brottsrekvisitet direkt ens när någon framför rentav skarp kritik mot t.ex. migrations- och utlänningspolitiken eller mot dem som ansvarar för den. Det är dock straffbart att hota, smäda eller förtala folkgrupper. Som ett typiskt straffbart förfarande kan nämnas spridning av sådan information, sådana åsikter eller sådana andra meddelanden där våld mot eller diskriminering av en viss grupp betraktas som acceptabelt eller önskvärt eller där människor jämförs med djur, parasiter osv. eller generellt påstås vara kriminella eller ha mindre värde etc.

Yttrandefriheten har en accentuerad betydelse i samhällsdebatter och politiska debatter liksom inom vetenskap och konst. De föreslagna bestämmelserna i strafflagen ska

inte begränsa friheten att diskutera frågor av relevans för samhället. I samband med politiska debatter och samhällsdebatter som ingår i yttrandefrihetens kärna måste man förhålla sig striktare till begränsningar än t.ex. när det gäller kommersiell reklam. Också vetenskaplig och konstnärlig frihet är viktiga grundläggande fri- och rättigheter som måste beaktas på tillbörligt sätt när de föreslagna bestämmelserna tillämpas.

10 a §. Grov hets mot folkgrupp. I denna proposition föreslås ett särskilt grovt rekvisit för allvarliga hetsbrott. Straffskalan föreslås bli fängelse i minst fyra månader och högst fyra år. Straffskalan motsvarar den skala för grova brott som slogs fast i samband med totalreformen av strafflagen när straffskalan för grundbrottet är högst böter eller fängelse i två år.

I bakgrunden till förslaget finns för det första kraven på tillräckligt effektiva och proportionella påföljder enligt artikel 13.1 i konventionen och artikel 3 i rambeslutet. För det andra anknyter förslaget till kraven i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen. I artikel 25.3 e i Romstadgan har offentlig uppmaning till folkmord straffbelagts trots att följden inte blir några gärningar enligt uppmaningen. När lagutskottet behandlade propositionen med förslag till ändring av strafflagstiftningen i enlighet med Romstadgan (RP 55/2007 rd) fäste utskottet avseende vid att rambeslutet, som då höll på att färdigställas, innehåller en skyldighet för medlemsstaterna att kriminalisera inte bara offentlig uppmaning utan också bl.a. offentligt urskuldande, förnekande eller flagrant förringande av folkmord. Utskottet ansåg det vara motiverat att man vid beredningen av det nationella genomförandet av rambeslutet bör överväga om våra bestämmelser om offentlig uppmaning till folkmord är korrekta också när det gäller straffskalorna (LaUB 1/2008 rd, s. 3).

Enligt denna proposition bör det finnas ett särskilt rekvisit för grova gärningsformer när det gäller de allvarligaste brotten begångna med rasistiska motiv. Det föreslås därför bestämmelser om grov hets mot folkgrupp. Efter det att bestämmelserna har tagits in i strafflagen kommer lagen att stå i bättre samklang med Romstadgan och tydligt upp-

fylla också de krav som ställs i tilläggsprotokollet och rambeslutet.

Bestämmelserna om grov hets mot folkgrupp kommer att bli tillämpliga om någon av de två grunder som nämns i paragrafen föreligger. Dessutom ska gärningen också bedömd som helhet vara grov.

För att bestämmelserna om grov gärningsform ska vara tillämpliga måste det rasistiska och annat liknande material som sprids innehålla uppmaning eller förledande till grovt våld. Uppmaning till diskriminering eller förtal räcker således inte till för att gärningsformen ska anses vara grov. Om offentligt hot om våld inte innehåller uppmaning eller förledande, blir grundformen för hetsbrott eller olaga hot tillämpliga.

Brottet kan vara grovt för det första (1 punkten) om vid hets mot folkgrupp uppmanas eller förleds till folkmord eller förberedelse till sådant, brott mot mänskligheten, grovt brott mot mänskligheten, krigsförbrytelse, grov krigsförbrytelse, mord eller dråp begånget i terroristiskt syfte.

Dessa brott är de allra allvarligaste av de internationella brott som avses i 11 kap. i strafflagen eller de allra allvarligaste av brotten mot liv. Som strängaste straff för dem har föreskrivits livstidsfängelse.

Rekvisitet för hetsbrott uppfylls redan när material som kränker eller innehåller hotelser mot en viss folkgrupp sprids bland allmänheten. Det är klart att villkoret för hetsbrott, nämligen att det material som sprids ska vara hotfullt, uppfylls om det i det material som gärningsmannen sprider uppviglas, uppmanas eller förleds till synnerligen allvarliga brott mot en folkgrupp. Enligt förslaget ska ett hetsbrott kunna vara grovt, om det handlar om att någon uppmanar eller förleder till de nämnda synnerligen allvarliga internationella eller övriga brotten. Det krävs inte att uppmaningen eller förledandet äger rum i samband med krig, väpnade konflikter eller storskaliga angrepp mot civilbefolkningen eller under andra liknande förhållanden, trots att det är klart att det är just under sådana förhållanden som offentliga uppmaningar eller förledanden är speciellt farliga. Under förhållanden av det slaget inträder också vanligen det konkreta äventyrande av den allmänna ordningen eller säkerheten som avses i den

andra kvalificerande grunden. Också under lugnare förhållanden bör offentlig uppmaning till så här allvarliga brott bedömas striktare än vanligt.

Eftersom de allmänna villkoren för hetsbrott måste vara uppfyllda för att den grova gärningsformen ska bli tillämplig, kan uppmaning eller förledande till brott mot mänskligheten eller till krigsförbrytelser bli tillämplig som grov hets mot folkgrupp först när hot om de aktuella allvarliga brotten riktas mot en viss folkgrupp som avses i 10 §. Detsamma måste sägas om mord och dråp begånget i terroristiskt syfte. Också för dessa brott gäller att hotet om dem måste riktas mot en viss folkgrupp. För att den första kvalificerande grunden ska kunna tillämpas förutsätts inte att uppmaningen eller förledandet medför risk för att ett brott av det aktuella slaget begås eller ett straffbart försök till det görs.

Den andra kvalificerande grunden (2) blir aktuell om det vid hets mot folkgrupp uppmanas eller förleds till någon annan än i 1 punkten avsedd grov våldshandling så att uppmaningen eller förledandet klart äventyrar den allmänna ordningen och säkerheten.

I denna grund för skärpning förutsätts konkret äventyrande av den allmänna ordningen och säkerheten. Det handlar om konkret äventyrande bl.a. när uppmaningen eller förledandet medför en omedelbar risk för att det våldsbrott som uppmaningen eller förledandet gäller begås eller ett straffbart försök till det görs. Det är meningen att uttrycket ska tolkas på samma sätt som motsvarande uttryck har tolkats i samband med offentlig uppmaning till brott och i den regeringsproposition som föregick bestämmelserna om offentlig uppmaning till brott. Således gäller att "slutsatsen att det föreligger fara för att ett sådant brott som uppmaningen eller förledandet avser kommer att begås kan dras t.ex. av den omständigheten att en eller flera personer börjar förbereda brottet eller av att de yttrar sig eller annars uppför sig på ett sådant sätt att man kan sluta sig till att de sannolikt kommer att begå ett brott av det slag som uppmaningen eller förledandet avser.

Den allmänna ordningen och säkerheten äventyras t.ex. då uppmaningen eller förledandet väcker rädsla eller oro hos allmänheten eller då de eventuella brottsoffren måste

vidta särskilda åtgärder för att skydda sig mot brottet." (RP 6/1997 rd)

Grundlagsutskottet har uttalat sig i den riktningen att det för offentlig uppmaning till brott krävs ett konkret äventyrande (GrUU 23/1997 rd). Med uttrycket "klart" avses uttryckligen en konkret risk. Dessutom avses även äventyrandets omfattning: om gärningen bara i obetydlig grad äventyrar den allmänna ordningen och säkerheten, är den kvalificerande grunden inte tillämplig.

Också vid grov hets mot folkgrupp är det tillräckligt för straffbarhet att gärningsmannen är medveten om att det i det meddelande han eller hon sprider uppmanas eller förleds till grovt våld. För grovt hetsbrott krävs alltså inte att gärningsmannen har för avsikt att uppmana eller förleda till allvarliga brott som avses i 1 punkten eller till annat grovt våld som avses i 2 punkten. Det förutsätts alltså inte avsiktssuppsåt från gärningsmannens sida. Gärningsmannens uttryckliga avsikt att åstadkomma våld mot en grupp är naturligtvis klandervärdare än enbart gärningsmannens medvetenhet om att det material som han eller hon eller sprider är hotfullt.

I praktiken kan den allmänna ordningen och säkerheten äventyras rent konkret närmast när material som innehåller uppmaningar till tillräckligt sådant grovt våld som avses i paragrafen sprids under vissa förhållanden. Sådant våld är i första hand våld mot en person och av sådan art att de som tillhör den grupp som gärningen riktas mot, så som vid olaga hot, har grundad anledning att frukta att deras personliga säkerhet är allvarligt äventyrad.

Hets mot folkgrupp är en speciellt farlig gärning under förhållanden med samhälleliga konflikter eller väpnade konflikter eller vid hot om sådana. Under sådana förhållanden kan offentlig hets till våldshandlingar mot en viss folkgrupp, också när hetsen inte innehåller någon sådan uppmaning eller något sådant förledande till allvarliga internationella brott som avses i 1 punkten, lätt bidra till att konflikten förvärras eller höja den konkreta risken för att oroligheter tar vid. Ett konkret äventyrande av den allmänna ordningen och säkerheten kan uppkomma när hets inleds t.ex. på en ort där det nyss har gjorts angrepp mot grupper som är i behov av skydd och det

finns stor risk för fortsatta våldsbetonade sammandrabbningar mellan olika gruppe-ringar. Med allmän ordning och säkerhet avses i regel ordningen och säkerheten på finskt territorium. I exceptionella fall kan allmän ordning och säkerhet dock äventyras också i en annan stat på det sätt som avses i paragrafen, t.ex. när material med rasistiskt motive-rad hets sprids globalt via Internet och en allvarlig väpnad konflikt eller ett angrepp mot civilbefolkningen redan pågår eller är överhängande i en annan stat och det material som gärningsmannen sprider rör dessa händelser.

Grunden för skärpning kan inte bli aktuell om det vid hets mot folkgrupp inte direkt uppviglas, uppmanas eller förleds till folk-mord, brott mot mänskligheten, grovt brott mot mänskligheten, krigsförbrytelse eller grov krigsförbrytelse utan snarare handlar om att dessa urskuldade, förnekas eller grovt förringas trots att den allmänna ordningen och säkerheten därigenom konkret äventyras. Offentliga förnekanden, grova förringanden etc. av dylika synnerligen grova internationella brott vilka enligt rambeslutet och tilläggsprotokollet ska kriminaliseras under vissa förutsättningar är redan nu straffbelagda som hets mot folkgrupp under förutsättning att en viss folkgrupp hotas eller kränks genom brottet. Inte heller i det sistnämnda fallet av offentligt förnekande eller i liknande fall innebär hetskriminaliseringen att samhällsdebatten om historiska händelser begränsas. Människorna måste få ha olika åsikter om händelserna, och t.ex. nya forsknings-rön kan mycket väl ge grundad anledning att presentera nya uppfattningar om betydelsen och tolkningen av händelserna. Vid förnekanden av detta slag och i andra liknande fall bör man därför i allmänhet tillämpa hetsbrott eller, beroende på fallet, anse att gärningen inte kan straffbeläggas. Det föreslås inte några ändringar av nuläget till denna del.

Vid bedömning av om gärningen också bedömd som helhet är grov kan avseende fästas även vid bl.a. om verksamheten har varit organiserad och om uppgifterna, åsikterna eller de andra meddelanden faktiskt har spridits i vida kretsar, hur omfattande och stor skräck gärningen väcker och om innehållet i det material som spridits är speciellt kränkande.

Yttrandefrihetsaspekter ska naturligtvis beaktas också vid bedömning av om gärningen bedömd som helhet ska betraktas som grov.

I de kvalificerande grunderna i paragrafen accentueras att skrivelser och annat liknande är speciellt hotfulla. Uppsåtlig uppvigling, uppmaning eller förledande även till andra än våldsbrott mot en viss grupp kan också äventyra den allmänna ordningen och säkerheten. Den allmänna ordningen och säkerheten kan under vissa förhållanden äventyras också när en skrift eller något annat liknande är speciellt kränkande. Offentligt förtal eller smädande av en folkgrupp kan under vissa omständigheter medföra till och med omfattande oroligheter. Graden av kränkning och omfattningen av de meddelanden av detta slag som framförts i offentligheten liksom hur allvarligt förledandet är kan dock i tillräcklig grad beaktas när straffet mäts inom straffskalan för grundbrottet. Det att ett meddelande som uppmanar till våld är speciellt kränkande och det att spridningen har skett i vida kretsar, t.ex. via datorsystem, kan i vilket fall som helst beaktas när det bedöms om gärningen bedömd som helhet ska betraktas som grov.

De föreslagna nya bestämmelserna om grov hets mot folkgrupp har samma skyddsobjekt som den grundläggande bestämmelsen om hetsbrott. Dessutom är den allmänna ordningen och säkerheten ett skyddsobjekt för den nya straffbestämmelsen, och det kan anses att bestämmelsen också kan bidra till att förhindra brott. Grunder av detta slag är sådana inskränkningar i yttrandefriheten som tillåts enligt artikel 10.2 i Europakonventionen. De kan anses vara godtagbara också utifrån 12 § i grundlagen. Med tanke på kravet på proportionalitet är det viktigt att tillämpningen av den nya paragrafen kopplas samman med antingen förledande till vissa synnerligen allvarliga våldsbrott eller ett konkret äventyrande av den allmänna ordningen och säkerheten när det handlar om förledande till annat grovt våld. Paragrafen med den föreslagna avgränsningen kan antagligen inte anses stå i disproportion till det intresse som ska skyddas på ett sådant sätt som strider mot 12 § i grundlagen.

15 §. Juridiska personers straffansvar. Det föreslås att en ny paragraf om juridiska per-

soners straffansvar ska fogas till kapitlet. På hets mot folkgrupp och grov hets mot folkgrupp ska enligt paragrafen tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar.

Förslagen baserar sig huvudsakligen på kraven i tilläggsprotokollet och rambeslutet. Den föreslagna paragrafen innebär att juridiska personers straffansvar utsträcks till hetsbrott och diskriminering också när ett brott begås med andra än rasistiska motiv eller andra motiv som avses vid hetsbrott eller i straffskärpningsgrunden. Enligt denna proposition är det inte ändamålsenligt att begränsa juridiska personers straffansvar till hetsbrott begångna bara med vissa motiv. Förslaget om att juridiska personers straffansvar ska utsträckas till diskrimineringsbrott ansågs inte nödvändigt. I denna proposition anses att den administrativa sanktion som står till förfogande vid diskrimineringsbrott, gottgörelse enligt 9 § i lagen om likabehandling, är ett tillräckligt effektivt medel för att på det sätt som avses i tilläggsprotokollet förhindra diskriminering inom juridiska personers verksamhet.

17 kap. Om brott mot allmän ordning

1 a §. *Deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet.* Det föreslås att hänvisningen till hetsparagrafen i 11 kap. ändras från 8 § till 10 §. Det behövs inte någon hänvisning till paragrafen om grovt hetsbrott, eftersom grov hets mot folkgrupp omfattas av tillämpningen av paragrafen på basis av maximistraffet.

24 §. *Juridiska personers straffansvar.* Det föreslås att ett nytt 2 mom. ska fogas till paragrafen om juridiska personers straffansvar. Vad som bestäms om juridiska personers straffansvar ska enligt det nya momentet tillämpas också på en sådan offentlig uppmaning till brott som avses i 1 § när det brott som uppmaningen eller förledandet avser är sådan hets mot folkgrupp eller grov hets mot folkgrupp. På offentlig uppmaning till brott ska bestämmelserna om juridiska personers straffansvar tillämpas också när det brott som uppmaningen eller förledandet avser är ärekränkning, grov ärekränkning eller olaga hot där motivet för uppmaningen eller förledan-

det är ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, sexuell läggning eller funktionsnedsättning eller en grund som är jämförbar med de nämnda grunderna.

Ändringsförslagen baserar sig huvudsakligen på kraven i tilläggsprotokollet och rambeslutet ställs på att juridiska personers straffansvar ska utsträckas till brott begångna med rasistiska motiv. Om det brott som det offentligt uppmanas eller förleds till är grov ärekränkning eller olaga hot, motsvarar de gärningsmannamotiv som utgör villkor för tillämpning av juridiska personers straffansvar de motiv som nämns i straffskärpningsgrunden.

24 kap. Om kränkning av integritet och frid samt om ärekränkning

13 §. *Juridiska personers straffansvar.* Det föreslås att en ny paragraf om juridiska personers straffansvar ska fogas till kapitlet. Det föreslås att juridiska personers straffansvar ska utsträckas till grov ärekränkning när brottet har begåtts med ett rasistiskt eller något annat hatbaserat motiv.

Det föreslås att när motivet för ärekränkning och grov ärekränkning är ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, sexuell läggning eller funktionsnedsättning eller en grund som är jämförbar med de nämnda grunderna ska på brottet tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar. Motiven motsvarar de som föreslås vid hetsbrott och i straffskärpningsgrunden.

Förslaget baserar sig på kraven i tilläggsprotokollet.

25 kap. Om brott mot friheten

10 §. *Juridiska personers straffansvar.* Det föreslås att ett nytt 2 mom. ska fogas till paragrafen om juridiska personers straffansvar. Det föreslås att juridiska personers straffansvar ska utsträckas till olaga hot när brottet har begåtts med ett rasistiskt eller något annat hatbaserat motiv.

Enligt det nya 2 mom. ska på olaga hot där motivet för brottet är ras, hudfärg, härstam-

ning, nationellt eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, sexuell läggning eller funktionsnedsättning eller en grund som är jämförbar med de nämnda grunderna tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar. Motiven motsvarar de som föreslås vid hetsbrott och i straffskärpningsgrunden.

Förslaget baserar sig på kraven i tilläggsprotokollet.

3.3 Lagen om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster

Bestämmelserna i 15 § gäller ansvarsfrihet vid lagring av information. I 1 mom. 2 punkten föreslås en rättelse av teknisk natur. Den nuvarande hänvisningen till 11 kap. 8 § i strafflagen ändras så att det hänvisas till 11 kap. 10 eller 10 a § i strafflagen.

4 Ikraftträdande

Tilläggsprotokollet har trätt i kraft internationellt den 1 mars 2006. För Finlands del träder det i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då Finland deponerade sitt godkännandeinstrument.

Det föreslås att bestämmelser om ikraftträdandet av lagen om sättande i kraft av tilläggsprotokollet ska utfärdas genom förordning av republikens president. Lagen avses träda i kraft samtidigt som konventionen träder i kraft för Finlands del.

Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som rambeslutet förutsätter senast den 28 november 2010. Medlemsstaterna ska till rådets generalsekreterare och kommissionen samma dag överlämna texten till de bestämmelser genom vilka skyldigheterna enligt rambeslutet införlivas med deras nationella lagstiftning. På grundval av denna information och en skriftlig rapport från kommissionen ska rådet senast den 28 november 2013 bedöma i vilken utsträckning åläggandena har fullgjorts. Före den 28 november 2013 ska rådet se över rambeslutet. För att förbereda översynen ska rådet fråga medlemsstaterna huruvida de har upplevt svårigheter i det rättsliga samarbetet avseende gärningarna i artikel 1.1. Vidare får rådet uppmana Eurojust att

lägga fram en rapport om huruvida skillnader mellan de olika nationella lagstiftningarna har gett upphov till svårigheter i det rättsliga samarbetet mellan medlemsstaterna på detta område.

Lagen om ändring av strafflagen och lagen om ändring av tillhandahållande av informationssamhällets tjänster föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits.

5 Behovet av riksdagens samtycke

Enligt 94 § 1 mom. i grundlagen krävs riksdagens godkännande bl.a. för fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis ska en bestämmelse i ett fördrag hänföras till området för lagstiftningen om den gäller utövande eller begränsning av någon grundläggande fri- eller rättighet som är skyddad i grundlagen, om bestämmelsen i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter, om den sak som bestämmelsen gäller enligt grundlagen ska föreskrivas i lag, om det finns lagbestämmelser om den sak som bestämmelsen gäller eller om det enligt rådande uppfattning i Finland ska lagstiftas om saken. Enligt dessa grunder hör en internationell förpliktelse till området för lagstiftningen oavsett om den strider mot eller överensstämmer med en lagbestämmelse i Finland (GrUU 11/2000 rd, 12/2000 rd, 31/2004 rd och 38/2001 rd).

I 8 § i grundlagen ingår legalitetsprincipens viktigaste element, till vilka hör kravet att gärningar som bestraffas som brott ska anges i lag. Det innebär att en sådan internationell förpliktelse genom vilken Finland förbinder sig att kriminalisera någon gärning eller flera gärningar, hör till området för lagstiftningen. Grundlagsutskottet har ansett att det av grundlagen följer att det ska föreskrivas i lag om tillämpningsområdet för den finska straffrätten (GrUU 4/1998 rd).

Tilläggsprotokollet innehåller till övervägande del bestämmelser som hör till området för lag. Dess definition av rasistiskt och främlingsfientligt material och dess bestämmelser om brott hör till området för lagstiftningen. Enligt artikel 8.1 i tilläggsprotokollet

ska de bestämmelser i konventionen som gäller definitioner, juridiska personers straffansvar, påföljder och territoriell tillämpning i tillämpliga delar gälla även tilläggsprotokollet. Dessa bestämmelser i konventionen hör till området för lagstiftningen, så som konstateras i regeringspropositionen om sättande i kraft av själva konventionen (RP 153/2006 rd, s. 78). Enligt artikel 8.2 i tilläggsprotokollet ska parterna dessutom utvidga tillämpningsområdet för konventionsbestämmelserna om tvångsmedel, utlämning för brott och internationell rättslig hjälp så att det också omfattar brott som avses i tilläggsprotokollet. Även dessa bestämmelser hör till området för lagstiftningen (RP 153/2006 rd, s. 78).

Riksdagen godkänner dock tilläggsprotokollet i dess helhet (t.ex. GrUU 11/2000 rd).

Alla de förbehåll som föreslås i propositionen hör likaså till området för lagstiftningen.

Avgivandet och återtagandet av förbehåll och andra underrättelser som gäller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen inverkar genom ikraftträdandelagen i form av en blankettlag på innehållet i den rätt som gäller som lag i Finland. De föreslagna förbehållen gäller innehållet i eller omfattningen av de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen, och därför behövs riksdagens samtycke för att de ska kunna göras (se GrUU 29/2001rd samt GrUU 16/2005 rd).

Riksdagens samtycke behövs således för

1) förbehållet enligt artikel 3.3 i tilläggsprotokollet om att Finland förbehåller sig rätten att inte tillämpa kriminaliseringsskyldigheten enligt artikel 3.1 vid de fall av diskriminering där effektiva åtgärder enligt punkt 2 inte kan användas på grund av principerna om yttrandefrihet,

2) förbehållet enligt artikel 5.2 b i tilläggsprotokollet om att Finland med anledning av principerna om yttrandefrihet förbehåller sig rätten att helt eller delvis inte tillämpa kriminaliseringsskyldigheten enligt artikel 5.1 vid de fall där bestämmelserna om ärekränkning och hets mot folkgrupp inte är tillämpliga, och för

3) förbehållet enligt artikel 6.2 b i tilläggsprotokollet om att Finland med anledning av principerna om yttrandefrihet förbehåller sig

rätten att helt eller delvis inte tillämpa kriminaliseringsskyldigheten enligt artikel 6.1 vid de fall där bestämmelserna om hets mot folkgrupp inte är tillämpliga.

6 Behandlingsordning

Enligt 94 § 2 mom. i grundlagen ska beslut om godkännande av en internationell förpliktelse fattas med enkel majoritet. Om ett förslag om godkännande av en förpliktelse gäller grundlagen, ska beslutet dock fattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

I denna proposition föreslås att riksdagen ska godkänna tilläggsprotokollet till konventionen och förbehållen till det. Tilläggsprotokollet kompletterar konventionen i fråga om vissa kriminaliseringar och förbehåll.

I propositionen föreslås att de bestämmelser i tilläggsprotokollet som hör till området för lagstiftningen ska sättas i kraft nationellt genom en s.k. blankettlag. Tilläggsprotokollet innehåller bestämmelser om gärningar som ska straffbeläggas. Kriminaliseringsförpliktelse och de föreslagna förbehållen till dem innehåller inte några förpliktelser som gäller grundlagen och kan därför har sättas i kraft genom enkel majoritet.

I propositionen föreslås det att strafflagens bestämmelser om hets mot folkgrupp ska ändras. Avsikten är att säkerställa en kommunikationsmedelsneutral tillämpning av bestämmelsen till olika gärningssätt (t.ex. skapande av länkar, tillhandahållande för allmänheten) och att bestämmelsen på olika grunder (t.ex. hudfärg, härstamning, övertygelse, sexuell läggning och funktionsnedsättning) skyddar folkgrupper som kan struktureras utifrån grunderna. Ändringarna innebär att tillämpningsområdet för paragrafen utvidgas något.

Dessutom föreslås det att det med tanke på allvarliga hetsbrott till strafflagen fogas ett särskilt rekvisit för grov hets mot folkgrupp. Maximistraffet ska vara fängelse i fyra år. De nya bestämmelserna kan lämpa sig på fall där någon uppmanas eller förleds 1) till folkmord eller andra allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna, till mord eller till dråp begånget i terroristiskt syfte eller 2) till någon annan grov våldshandling så att den allmänna ordningen och säkerheten klart äventyras genom

gärningen. Det förutsätts dessutom att gärningen bedömd som helhet är grov.

I propositionen föreslås det att juridiska personers straffansvar förenas med hetsbrott och, när brottet har ett hat motiv, med offentlig uppmaning till brott, olaga hot och grov ärekränkning. Straffansvaret ska gälla sammanslutningar, stiftelser eller andra juridiska personer i vars verksamhet det har begåtts ett brott utifrån rasistiska motiv. Den juridiska personens ansvar varken ökar eller eliminerar ansvaret för den person som har begått brottet.

Den föreslagna regleringen är av betydelse med hänsyn till den i 12 § i grundlagen och i artikel 10 i Europarådets människorättskonvention.

Den föreslagna regleringen har godtagbara grunder med hänsyn till systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Genom den föreslagna regleringen skyddas i sista hand mot kränkningar av individers människovärde och andra kränkningar som avses i 6 § 2 mom. i grundlagen och som har samband med personliga orsaker. Förslagen grundar sig i huvudsak på tilläggsprotokollet (ETS 189) till Europarådets konvention om IT-relaterad brottslighet. Paragrafen om det föreslagna nya grova hetsbrottet har samma skyddsobjekt som det nuvarande hetsbrottet. Dessutom är den allmänna ordningen och säkerheten ett skyddsobjekt för den nya straffbestämmelsen, och det kan anses att bestämmelsen också kan bidra till att förebygga brott. Man kan se att bestämmelsen har en betydelse också i en riktning som förebygger våldsbrott. Också till dessa delar har regleringen godtagbara grunder. Det kan antas att straffansvaret för juridiska personer kommer att öka de juridiska personernas interna kontroll och styrning när det gäller utövandet av yttrandefriheten och därigenom förebygga rasistiska brott inom de juridiska personernas verksamhet.

Regleringen anses uppfylla de krav på en klar avgränsning och exakthet som för bestämmelser av det föreslagna slaget förutsätts dels av yttrandefriheten och den straffrättsliga legalitetsprincipen i 8 § i grundlagen. Vid utformningen av bestämmelserna har iakttagits det allmänna formuleringssättet för

strafflagen. Det redogörs närmare för innehållet i bestämmelserna i detaljmotiveringen till propositionen.

Med tanke på kravet på proportionalitet är det väsentligt att tillämpningen av den föreslagna grova gärningsformen kopplas till speciellt allvarliga brott i 11 kap. 10 a § 1 punkten i strafflagen och till konkret äventyrande av den allmänna ordningen eller säkerheten när det gäller den kvalificerande grund som avses i 2 punkten i paragrafen. Tröskeln för tillämpningen av paragrafen är alltså rätt så hög.

Kravet på proportionalitet måste på ett behörigt sätt beaktas också när bestämmelserna tillämpas. Det centrala syftet med grundlagens yttrandefrihetsbestämmelse är enligt förarbetena till den att garantera den fria åsiktsbildning som utgör grunden för ett demokratiskt samhälle, den fria offentliga debatten, massmediernas fria utveckling och pluralism samt möjligheten till offentlig kritik av maktutövningen (RP 309/1993 rd, s. 60). För att beakta dessa kärntankar och kravet på proportionalitet har i 1 § 2 mom. i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation med grundlagsutskottets medverkan tagits in en bestämmelse enligt vilken när lagen tillämpas inga större intrång i kommunikationen får göras än vad som är nödvändigt med hänsyn till yttrandefrihetens betydelse i en demokratisk rättsstat. Enligt grundlagsutskottets ståndpunkt bör kravet på proportionalitet såväl när man överväger de tvångsmedel som föreskrivs i lagen i fråga, väckande av åtal som avgörande av mål i domstolarna (GrUB 14/2002 rd)

Enligt regeringens mening kan tilläggsprotokollet godkännas med enkel majoritet och förslaget till lag om sättande i kraft av protokollet godkännas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § grundlagen föreslås att

Riksdagen godkänner det i Strasbourg den 28 januari 2003 upprättade tilläggsprotokollet (ETS 189) till Europarådets konvention om IT-relaterad brottslighet om kriminalisering av gärningar av rasistisk och främlingsfi-

entlig natur begångna med hjälp av datorsystem,

Riksdagen ger sitt samtycke till att Finland gör ett i artikel 3.3 i tilläggsprotokollet avsett förbehåll om att Finland förbehåller sig rätten att inte tillämpa kriminaliseringsskyldigheten enligt artikel 3.1 vid de fall av diskriminering där effektiva åtgärder enligt punkt 2 inte kan användas på grund av principerna om yttrandefrihet,

Riksdagen ger sitt samtycke till att Finland gör ett i artikel 5.2 b i tilläggsprotokollet avsett förbehåll om att Finland med anledning av principerna om yttrandefrihet förbehåller sig rätten att helt eller delvis inte tillämpa kriminaliseringsskyldigheten enligt artikel 5.1 vid de fall där bestämmelserna om ärekränkning eller

hets mot folkgrupp inte är tillämpliga, och att

Riksdagen ger sitt samtycke till att Finland gör ett i artikel 6.2 b i tilläggsprotokollet avsett förbehåll om att Finland med anledning av principen om yttrandefrihet förbehåller sig rätten att helt eller delvis inte tillämpa kriminaliseringsskyldigheten enligt artikel 6.1 vid de fall där bestämmelserna om hets mot folkgrupp inte är tillämpliga.

Med stöd av vad som anförts ovan och eftersom tilläggsprotokollet innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen föreläggs Riksdagen samtidigt följande lagförslag:

Lagförslagen

1.

Lag

om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om IT-relaterad brottslighet om kriminalisering av gärningar av rasistisk och främlingsfientlig natur begångna med hjälp av datorsystem

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det i Strasbourg den 28 januari 2003 upprättade tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om IT-relaterad brottslighet om kriminalisering av gärningar av rasistisk och främlingsfientlig natur be-

gångna med hjälp av datorsystem gäller som lag sådana Finland har förbundit sig till dem.

2 §
Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

2.

Lag**om ändring av strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 6 kap. 5 § 4 punkten, 11 kap. 10 §, 17 kap. 1 a § 1 mom. och 24 § samt 25 kap. 10 §,
sådana de lyder, 6 kap. 5 § 4 punkten i lag 515/2003, 11 kap. 10 § i lag 212/2008, 17 kap. 1 a § 1 mom. i lag 1372/2003 och 24 § i lag 663/2010 och 25 kap. 10 § i lag 650/2004, samt fogas till 11 kap. nya 10 a och 15 § och till 24 kap. en ny 13 § som följer:

6 kap.

Om bestämmande av straff

5 §

Skärpningsgrunder

Straffskärpningsgrunder är

4) att brottet har begåtts utifrån ett motiv som baseras på ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, sexuell läggning eller funktionsnedsättning eller utifrån ett annat motiv som är jämförbart med dessa, och

11 kap.

Om krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten

10 §

Hets mot folkgrupp

Den som för allmänheten tillgängliggör eller annars bland allmänheten sprider eller för allmänheten tillhandahåller information, åsikter eller andra meddelanden där en grupp hotas, förtalas eller smädas på grund av ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, sexuell

läggning eller funktionsnedsättning eller på grunder som är jämförbara med de nämnda grunderna ska för *hets mot folkgrupp* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

10 a §

Grov hets mot folkgrupp

Om vid hets mot folkgrupp uppmanas eller förleds

1) till folkmord eller förberedelse till sådant, brott mot mänskligheten, grovt brott mot mänskligheten, krigsförbrytelse, grov krigsförbrytelse, mord eller dråp begånget i terroristiskt syfte, eller

2) till annat grovt våld än det som avses i 1 punkten så att den allmänna ordningen och säkerheten klart äventyras genom gärningen och hetsen mot folkgrupp även som helhet bedömd är grov, ska gärningsmannen för *grov hets mot folkgrupp* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

15 §

Juridiska personers straffansvar

På hets mot folkgrupp och grov hets mot folkgrupp och tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar.

17 kap.

Om brott mot allmän ordning

1 a §

Deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet

Den som

1) genom att grunda eller bygga upp en organiserad kriminell sammanslutning eller genom att värva eller försöka värva medlemmar till sammanslutningen,

2) genom att utrusta eller försöka utrusta en organiserad kriminell sammanslutning med explosiva varor, vapen, skjutförmödenheter eller ämnen eller förmödenheter som är avsedda för tillverkning av sådana eller med andra farliga föremål eller ämnen,

3) genom att ordna eller försöka ordna utbildning för en organiserad kriminell sammanslutning eller ge en organiserad kriminell sammanslutning utbildning för brottslig verksamhet,

4) genom att för en organiserad kriminell sammanslutning skaffa eller försöka skaffa eller genom att till en organiserad kriminell sammanslutning överlåta lokaler eller andra utrymmen som den behöver eller fordon eller andra hjälpmedel av synnerlig vikt för sammanslutningens verksamhet,

5) genom att direkt eller indirekt tillhandahålla eller samla in tillgångar för att finansiera den brottsliga verksamheten i en organiserad kriminell sammanslutning,

6) genom att ha hand om en organiserad kriminell sammanslutnings viktiga ekonomiska angelägenheter eller genom att ge ekonomiska eller juridiska råd som är av synnerlig vikt för sammanslutningens verksamhet, eller

7) genom att aktivt främja en organiserad kriminell sammanslutnings kriminella syften på något annat väsentligt sätt,

deltar i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet i vilken syftet är att begå ett eller flera brott för vilka det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, eller ett eller flera brott som avses i 11 kap. 10 § eller 15 kap. 9 §, och om ett sådant brott eller ett straffbart försök till ett så-

dant brott begås, ska för *deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

24 §

Juridiska personers straffansvar

På deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet, ordnande av olaglig inresa, grovt ordnande av olaglig inresa, djurskyddsbrott, anordnande av hasardspel, spridning av våldsskildring, spridning av pornografisk bild, grov spridning av barnpornografisk bild, innehav av barnpornografisk bild och sedlighetssårande marknadsföring tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar.

Vad som bestäms om juridiska personers straffansvar tillämpas också på en sådan offentlig uppmaning till brott som avses i 1 § när det brott som uppmaningen eller förledandet avser är

1) hets mot folkgrupp eller grov hets mot folkgrupp

2) grov ärekränkning eller olaga hot när motivet för uppmaningen eller förledandet är ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, sexuell läggning eller funktionsnedsättning eller en grund som är jämförbar med de nämnda grunderna.

24 kap.

Om kränkning av integritet och frid samt om ärekränkning

13 §

Juridiska personers straffansvar

På ärekränkning och grov ärekränkning där motivet för brottet är ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, sexuell läggning eller funktionsnedsättning eller en grund som är jämförbar med de nämnda grunderna tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar.

25 kap.

Om brott mot friheten

10 §

Juridiska personers straffansvar

På människohandel och grov människohandel tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar.

På olaga hot där motivet för brottet är ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, sexuell läggning eller funktionsnedsättning eller en grund som är jämförbar med de nämnda grunderna tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

3.

Lag**om ändring av 15 § i lagen om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster (458/2002) 15 §
1 mom. 2 punkten, sådan den lyder i lag 655/2004, som följer:

15 §

Ansvarsfrihet vid lagring av information

När en tjänst innefattar lagring av information som lämnats av tjänstemottagaren (*innehållsproducenten*) och lagringen utförs på dennes begäran, är tjänsteleverantören inte ansvarig för innehållet i den lagrade informationen eller för förmedlingen av den, under förutsättning att tjänsteleverantören utan

dröjsmål vidtar åtgärder för att göra den information som lagrats oåtkomlig

2) efter att annars ha fått faktisk kännedom om att den information som lagrats uppenbart strider mot 11 kap. 10 eller 10 a § eller 17 kap. 18 eller 18 a § i strafflagen (39/1889).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 17 december 2010

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister *Tuija Brax*

2.

Lag**om ändring av strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 6 kap. 5 § 4 punkten, 11 kap. 10 §, 17 kap. 1 a § 1 mom. och 24 § samt 25 kap. 10 §,
sådana de lyder, 6 kap. 5 § 4 punkten i lag 515/2003, 11 kap. 10 § i lag 212/2008, 17 kap. 1 a § 1 mom. i lag 1372/2003 och 24 § i lag 663/2010 och 25 kap. 10 § i lag 650/2004, samt fogas till 11 kap. nya 10 a och 15 § och till 24 kap. en ny 13 § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

6 kap.

Om bestämmande av straff

5 §

Skärpningsgrunder

Straffskärpningsgrunder är

4) att brottet *har riktat sig mot en person som hör till en nationell, raslig eller etnisk folkgrupp eller någon annan sådan folkgrupp och att det har begåtts på grund av denna grupptillhörighet*, och

5 §

Skärpningsgrunder

Straffskärpningsgrunder är

4) att brottet *har begåtts utifrån ett motiv som baseras på ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, sexuell läggning eller funktionsnedsättning eller utifrån ett annat motiv som är jämförbart med dessa*, och

11 kap.

Om krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten

10 §

Hets mot folkgrupp

Den som bland allmänheten sprider uttalanden eller andra meddelanden i vilka en nationell, etnisk, raslig eller religiös grupp eller en annan med dessa jämförbar folkgrupp hotas,

10 §

Hets mot folkgrupp

Den som *för allmänheten tillgängliggör eller annars bland allmänheten sprider eller för allmänheten tillhandahåller information, åsikter eller andra meddelanden där en*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

förtalas eller smädas, ska för *hets mot folkgrupp* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

grupp hotas, förtalas eller smädas på grund av ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, sexuell läggning eller funktionsnedsättning eller på grunder som är jämförbara med de nämnda grunderna ska för hets mot folkgrupp dömas till böter eller fängelse i högst två år.

(ny)

10 a §

Grov hets mot folkgrupp

Om vid hets mot folkgrupp uppmanas eller förleds

1) till folkmord eller förberedelse till sådant, brott mot mänskligheten, grovt brott mot mänskligheten, krigsförbrytelse, grov krigsförbrytelse, mord eller dråp begånget i terroristiskt syfte, eller

*2) till annat grovt våld än det som avses i 1 punkten så att den allmänna ordningen och säkerheten klart äventyras genom gärningen och hetsen mot folkgrupp även som helhet bedömd är grov, ska gärningsmannen för **grov hets mot folkgrupp** dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.*

(ny)

15 §

Juridiska personers straffansvar

På hets mot folkgrupp och grov hets mot folkgrupp och tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar.

17 kap.

Om brott mot allmän ordning

1 a §

Deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet

Den som

1) genom att grunda eller bygga upp en organiserad kriminell sammanslutning eller genom att värva eller försöka värva medlemmar till sammanslutningen,

2) genom att utrusta eller försöka utrusta en

1 a §

Deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet

Den som

1) genom att grunda eller bygga upp en organiserad kriminell sammanslutning eller genom att värva eller försöka värva medlemmar till sammanslutningen,

2) genom att utrusta eller försöka utrusta en

organiserad kriminell sammanslutning med explosiva varor, vapen, skjutförnödenheter eller ämnen eller förnödenheter som är avsedda för tillverkning av sådana eller med andra farliga föremål eller ämnen,

3) genom att ordna eller försöka ordna utbildning för en organiserad kriminell sammanslutning eller ge en organiserad kriminell sammanslutning utbildning för brottslig verksamhet,

4) genom att för en organiserad kriminell sammanslutning skaffa eller försöka skaffa eller genom att till en organiserad kriminell sammanslutning överlåta lokaler eller andra utrymmen som den behöver eller fordon eller andra hjälpmedel av synnerlig vikt för sammanslutningens verksamhet,

5) genom att direkt eller indirekt tillhandahålla eller samla in tillgångar för att finansiera den brottsliga verksamheten i en organiserad kriminell sammanslutning,

6) genom att ha hand om en organiserad kriminell sammanslutnings viktiga ekonomiska angelägenheter eller genom att ge ekonomiska eller juridiska råd som är av synnerlig vikt för sammanslutningens verksamhet, eller

7) genom att aktivt främja en organiserad kriminell sammanslutnings kriminella syften på något annat väsentligt sätt,

deltar i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet i vilken syftet är att begå ett eller flera brott för vilka det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, eller ett eller flera brott som avses i 11 kap. 8 § eller 15 kap. 9 §, och om ett sådant brott eller ett straffbart försök till ett sådant brott begås, skall för *deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

24 §

Juridiska personers straffansvar

På deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet, ordnande av olaglig inresa, grovt ordnande av olaglig inresa, djurskyddsbrott, anordnande av hasardspel, spridning av våldsskildring, spridning av

organiserad kriminell sammanslutning med explosiva varor, vapen, skjutförnödenheter eller ämnen eller förnödenheter som är avsedda för tillverkning av sådana eller med andra farliga föremål eller ämnen,

3) genom att ordna eller försöka ordna utbildning för en organiserad kriminell sammanslutning eller ge en organiserad kriminell sammanslutning utbildning för brottslig verksamhet,

4) genom att för en organiserad kriminell sammanslutning skaffa eller försöka skaffa eller genom att till en organiserad kriminell sammanslutning överlåta lokaler eller andra utrymmen som den behöver eller fordon eller andra hjälpmedel av synnerlig vikt för sammanslutningens verksamhet,

5) genom att direkt eller indirekt tillhandahålla eller samla in tillgångar för att finansiera den brottsliga verksamheten i en organiserad kriminell sammanslutning,

6) genom att ha hand om en organiserad kriminell sammanslutnings viktiga ekonomiska angelägenheter eller genom att ge ekonomiska eller juridiska råd som är av synnerlig vikt för sammanslutningens verksamhet, eller

7) genom att aktivt främja en organiserad kriminell sammanslutnings kriminella syften på något annat väsentligt sätt,

deltar i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet i vilken syftet är att begå ett eller flera brott för vilka det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, eller ett eller flera brott som avses i 11 kap. 10 § eller 15 kap. 9 §, och om ett sådant brott eller ett straffbart försök till ett sådant brott begås, ska för *deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

24 §

Juridiska personers straffansvar

På deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet, ordnande av olaglig inresa, grovt ordnande av olaglig inresa, djurskyddsbrott, anordnande av hasardspel, spridning av våldsskildring, spridning

pornografisk bild, grov spridning av barnpornografisk bild, innehav av barnpornografisk bild och på sedlighetssårande marknadsföring tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar.

av pornografisk bild, grov spridning av barnpornografisk bild, innehav av barnpornografisk bild och sedlighetssårande marknadsföring tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar.

Vad som bestäms om juridiska personers straffansvar tillämpas också på en sådan offentlig uppmaning till brott som avses i 1 § när det brott som uppmaningen eller förledandet avser är

1) hets mot folkgrupp eller grov hets mot folkgrupp

2) grov ärekränkning eller olaga hot när motivet för uppmaningen eller förledandet är ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, sexuell läggning eller funktionsnedsättning eller en grund som är jämförbar med de nämnda grunderna.

24 kap.

Om kränkning av integritet och frid samt om ärekränkning

(ny)

13 §

Juridiska personers straffansvar

På ärekränkning och grov ärekränkning där motivet för brottet är ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, sexuell läggning eller funktionsnedsättning eller en grund som är jämförbar med de nämnda grunderna tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar.

25 kap.

Om brott mot friheten

10 §

10 §

Juridiska personers straffansvar

På människohandel och grov människohandel tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar.

Juridiska personers straffansvar

På människohandel och grov människohandel tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar.

På olaga hot där motivet för brottet är ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt

ursprung, religion eller övertygelse, sexuell läggning eller funktionsnedsättning eller en grund som är jämförbar med de nämnda grunderna tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar.

Denna lag träder i kraft den   20   .

3.

Lag**om ändring av 15 § i lagen om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster (458/2002) 15 §
1 mom. 2 punkten, sådan den lyder i lag 655/2004, som följer:

Gällande lydelse

15 §

Ansvarsfrihet vid lagring av information

När en tjänst innefattar lagring av information som lämnats av tjänstemottagaren (*innehållsproducenten*) och lagringen utförs på dennes begäran, är tjänsteleverantören inte ansvarig för innehållet i den lagrade informationen eller för förmedlingen av den, under förutsättning att tjänsteleverantören utan dröjsmål vidtar åtgärder för att göra den information som lagrats oåtkomlig:

2) efter att annars ha fått faktisk kännedom om att den information som lagrats uppenbart strider mot 11 kap. 8 § eller 17 kap. 18 eller 18 a § i strafflagen (39/1889).

Föreslagen lydelse

15 §

Ansvarsfrihet vid lagring av information

När en tjänst innefattar lagring av information som lämnats av tjänstemottagaren (*innehållsproducenten*) och lagringen utförs på dennes begäran, är tjänsteleverantören inte ansvarig för innehållet i den lagrade informationen eller för förmedlingen av den, under förutsättning att tjänsteleverantören utan dröjsmål vidtar åtgärder för att göra den information som lagrats oåtkomlig

2) efter att annars ha fått faktisk kännedom om att den information som lagrats uppenbart strider mot 11 kap. 10 eller 10 a § eller 17 kap. 18 eller 18 a § i strafflagen (39/1889).

Denna lag träder i kraft den 20 .

*Bilaga
Fördragstexter*

TILLÄGGSPROTOKOLL TILL KONVENTIONEN OM IT-RELATERAD BROTTSLIGHET OM KRIMINALISERING AV GÄRNINGAR AV RASISTISK OCH FRÄMLINGSFIENTLIG NATUR BEGÅNGNA MED HJÄLP AV DATORSYSTEM PRELIMINÄR ÖVERSÄTTNING

Strasbourg den 28 januari 2003

Medlemsstaterna i Europarådet och de övriga stater som är parter i konventionen om IT-relaterad brottslighet, som öppnades för undertecknande i Budapest den 23 november 2001, och har undertecknat detta protokoll,

som beaktar att Europarådets syfte är att skapa en fastare enhet mellan dess medlemmar,

som erinrar om att alla människor är födda fria och jämbördiga i fråga om värdighet och rättigheter,

som betonar behovet av att säkerställa ett fullständigt och verkningsfullt förverkligande av mänskliga rättigheter utan någon diskriminering eller åtskillnad, såsom de garanteras i europeiska och andra internationella instrument,

som är övertygade om att gärningar av rasistisk och främlingsfientlig natur utgör en kränkning av de mänskliga rättigheterna och ett hot mot ett lagbundet samhällsskick och demokratisk stabilitet,

som anser att den nationella och den internationella rätten behöver tillhandahålla adekvata rättsliga åtgärder mot propaganda av rasistisk och främlingsfientlig natur som bedrivs med hjälp av datorsystem,

som är medvetna om att propaganda för sådana gärningar ofta är straffbelagd i nationell lagstiftning,

som beaktar konventionen om IT-relaterad brottslighet, som föreskriver moderna och flexibla medel för internationellt samarbete, och som är övertygade om behovet av att harmonisera materiella lagbestämmelser som rör kampen mot rasistisk och främlingsfientlig propaganda,

som är medvetna om att datorsystem erbj-

ADDITIONAL PROTOCOL TO THE CONVENTION ON CYBERCRIME, CONCERNING THE CRIMINALISATION OF ACTS OF A RACIST AND XENOPHOBIC NATURE COMMITTED THROUGH COMPUTER SYSTEMS

Strasbourg, 28.1.2003

The member States of the Council of Europe and the other States Parties to the Convention on Cybercrime, opened for signature in Budapest on 23 November 2001, signatory hereto;

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its members;

Recalling that all human beings are born free and equal in dignity and rights;

Stressing the need to secure a full and effective implementation of all human rights without any discrimination or distinction, as enshrined in European and other international instruments;

Convinced that acts of a racist and xenophobic nature constitute a violation of human rights and a threat to the rule of law and democratic stability;

Considering that national and international law need to provide adequate legal responses to propaganda of a racist and xenophobic nature committed through computer systems;

Aware of the fact that propaganda to such acts is often subject to criminalisation in national legislation;

Having regard to the Convention on Cybercrime, which provides for modern and flexible means of international co-operation and convinced of the need to harmonise substantive law provisions concerning the fight against racist and xenophobic propaganda;

Aware that computer systems offer an un-

der medel utan tidigare motstycke för att underlätta yttrandefrihet och frihet att meddela sig i hela världen,

som erkänner att yttrandefriheten är en av de viktigaste grundvalarna i ett demokratiskt samhälle och en av de grundläggande förutsättningarna för samhällets framåtskridande och varje människas utveckling,

som emellertid är oroade över risken för felaktig användning eller missbruk av sådana datorsystem för att sprida rasistisk och främlingsfientlig propaganda,

som är medvetna om behovet av att säkerställa en lämplig avvägning mellan yttrandefrihet och effektiv bekämpning av gärningar av rasistisk och främlingsfientlig natur,

som erkänner att detta protokoll inte avser att påverka redan etablerade principer om yttrandefrihet i nationella rättssystem,

som beaktar tillämpliga internationella rättsliga instrument på detta område, särskilt konventionen om skydd för de mänskliga

rättigheterna och de grundläggande friheterna och dess protokoll nr 12 om allmänt förbud mot diskriminering, de befintliga Europarådskonventionerna om samarbete på det straffrättsliga området, särskilt konventionen om IT-relaterad brottslighet, Förenta nationernas internationella konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering av den 21 december 1965, Europeiska unionens gemensamma åtgärd av den 15 juli 1996, som antogs av rådet med stöd i artikel K.3 i fördraget om Europeiska unionen, om åtgärder mot rasism och främlingsfientlighet,

som välkomnar den senaste utvecklingen som ytterligare främjar internationell förståelse och internationellt samarbete i fråga om bekämpning av IT-relaterad brottslighet och rasism och främlingsfientlighet,

som även beaktar den handlingsplan som antogs av Europarådets stats- och regeringschefer vid deras andra toppmöte i Strasbourg den 10—11 oktober 1997 för att söka gemensamma svar på utvecklingen av nya informationsteknologier, som grundar sig på Europarådets normer och värderingar,

har kommit överens om följande:

precedented means of facilitating freedom of expression and communication around the globe;

Recognising that freedom of expression constitutes one of the essential foundations of a democratic society, and is one of the basic conditions for its progress and for the development of every human being;

Concerned, however, by the risk of misuse or abuse of such computer systems to disseminate racist and xenophobic propaganda;

Mindful of the need to ensure a proper balance between freedom of expression and an effective fight against acts of a racist and xenophobic nature;

Recognising that this Protocol is not intended to affect established principles relating to freedom of expression in national legal systems;

Taking into account the relevant international legal instruments in this field, and in particular the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and its Protocol No. 12 concerning the general prohibition of discrimination, the existing Council of Europe conventions on co-operation in the penal field, in particular the Convention on Cybercrime, the United Nations International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination of 21 December 1965, the European Union Joint Action of 15 July 1996 adopted by the Council on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union, concerning action to combat racism and xenophobia;

Welcoming the recent developments which further advance international understanding and co-operation in combating cybercrime and racism and xenophobia;

Having regard to the Action Plan adopted by the Heads of State and Government of the Council of Europe on the occasion of their Second Summit (Strasbourg, 10-11 October 1997) to seek common responses to the developments of the new technologies based on the standards and values of the Council of Europe;

Have agreed as follows:

Kapitel I	Chapter I
Gemensamma bestämmelser	Common provisions
Artikel 1	Article 1
<i>Syfte</i>	<i>Purpose</i>
Syftet med detta protokoll är att med avseende på parterna i protokollet komplettera bestämmelserna i konventionen om IT-relaterad brottslighet som öppnades för undertecknande i Budapest den 23 november 2001 (nedan kallad <i>konventionen</i>) vad gäller kriminalisering av gärningar av rasistisk och främlingsfientlig natur begångna med hjälp av datorsystem.	The purpose of this Protocol is to supplement, as between the Parties to the Protocol, the provisions of the Convention on Cybercrime, opened for signature in Budapest on 23 November 2001 (hereinafter referred to as "the Convention"), as regards the criminalisation of acts of a racist and xenophobic nature committed through computer systems.
Artikel 2	Article 2
<i>Definition</i>	<i>Definition</i>
1. I detta protokoll används denna definition: <i>rasistiskt och främlingsfientligt material</i>: skrivet material, bild eller annan framställning av idéer eller teorier som förespråkar, främjar eller uppmuntrar till hat, diskriminering eller våld mot en enskild person eller en grupp av personer på grund av ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung liksom även trosbekännelse, under förebärande av något av de förstnämnda karakteristika. 2. De termer och uttryck som används i protokollet skall tolkas på samma sätt som i konventionen.	1. For the purposes of this Protocol: "racist and xenophobic material" means any written material, any image or any other representation of ideas or theories, which advocates, promotes or incites hatred, discrimination or violence, against any individual or group of individuals, based on race, colour, descent or national or ethnic origin, as well as religion if used as a pretext for any of these factors. 2. The terms and expressions used in this Protocol shall be interpreted in the same manner as they are interpreted under the Convention.
Kapitel II	Chapter II
Åtgärder som skal vidtas på nationell nivå	Measures to be taken at national level
Artikel 3	Article 3
<i>Spridande av rasistiskt och främlingsfientligt material med hjälp av datorsystem</i>	<i>Dissemination of racist and xenophobic material through computer systems</i>
1. Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga följande gärning när den begås uppsåtligt och orättmätigt:	1. Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law, when committed intentionally and without right, the following conduct:

Att sprida eller på annat sätt tillgängliggöra rasistiskt och främlingsfientligt material till allmänheten med hjälp av ett datorsystem.

2. En part får förbehålla sig rätten att inte införa straffansvar för handlande som anges i definitionen i punkt 1 i denna artikel när materialet enligt definitionen i artikel 2 punkt 1 förespråkar, främjar eller uppmuntrar diskriminering utan samband med hat eller våld, under förutsättning att andra effektiva åtgärder finns att tillgå.

3. Utan hinder av punkt 2 i denna artikel får en part förbehålla sig rätten att inte tillämpa punkt 1 vid de fall av diskriminering för vilka, beroende på etablerade principer om yttrandefrihet i partens rättssystem, parten inte kan föreskriva effektiva åtgärder som avses i punkt 2.

Artikel 4

Rasistiskt och främlingsfiendigt motiverat hot

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga följande gärning när den begås uppsåtligen och orättmätigt:

Att med hjälp av ett datorsystem hota i) personer av det skälet att de tillhör en grupp som utmärks av ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung liksom även trosbekännelse, under förebärande av något av de förstnämnda karakteristika, eller ii) en grupp personer som utmärks av något av dessa karakteristika med att begå brott som i partens nationella lagstiftning definieras som allvarliga.

Artikel 5

Rasistiskt och främlingsfientligt motiverad kränkning

1. Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga följande gärning när den begås uppsåtligen och orättmätigt:

distributing, or otherwise making available, racist and xenophobic material to the public through a computer system.

2. A Party may reserve the right not to attach criminal liability to conduct as defined by paragraph 1 of this article, where the material, as defined in Article 2, paragraph 1, advocates, promotes or incites discrimination that is not associated with hatred or violence, provided that other effective remedies are available.

3. Notwithstanding paragraph 2 of this article, a Party may reserve the right not to apply paragraph 1 to those cases of discrimination for which, due to established principles in its national legal system concerning freedom of expression, it cannot provide for effective remedies as referred to in the said paragraph 2.

Article 4

Racist and xenophobic motivated threat

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law, when committed intentionally and without right, the following conduct:

threatening, through a computer system, with the commission of a serious criminal offence as defined under its domestic law, (i) persons for the reason that they belong to a group, distinguished by race, colour, descent or national or ethnic origin, as well as religion, if used as a pretext for any of these factors, or (ii) a group of persons which is distinguished by any of these characteristics.

Article 5

Racist and xenophobic motivated insult

1. Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law, when committed intentionally and without right, the following conduct:

Att offentligen med hjälp av ett datorsystem kränka i) personer av det skälet att de tillhör en grupp som utmärks av ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung liksom även trosbekännelse, under förebärande av något av de förstnämnda karakteristika, eller ii) en grupp personer som utmärks av dessa karakteristika.

2. En part får antingen

a) uppställa krav på att det brott som avses i punkt 1 i denna artikel resulterar i att personen eller gruppen av personer som avses i punkt 1 utsätts för hat, missaktning eller löje, eller

b) förbehålla sig rätten att helt eller delvis inte tillämpa punkt 1 ovan.

Artikel 6

Förnekande, grovt förringande, gillande eller rättfärdigande av folkmord eller brott mot mänskligheten

1. Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga följande gärning när den begås uppsåtligen och orättmätigt:

Att med hjälp av ett datorsystem sprida eller på annat sätt för allmänheten göra tillgängligt material som förnekar, grovt förringar, gillar eller rättfärdigar gärningar som utgör folkmord eller brott mot mänskligheten såsom dessa gärningar definieras i folkrätten och erkänns som sådana genom lagakraftvunna beslut av den internationella militärdomstol, som upprättades genom Londonavtalet av den 8 augusti 1945, eller av någon annan internationell domstol som upprättats genom relevanta internationella instrument och vars domsrätt erkänns av parten i fråga.

2. En part får antingen

a) uppställa krav på att förnekandet eller det grova förringande som avses i punkt 1 görs med uppsåt att uppmuntra till hat, diskriminering eller våld mot en enskild person eller en grupp av personer på grund av ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung liksom även trosbekännelse, under förebärande av något av de förstnämnda karakteristika, eller

insulting publicly, through a computer system, (i) persons for the reason that they belong to a group distinguished by race, colour, descent or national or ethnic origin, as well as religion, if used as a pretext for any of these factors; or (ii) a group of persons which is distinguished by any of these characteristics.

2. A Party may either:

a) require that the offence referred to in paragraph 1 of this article has the effect that the person or group of persons referred to in paragraph 1 is exposed to hatred, contempt or ridicule; or

b) reserve the right not to apply, in whole or in part, paragraph 1 of this article.

Article 6

Denial, gross minimisation, approval or justification of genocide or crimes against humanity

1. Each Party shall adopt such legislative measures as may be necessary to establish the following conduct as criminal offences under its domestic law, when committed intentionally and without right:

distributing or otherwise making available, through a computer system to the public, material which denies, grossly minimises, approves or justifies acts constituting genocide or crimes against humanity, as defined by international law and recognised as such by final and binding decisions of the International Military Tribunal, established by the London Agreement of 8 August 1945, or of any other international court established by relevant international instruments and whose jurisdiction is recognised by that Party.

2. A Party may either

a) require that the denial or the gross minimisation referred to in paragraph 1 of this article is committed with the intent to incite hatred, discrimination or violence against any individual or group of individuals, based on race, colour, descent or national or ethnic origin, as well as religion if used as a pretext for any of these factors, or otherwise

b) förbehålla sig rätten att helt eller delvis inte tillämpa punkt 1 ovan.

b) reserve the right not to apply, in whole or in part, paragraph 1 of this article.

Artikel 7

Article 7

Medhjälp

Aiding and abetting

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga uppsåtlig och orättmätig medhjälp till något av de brott som kriminaliseras i enlighet med detta protokoll med uppsåt att ett sådant brott skall begås.

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law, when committed intentionally and without right, aiding or abetting the commission of any of the offences established in accordance with this Protocol, with intent that such offence be committed.

Kapitel III

Chapter III

Förhållandet mellan konventionen och detta protokoll

Relations between the Convention and this Protocol

Artikel 8

Article 8

Förhållandet mellan konventionen och detta protokoll

Relations between the Convention and this Protocol

1. Artiklarna 1, 12, 13, 22, 41, 44, 45 och 46 i konventionen skall i tillämpliga delar gälla detta protokoll.

1. Articles 1, 12, 13, 22, 41, 44, 45 and 46 of the Convention shall apply, mutatis mutandis, to this Protocol.

2. Parterna skall utvidga tillämpningsområdet för de åtgärder som anges i artiklarna 14—21 och 23—35 i konventionen på artiklarna 2—7 i detta protokoll.

2. The Parties shall extend the scope of application of the measures defined in Articles 14 to 21 and Articles 23 to 35 of the Convention, to Articles 2 to 7 of this Protocol.

Kapitel IV

Chapter IV

Slutbestämmelser

Final provisions

Artikel 9

Article 9

Uttryck för samtycke till att vara bunden

Expression of consent to be bound

1. Detta protokoll skall stå öppet för undertecknande av de stater som har undertecknat konventionen. De kan uttrycka sitt samtycke till att vara bundna antingen genom

1. This Protocol shall be open for signature by the States which have signed the Convention, which may express their consent to be bound by either:

- a) undertecknande utan förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande, eller
- b) undertecknande med förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande, följt

- a) signature without reservation as to ratification, acceptance or approval; or
- b) signature subject to ratification, acceptance or approval, followed by ratification,

av ratifikation, godtagande eller godkännande.

2. En stat får inte underteckna detta protokoll utan förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande eller deponera ett ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument, om den inte redan har deponerat eller samtidigt deponerar ett ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument avseende konventionen.

3. Ratifikations-, godtagande- och godkännandeinstrument skall deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 10

Ikraftträdande

1. Detta protokoll träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då fem stater har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av protokollet i enlighet med bestämmelserna i artikel 9.

2. För en stat som senare uttrycker sitt samtycke till att vara bunden av detta protokoll, träder det i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då staten undertecknade protokollet utan förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande eller deponerade sitt ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument.

Artikel 11

Anslutning

1. Sedan detta protokoll har trätt i kraft får en stat som har anslutit sig till konventionen också ansluta sig till det.

2. Anslutning skall göras genom deponering hos Europarådets generalsekreterare av ett anslutningsinstrument, som börjar gälla den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter dagen för deponeringen.

acceptance or approval.

2. A State may not sign this Protocol without reservation as to ratification, acceptance or approval, or deposit an instrument of ratification, acceptance or approval, unless it has already deposited or simultaneously deposits an instrument of ratification, acceptance or approval of the Convention.

3. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 10

Entry into force

1. This Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which five States have expressed their consent to be bound by the Protocol, in accordance with the provisions of Article 9.

2. In respect of any State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of its signature without reservation as to ratification, acceptance or approval or deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 11

Accession

1. After the entry into force of this Protocol, any State which has acceded to the Convention may also accede to the Protocol.

2. Accession shall be effected by the deposit with the Secretary General of the Council of Europe of an instrument of accession which shall take effect on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of its deposit.

Artikel 12

Förbehåll och förklaringar

1. Förbehåll och förklaringar som en part gör med avseende på en bestämmelse i konventionen skall också gälla detta protokoll, om inte parten förklarar något annat vid undertecknandet eller deponeringen av sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande eller anslutningsinstrument.

2. En stat får när den undertecknar detta protokoll eller deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument genom ett skriftligt meddelande ställt till Europarådets generalsekreterare förklara att den begagnar sig av möjligheten att kräva ytterligare rekvisit enligt vad som anges i artiklarna 3, 5 och 6 i protokollet. Samtidigt får en part, med avseende på bestämmelserna i protokollet göra förbehåll som avses i artikel 22.2 och artikel 41.1 i konventionen, oavsett eventuella förbehåll som denna part har gjort enligt konventionen. Inget annat förbehåll får göras.

3. En stat får när den undertecknar detta protokoll eller deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument genom ett skriftligt meddelande ställt till Europarådets generalsekreterare förklara att den begagnar sig av möjligheten att kräva sådana ytterligare rekvisit som avses i artikel 5.2 a och artikel 6.2 a i detta protokoll.

Artikel 13

Förbehållens status och återtagande

1. En part som har gjort ett förbehåll i enlighet med artikel 12 skall helt eller delvis återta detta så snart som omständigheterna medger. Återtagandet börjar gälla den dag då generalsekreteraren mottar meddelandet. Om det i detsamma anges att återtagandet av ett förbehåll skall börja gälla en dag som anges där, och denna dag infaller efter den dag då generalsekreteraren mottog meddelandet, skall återtagandet börja gälla den senare dagen.

Article 12

Reservations and declarations

1. Reservations and declarations made by a Party to a provision of the Convention shall be applicable also to this Protocol, unless that Party declares otherwise at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

2. By a written notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe, any Party may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, declare that it avails itself of the reservation(s) provided for in Articles 3, 5 and 6 of this Protocol. At the same time, a Party may avail itself, with respect to the provisions of this Protocol, of the reservation(s) provided for in Article 22, paragraph 2, and Article 41, paragraph 1, of the Convention, irrespective of the implementation made by that Party under the Convention. No other reservations may be made.

3. By a written notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe, any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, declare that it avails itself of the possibility of requiring additional elements as provided for in Article 5, paragraph 2.a, and Article 6, paragraph 2.a, of this Protocol.

Article 13

Status and withdrawal of reservations

1. A Party that has made a reservation in accordance with Article 12 above shall withdraw such reservation, in whole or in part, as soon as circumstances so permit. Such withdrawal shall take effect on the date of receipt of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. If the notification states that the withdrawal of a reservation is to take effect on a date specified therein, and such date is later than the date on which the notification is received by the Sec-

2. Europarådets generalsekreterare får regelbundet fråga de parter som har gjort ett eller flera förbehåll som avses i artikel 12 om utsikterna att de återtar förbehållen

Artikel 14

Territoriell tillämpning

1. En part kan när den undertecknar detta protokoll eller deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument ange för vilket eller vilka territorier protokollet skall tillämpas.

2. En part kan vid en senare tidpunkt genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare utsträcka tillämpningen av protokollet till ett annat territorium som anges i förklaringen. I förhållande till ett sådant territorium träder protokollet i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då generalsekreteraren mottog förklaringen.

3. En förklaring som avgivits enligt de båda föregående punkterna kan, med avseende på ett territorium som anges i förklaringen, återtas genom ett meddelande ställt till Europarådets generalsekreterare. Återtagandet börjar gälla den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då generalsekreteraren mottog meddelandet.

Artikel 15

Uppsägning

1. En part får när som helst säga upp detta protokoll genom ett meddelande ställt till Europarådets generalsekreterare.

2. Uppsägningen börjar gälla den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då generalsekreteraren mottog meddelandet.

Secretary General, the withdrawal shall take effect on such a later date.

2. The Secretary General of the Council of Europe may periodically enquire with Parties that have made one or more reservations in accordance with Article 12 as to the prospects for withdrawing such reservation(s).

Article 14

Territorial application

1. Any Party may at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which this Protocol shall apply.

2. Any Party may, at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Protocol to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of the declaration by the Secretary General.

3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 15

Denunciation

1. Any Party may, at any time, denounce this Protocol by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.

2. Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Artikel 16

Meddelanden

Europarådets generalsekreterare skall meddela Europarådets medlemsstater, de icke-medlemsstater som har deltagit i utarbetandet av detta protokoll samt de stater som har anslutit sig till det eller inbjudits att ansluta sig till det om

- a) undertecknanden,
- b) deponering av ratifikations-, godtagande-, godkännande- och anslutningsinstrument,
- c) dag för protokollets ikraftträdande enligt artiklarna 9—11,
- d) andra handlingar, meddelanden eller underrättelser som rör protokollet.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen bemyndigade, undertecknat detta protokoll.

Upprättat i Strasbourg den 28 januari 2003 på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar, som skall deponeras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare skall översända en bestyrkt kopia till varje medlemsstat i Europarådet, de icke-medlemsstater som har deltagit i utarbetandet av detta protokoll samt till de stater som har inbjudits att ansluta sig till det.

Article 16

Notification

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe, the non-member States which have participated in the elaboration of this Protocol as well as any State which has acceded to, or has been invited to accede to, this Protocol of:

- a) any signature;
- b) the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c) any date of entry into force of this Protocol in accordance with its Articles 9, 10 and 11;
- d) any other act, notification or communication relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this 28 January 2003, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe, to the non-member States which have participated in the elaboration of this Protocol, and to any State invited to accede to it.

*Bilaga
Fördragstexter*

**NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖS
2008/913/YOS, TEHTY 28 PÄIVÄNÄ
MARRASKUUTA 2008 , RASISMIN JA
MUUKALAISVIHAN TIETTYJEN MUO-
TOJEN JA ILMAISUJEN TORJUMISES-
TA RIKOSOIKEUDELLISIN KEINAIN**

Virallinen lehti nro L 328 , 06/12/2008 s.
0055—0058

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn
sopimuksen ja erityisesti sen 29 ja 31 artiklan
sekä 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan,

ottaa huomioon komission ehdotuksen,
ottaa huomioon Euroopan parlamentin lau-
sunnan [1],

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Rasismilla ja muukalaisvihalla rikotaan
suoraan vapauden ja kansanvallan sekä ih-
misoikeuksien ja perusvapauksien kunnioi-
tamisen ja oikeusvaltion periaatteita, joille
Euroopan unioni perustuu ja jotka ovat yhtei-
siä kaikille jäsenvaltioille.

(2) Neuvoston ja komission toimintasuunni-
telmassa, joka koskee parhaita tapoja panna
täytäntöön Amsterdamin sopimuksen määrä-
ykset vapautteen, turvallisuuteen ja oikeuteen
perustuvan alueen toteuttamisesta [2], Tam-
pereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 ko-
koontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmissä,
Euroopan unionin kannasta maailmanlaajui-
sessa rasismiin vastaisessa konferenssissa ja
unionin nykytilanteesta 20 päivänä syyskuuta
2000 annetussa Euroopan parlamentin päätös-
lauselmassa [3] sekä komission neuvostolle ja
Euroopan parlamentille antamassa tiedonan-
nossa vapautteen, turvallisuuteen ja oikeuteen
perustuvan alueen toteutumisen seuraamiseksi
Euroopan unionissa laadittavasta tulostau-
lusta (vuoden 2000 jälkipuoliskoa koskeva
puolivuotispäivitys) edellytetään toimenpitei-
tä tällä alalla. Neuvosto palautti 4 ja 5 päivä-
nä marraskuuta 2004 hyväksymässään Ha-
gin ohjelmassa mieleen Eurooppa-neuvoston

**RÅDETS RAMBESLUT 2008/913/RIF AV
DEN 28 NOVEMBER 2008 OM BEKÄM-
PANDE AV VISSA FORMER AV OCH
UTTRYCK FÖR RASISM OCH FRÄM-
LINGSFIENTLIGHET ENLIGT STRAFF-
LAGSTIFTNINGEN**

Europeiska unionens officiella tidning nr L
328 , 06/12/2008 s. 0055—0058

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR
ANTAGIT DETTA RAMBESLUT

med beaktande av fördraget om Europeiska
unionen, särskilt artiklarna 29, 31 och 34.2 b,

med beaktande av kommissionens förslag,
med beaktande av Europaparlamentets ytt-
rande [1], och

av följande skäl:

(1) Rasism och främlingsfientlighet är di-
rekta brott mot principerna om frihet, demo-
krati, respekt för de mänskliga rättigheterna
och de grundläggande friheterna samt mot
rättsstatsprincipen, principer som Europeiska
unionen bygger på och som är gemensamma
för medlemsstaterna.

(2) I rådets och kommissionens handlings-
plan för att på bästa sätt kunna genomföra
bestämmelserna i Amsterdamfördraget om
upprättande av ett område med frihet, säker-
het och rättvisa [2], slutsatserna från Europe-
iska rådets möte i Tammerfors den 15 och
16 oktober 1999, Europaparlamentets resolu-
tion av den 20 september 2000 om Europeis-
ka unionens ståndpunkt vid världskonferen-
sen om rasism och om den aktuella situation-
en i unionen [3] och kommissionens medde-
lande till rådet och Europaparlamentet med
halvårsuppdatering av resultatavlan för
framstegen i skapandet av ett område med
frihet, säkerhet och rättvisa i Europeiska uni-
onen (andra halvåret 2000) krävs åtgärder på
detta område. I Haagprogrammet från den
4 och 5 november 2004 erinrar rådet om sitt
beslutsamma engagemang för att bekämpa
alla former av rasism, antisemitism och främ-
lingsfientlighet, enligt vad som förklarades

joulukuussa 2003 antaman vakaan sitoumuksen torjua rasismia, antisemitismia ja muukalaisvihaa.

(3) Rasismien ja muukalaisvihan vastaisesta toiminnasta 15 päivänä heinäkuuta 1996 hyväksyttyä neuvoston yhteistä toimintaa 96/443/YOS [4] olisi täydennettävä lainsäädäntötoimilla, joilla vastataan tarpeeseen lähentää jäsenvaltioiden lakeja ja asetuksia sekä poistaa pääasiassa jäsenvaltioiden oikeudellisten lähestymistapojen eroavuuksiin perustuvia esteitä tehokkaalle oikeudelliselle yhteistyölle.

(4) Yhteiseen toimintaan 96/443/YOS ja muilla kansainvälisillä foorumeilla, esimerkiksi Euroopan neuvostossa, suoritettuun työhön kohdistuneen arvioinnin mukaan oikeudellisessa yhteistyössä on edelleen joitakin ongelmia, minkä vuoksi jäsenvaltioiden rikoslainsäädäntöjä on lähennettävä edelleen, jotta varmistetaan kattavan ja selkeän lainsäädännön tehokas täytäntöönpano rasismien ja muukalaisvihan torjumiseksi.

(5) Rasismi ja muukalaisviha ovat uhka henkilöryhmille, joihin tällainen käytös kohdistuu. Tämän ilmiön osalta on määritettävä yhteinen rikoslainsäädännöllinen lähestymistapa Euroopan unionissa sen varmistamiseksi, että tietyn tyyppinen käyttäytyminen säädetään rangaistavaksi kaikissa jäsenvaltioissa ja että näihin rikoksiin syyllistyneille tai niistä vastuussa oleville luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille määrätään tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia.

(6) Jäsenvaltiot toteavat, että rasismien ja muukalaisvihan torjuminen edellyttää kattavan kehyksen puitteissa toteutettavia erilaisia toimenpiteitä, eikä sitä voi rajata rikosasioihin. Tämä puitepäätös rajoittuu rasismien ja muukalaisvihan erityisen vakavien muotojen torjumiseen rikosoikeudellisin keinoin. Koska jäsenvaltioiden kulttuuriset ja oikeudelliset perinteet eroavat jossain määrin erityisesti tällä alalla, rikoslainsäädännön täydellinen yhdenmukaistaminen ei ole tällä hetkellä mahdollista.

(7) Tässä puitepäätöksessä olisi "syntyperällä" ymmärrettävä viittausta pääosin henkilöihin tai henkilöryhmiin, jotka polveutuvat henkilöistä, jotka voitaisiin tunnistaa tietyistä

av Europeiska rådet redan i december 2003.

(3) Rådets gemensamma åtgärd 96/443/RIF av den 15 juli 1996 om åtgärder mot rasism och främlingsfientlighet [4] bör följas av ytterligare lagstiftning för att behovet av ytterligare tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar ska kunna åtgärdas och de hinder för effektivt rättsligt samarbete som främst beror på skillnaderna i medlemsstaternas rättsordningar övervinnas.

(4) Av utvärderingen av gemensam åtgärd 96/443/RIF och det arbete som utförts i andra internationella forum, till exempel Europarådet, framgår det att vissa problem med det rättsliga samarbetet kvarstår och att det därför finns ett behov av ytterligare tillnärmning av medlemsstaternas straffrättsliga lagstiftning så att tillämpningen av en omfattande och tydlig lagstiftning för att effektivt bekämpa rasism och främlingsfientlighet kan säkerställas.

(5) Rasism och främlingsfientlighet är ett hot mot grupper av personer som är utsatta för sådana gärningar. Det är nödvändigt att utforma en gemensam straffrättslig strategi i Europeiska unionen i fråga om rasism och främlingsfientlighet, så att samma gärningar kriminaliseras i alla medlemsstater och effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner införs för fysiska och juridiska personer som har begått eller är ansvariga för sådana brott.

(6) Medlemsstaterna inser att kampen mot rasism och främlingsfientlighet kräver olika typer av åtgärder inom en övergripande ram och inte kan begränsas till enbart straffrättsliga ärenden. Detta rambeslut är dock begränsat till att genom straffrättsliga åtgärder bekämpa särskilt allvarliga former av rasism och främlingsfientlighet. Eftersom medlemsstaternas kulturella och rättsliga traditioner i viss mån skiljer sig från varandra, särskilt på detta område, är en fullständig harmonisering av strafflagstiftningen för närvarande inte möjlig.

(7) I detta rambeslut bör "härstamning" hänföra sig huvudsakligen till personer eller grupper av personer som härstammar från personer som kan identifieras genom vissa

piirteistä (kuten rotu tai ihonväri), vaikka kaikkia näitä piirteitä ei välttämättä enää ole olemassa. Tällaiset henkilöt tai henkilöryhmät voivat siitä huolimatta joutua vihan tai väkivallan kohteeksi syntyperänsä vuoksi.

(8) "Uskonnolla" olisi ymmärrettävä viittausta yleisesti henkilöihin, jotka määrittellään heidän uskonnollisen vakaumuksensa tai maailmankatsomuksensa perusteella.

(9) "Vihalla" olisi ymmärrettävä viittausta rotuun, ihonväriin, uskontoon, syntyperään taikka kansalliseen tai etniseen alkuperään perustuvaan vihaan.

(10) Tämä puitepäätös ei estä jäsenvaltiota antamasta kansallisessa lainsäädännössään säännöksiä, jotka laajentavat 1 artiklan 1 kohdan c ja d kohdan koskemaan rikoksia, jotka kohdistuvat jonkin muun perusteen kuin rodun, ihonvärin, uskonnon, syntyperän taikka kansallisen tai etnisen alkuperän mukaan määriteltyyn ihmisryhmään; tällaisia perusteita voivat olla esimerkiksi yhteiskunnallinen asema tai poliittiset vakaumukset.

(11) Olisi varmistettava, että rikoksia, joihin liittyy rasismia ja muukalaisvihaa, koskeva tutkinta ja syytetoimet eivät edellytä tekojen uhrien tekemää rikosilmoitusta tai heidän vireille panemaansa syytettä, sillä he ovat usein erityisen haavoittuvaisia ja haluttomia oikeustoimiin.

(12) Rikoslainsäädännön lähentämisen pitäisi johtaa rasismia ja muukalaisvihaa käsittelevien rikosten torjumiseen tehokkaammin edistämällä täysimittaista ja tehokasta oikeudellista yhteistyötä jäsenvaltioiden välillä. Neuvoston olisi otettava huomioon alalla mahdollisesti esiintyvät vaikeudet tarkastellessaan tätä puitepäätöstä sen arvioimiseksi, ovatko lisätoimenpiteet tarpeen tällä alalla.

(13) Jäsenvaltiot eivät voi riittäväällä tavalla toteuttaa tämän puitepäätöksen tavoitetta, joka on tehokkaiden, oikeasuhteisten ja varoitavien rikosoikeudellisten vähimmäisraamusten määrittäminen rasismia ja muukalaisvihaa käsittelevistä rikoksista kaikissa jäsenvaltioissa, koska tätä koskevien sääntöjen on oltava yhteiset ja yhteensopivat, joten tämä tavoite voidaan saavuttaa paremmin Euroopan unionin tasolla, joten unioni voi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklassa tarkoitettua ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen

särdrag (som ras eller hudfärg) utan att samtliga av dessa särdrag nödvändigtvis finns kvar. Trots detta kan sådana personer eller grupper av personer, på grund av sin härstamning, bli föremål för hat eller våld.

(8) "Religion" bör hänföra sig huvudsakligen till personer som definieras genom hänvisning till trosåskådning eller övertygelse.

(9) "Hat" bör hänföra sig till hat baserat på ras, hudfärg, religion, härstamning eller nationellt eller etniskt ursprung.

(10) Detta rambeslut hindrar inte en medlemsstat från att anta bestämmelser i nationell lagstiftning som utvidgar artikel 1.1 c och 1.1 d till brott riktade mot en grupp av personer, utpekad med åberopande av andra kriterier än ras, hudfärg, religion, härstamning eller nationellt eller etniskt ursprung, såsom social ställning eller politisk övertygelse.

(11) Man bör se till att utredningar av och åtal för rasistiska och främlingsfientliga brott inte är avhängiga av en anmälan eller anklagelse från de personer som utsatts för brottet, eftersom de ofta är särskilt sårbara och ovilliga att inleda rättsliga förfaranden.

(12) Tillnärmning av strafflagstiftningen bör leda till att rasistiska och främlingsfientliga brott kan bekämpas mer effektivt, genom att ett fullständigt och effektivt straffrättsligt samarbete mellan medlemsstaterna främjas. Rådet bör vid översynen av rambeslutet beakta de svårigheter som kan föreligga på detta område i syfte att överväga huruvida ytterligare åtgärder behövs på området.

(13) Eftersom målet för detta rambeslut, nämligen att se till att rasistiska och främlingsfientliga brott bestraffas med åtminstone en miniminivå av effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner i alla medlemsstater, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, eftersom bestämmelserna måste vara gemensamma och förenliga med varandra, och eftersom detta mål bättre kan uppnås på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen och i artikel 5 i fördraget om upp-

5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Viimeksi mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä puitepäätöksessä ei ylitetä sitä, mikä on tämän tavoitteen saavuttamiseksi tarpeen.

(14) Tässä puitepäätöksessä kunnioitetaan perusoikeuksia ja otetaan huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklassa ja ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 ja 11 artiklassa tunnustetut sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan II ja VI luvussa huomioon otetut periaatteet.

(15) Yhdistymisvapauden ja sananvapauden, erityisesti lehdistönvapauden ja muiden tiedotusvälineiden sananvapauden kunnioittamiseen liittyvät näkökohdat ovat johtaneet useissa jäsenvaltioissa menettelyyn liittyviin takeisiin sekä vastuun määrittämistä tai rajaamista koskevien erityissääntöjen antamiseen kansallisessa lainsäädännössä.

(16) Yhteinen toiminta 96/443/YOS olisi kumottava, koska se on vanhentunut Amsterdamin sopimuksen, rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta 29 päivänä kesäkuuta 2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/43/EY [5] ja tämän puitepäätöksen voimaantulon myötä.

ON TEHNYT TÄMÄN PUITEPÄÄTÖKSEN:

I artikla

Rasismia ja muukalaisvihaa koskevat rikokset

1. Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että seuraavat tahalliset teot säädetään rangaistaviksi:

a) julkinen yllyttäminen väkivaltaan tai vihaan, joka kohdistuu rodun, ihonvärin, uskonnon, syntyperän taikka kansallisen tai etnisen alkuperän mukaan määrytyvään ihmisryhmään tai tällaisen ryhmän jäseneneen;

b) edellä a alakohdassa tarkoitettujen teon suorittaminen levittämällä tai jakamalla julkisesti kirjoituksia, kuvia tai muuta aineistoa;

c) sellainen kansainvälisen rikostuomiois-

rättänyt av Europeiska gemenskapen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i den sistnämnda artikeln går rambeslutet inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.

(14) Detta rambeslut står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns i artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen och i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, särskilt artiklarna 10 och 11, och som ingår i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, särskilt kapitlet II och VI.

(15) Avväganden som gäller föreningsfrihet och yttrandefrihet, särskilt tryckfrihet och yttrandefrihet i andra medier har i många medlemsstater lett till en särskild rättegångsordning och särskilda bestämmelser i nationell lagstiftning om fastställande eller begränsning av ansvar.

(16) Gemensam åtgärd 96/443/RIF bör upphävas, eftersom den har blivit föråldrad efter ikraftträdandet av Amsterdamfördraget, rådets direktiv 2000/43/EG av den 29 juni 2000 om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung [5] och detta rambeslut.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Rasistiska och främlingsfientliga brott

1. Varje medlemsstat ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att följande avsiktliga gärningar blir straffbara:

a) Offentlig uppmaning till våld eller hat riktat mot en grupp av personer eller en medlem av en sådan grupp, utpekad med åberopande av ras, hudfärg, religion, härstamning eller nationellt eller etniskt ursprung.

b) En enligt led a begången handling bestående av offentlig spridning eller distribution av skrifter, bilder eller annat material.

c) Offentligt urskuldande, förnekande eller

tuimen perussäännön 6, 7 ja 8 artiklassa määriteltyjen joukkotuhonnan, ihmisyyttä vastaan kohdistuvien rikosten ja sotarikosten julkinen puolustelu, kieltäminen tai vakava vähätteleminen, joka kohdistuu rodun, ihonvärin, uskonnon, syntyperän taikka kansallisen tai etnisen alkuperän mukaan määriteltyyn ihmisryhmään tai tällaisen ryhmän jäseneseen, jos teko on suoritettu tavalla, joka on omiaan yllyttämään väkivaltaan tai vihaan tällaista ryhmää tai tällaisen ryhmän jäsentä kohtaan;

d) sellainen 8 päivänä elokuuta 1945 tehdyn Lontoon sopimuksen liitteenä olevan kansainvälisen sotarikostuomioistuimen perussäännön 6 artiklassa määriteltyjen rikosten julkinen puolustelu, kieltäminen tai vakava vähätteleminen, joka kohdistuu rodun, ihonvärin, uskonnon, syntyperän taikka kansallisen tai etnisen alkuperän mukaan määriteltyyn ihmisryhmään tai tällaisen ryhmän jäseneseen, jos teko suoritetaan tavalla, joka on omiaan yllyttämään väkivaltaan tai vihaan tällaista ryhmää tai tällaisen ryhmän jäsentä kohtaan.

2. Edellä olevan 1 kohdan soveltamiseksi jäsenvaltiot voivat säätää, että rangaistavaa on ainoastaan teko, joka joko suoritetaan tavalla, joka on omiaan häiritsemään yleistä järjestystä, tai on uhkaavaa, alentavaa tai loukkaavaa.

3. Edellä olevan 1 kohdan soveltamiseksi viittauksen uskontoon tarkoitetaan kattavan ainakin menettelyn, jota käytetään tekosyynä tällaisten tekojen kohdistamiseen rodun, ihonvärin, syntyperän taikka kansallisen tai etnisen alkuperän mukaan määriteltyyn ihmisryhmään tai tällaisen ryhmän jäseneseen.

4. Tätä puitepäätöstä tehtäessä tai myöhemmin jäsenvaltio voi antaa lausuman siitä, että se säätää 1 kohdan c alakohdassa ja/tai d alakohdassa mainittujen rikosten kieltämisen ja vakavan vähätteleminen rangaistavaksi vain siinä tapauksessa, että näissä kohdissa tarkoitettut rikokset on todettu kyseisen jäsenvaltion kansallisen tuomioistuimen ja/tai kansainvälisen tuomioistuimen tai yksinomaan kansainvälisen tuomioistuimen lopullisella päätöksellä.

flagrant förringande av brott som folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser enligt definitionen i artiklarna 6, 7 och 8 i Internationella brottmålsdomstolens stadga, riktat mot en grupp av personer eller en medlem av en sådan grupp, utpekad med åberopande av ras, hudfärg, religion, härstamning eller nationellt eller etniskt ursprung, om gärningen begås på ett sådant sätt att den är ägnad att uppmåna till våld eller hat gentemot en sådan grupp eller en medlem av en sådan grupp.

d) Offentligt urskuldande, förnekande eller flagrant förringande av de brott som definieras i artikel 6 i Internationella militärtribunals stadga, som fogas till Londonöverenskommelsen av den 8 augusti 1945, riktat mot en grupp av personer eller en medlem av en sådan grupp, utpekad med åberopande av ras, hudfärg, religion, härstamning eller nationellt eller etniskt ursprung, om gärningen begås på ett sådant sätt att den är ägnad att uppmåna till våld eller hat gentemot en sådan grupp eller en medlem av en sådan grupp.

2. För tillämpningen av punkt 1 får medlemsstaterna välja att straffa enbart gärningar som antingen begås på ett sådant sätt att de är ägnade att vara störande för allmän ordning eller som är hotfulla, otillbörliga eller kränkande.

3. För tillämpningen av punkt 1 är hänvisningen till religion avsedd att minst inbegripa gärningar som är en förevändning för att rikta gärningar mot en grupp av personer eller en medlem av en sådan grupp, utpekad med åberopande av ras, hudfärg, härstamning eller nationellt eller etniskt ursprung.

4. Varje medlemsstat får, när detta rambeslut antas eller senare, göra ett uttalande om att medlemsstaten endast kommer att göra förnekande eller flagrant förringande av de brott som det hänvisas till i punkt 1 c och/eller 1 d straffbara, om sådana brott har fastställts genom ett slutgiltigt beslut av en nationell domstol i denna medlemsstat och/eller av en internationell domstol eller genom enbart ett slutgiltigt beslut av en internationell domstol.

2 artikla

Yllytys ja avunanto

1. Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että yllytys johonkin 1 artiklan 1 kohdan c ja d alakohdassa tarkoitettuun tekoon säädetään rangaistavaksi.

2. Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että avunanto johonkin 1 artiklassa tarkoitettuun tekoon säädetään rangaistavaksi.

3 artikla

Rikosoikeudelliset seuraamukset

1. Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että 1 ja 2 artiklassa tarkoitetuista teoista määrätään tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia rikosoikeudellisia seuraamuksia.

2. Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että 1 artiklassa tarkoitetuista teoista määrätään rikosoikeudellisia seuraamuksia, joiden enimmäispituus on vähintään yhdestä kolmeen vuotta vankeutta.

4 artikla

Rasistiset ja muukalaisvihamieliset vaikuttimet

Jäsenvaltioiden on muiden kuin 1 ja 2 artiklassa tarkoitettujen tekojen osalta toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että rasistisia ja muukalaisvihamielisiä vaikuttimia pidetään raskauttavina asianhaaroina, tai vaihtoehtoisesti, että tuomioistuimet ottavat tällaiset vaikuttimet huomioon määrätessään rangaistuksia.

5 artikla

Oikeushenkilöiden vastuu

1. Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että oikeushenkilöt saatetaan vastuuseen sellaisesta 1 ja 2 artiklassa tarkoitettusta teosta, jonka on

Artikel 2

Anstiftan och medhjälp

1. Varje medlemsstat ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att anstiftan till de gärningar som avses i artikel 1.1 c och d blir straffbar.

2. Varje medlemsstat ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att medhjälp till att begå de gärningar som avses i artikel 1 blir straffbar.

Artikel 3

Straffrättsliga sanktioner

1. Varje medlemsstat ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att de gärningar som avses i artiklarna 1 och 2 beläggs med effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga sanktioner.

2. Varje medlemsstat ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att de gärningar som avses i artikel 1 beläggs med ett maximistraff som minst uppgår till mellan ett och tre års fängelse.

Artikel 4

Rasistiska och främlingsfientliga motiv

För andra brott än de som avses i artiklarna 1 och 2, ska medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att rasistiska och främlingsfientliga motiv anses som en försvårande omständighet eller alternativt att domstolarna kan ta sådana motiv i beaktande vid fastställandet av sanktionerna.

Artikel 5

Juridiska personers ansvar

1. Varje medlemsstat ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att en juridisk person kan ställas till ansvar för sådana gärningar som avses i artiklarna 1 och 2, vil-

oikeushenkilön hyväksi suorittanut joko yksin tai oikeushenkilön toimielimen osana henkilö, jonka johtava asema oikeushenkilössä perustuu

a) toimivaltaan edustaa oikeushenkilöä;

b) valtuuksiin tehdä päätöksiä oikeushenkilön puolesta; tai

c) valtuuksiin harjoittaa oikeushenkilön sisäistä valvontaa.

2. Tämän artiklan 1 kohdassa säädettyjen tapausten lisäksi jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että oikeushenkilö voidaan saattaa vastuuseen, jos tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettun henkilön harjoittaman ohjauksen tai valvonnan puutteellisuus on mahdollistanut sen, että oikeushenkilön alaisena toimiva henkilö on voinut suorittaa kyseisen oikeushenkilön hyväksi 1 ja 2 artiklassa tarkoitettuja tekoja.

3. Se, mitä tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään oikeushenkilön vastuusta, ei estä rikosoikeudenkäyntiä sellaisia luonnollisia henkilöitä vastaan, jotka ovat tekijöinä tai osallisina 1 ja 2 artiklassa tarkoitetuissa teoissa.

4. "Oikeushenkilöllä" tarkoitetaan oikeussubjektia, jolla on oikeushenkilön asema sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaan, lukuun ottamatta valtioita tai muita julkisia elimiä niiden käyttäessä julkiseen valtaan liittyviä oikeuksia ja julkisoikeudellisia kansainvälisiä järjestöjä.

6 artikla

Oikeushenkilöihin kohdistuvat seuraamukset

1. Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti vastuulliseksi todettua oikeushenkilöä rangaistaan tehokkain, oikeasuhteisin ja varoittavin seuraamuksin, joihin kuuluu rikosoikeudellisia tai muita sakkoja ja joihin voi kuulua muita seuraamuksia, kuten

a) oikeuden menettäminen julkisista varoista myönnettyjen etuisuuksien tai tuen saamiseen;

ka begås för den juridiska personens räkning av en person som agerar antingen enskilt eller som en del av den juridiska personens organisation och har en ledande ställning inom den juridiska personens organisation, grundad på

a) befogenhet att företräda den juridiska personen,

b) befogenhet att fatta beslut på den juridiska personens vägnar, eller

c) befogenhet att utöva kontroll inom den juridiska personen.

2. Förutom i de fall som anges i punkt 1 i denna artikel ska varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att en juridisk person kan göras ansvarig, när brister i övervakning eller kontroll som ska utföras av en sådan person som avses i punkt 1 i denna artikel har gjort det möjligt för en person som är underställd den juridiska personen att för den juridiska personens räkning begå sådana gärningar som avses i artiklarna 1 och 2.

3. Den juridiska personens ansvar enligt punkterna 1 och 2 i denna artikel ska inte utesluta lagföring av fysiska personer som är gärningsmän eller medhjälpare till de gärningar som avses i artiklarna 1 och 2.

4. Med termen juridisk person avses var och en som enligt gällande nationell lagstiftning har denna status, utom stater och andra offentliga organ vid utövandet av offentliga maktbefogenheter samt offentliga internationella organisationer.

Artikel 6

Sanktioner för juridiska personer

1. Varje medlemsstat ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att en juridisk person som görs ansvarig i enlighet med artikel 5.1 kan bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner, som ska innefatta bötesstraff eller administrativa avgifter och kan innefatta andra sanktioner, såsom

a) fråntagande av rätt till offentliga förmåner eller stöd,

b) väliaikainen tai pysyvä liiketoimintakielto;

c) oikeudelliseen valvontaan asettaminen;

d) oikeudellinen määräys lopettaa toiminta.

2. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että 5 artiklan 2 kohdan mukaisesti vastuulliseksi todettua oikeushenkilöä rangaistaan tehokkain, oikeasuhteisin ja varoittavin seuraamuksin tai toimenpitein.

7 artikla

Valtiosääntöön sisältyvät säännökset ja peruseriaatteet

1. Tämä puitepäättös ei vaikuta velvollisuuteen kunnioittaa perusoikeuksia ja noudattaa oikeudellisia peruseriaatteita, sananvapaus ja yhdistymisvapaus mukaan lukien, sellaisina kuin ne on vahvistettu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklassa.

2. Tämä puitepäättös ei velvoita jäsenvaltioita toteuttamaan toimenpiteitä, jotka ovat ristiriidassa niiden yhdistymisvapautta ja sananvapautta, erityisesti lehdistönvapautta ja muiden tiedotusvälineiden sananvapautta koskevien peruseriaatteiden kanssa sellaisina kuin ne ilmenevät valtiosääntöperinteessä tai lehdistön ja muiden tiedotusvälineiden oikeuksia ja vastuuta sekä menettelyyn liittyviä takeita koskevissa säännöissä, jos nämä säännöt koskevat vastuun määrittämistä tai rajaamista.

8 artikla

Tutinnan tai syytöimien aloittaminen

Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että 1 ja 2 artiklassa tarkoitettua tekoa koskeva tutkinta tai syytöimet eivät edellytä tekojen uhrien tekemää rikosilmoitusta tai heidän nostamaansa syytettä ainakaan kaikkein vakavimmissa tapauksissa, joissa teot on suoritettu kysäisen jäsenvaltion alueella.

b) tillfälligt eller permanent näringsförbud,

c) rättslig övervakning,

d) rättsligt beslut om avveckling av verksamheten.

2. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att en juridisk person som har gjorts ansvarig i enlighet med artikel 5.2 kan bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner eller åtgärder.

Artikel 7

Konstitutionella regler och grundläggande principer

1. Detta rambeslut ska inte medföra någon ändring av kravet att respektera grundläggande rättigheter och grundläggande rättsprinciper, däribland yttrande- och föreningsfrihet, enligt artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen.

2. Detta rambeslut ska inte medföra krav på att medlemsstaterna ska vidta åtgärder som står i strid med grundläggande principer som rör föreningsfrihet och yttrandefrihet, särskilt tryckfrihet och yttrandefrihet i andra medier såsom följer av konstitutionella traditioner eller regler om pressens eller andra mediernas rättigheter, ansvar samt om en särskild rättegångsordning för dem, när dessa regler hör samman med fastställande eller begränsning av ansvar.

Artikel 8

Inledande av utredningar eller rättsliga åtgärder

Varje medlemsstat ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att utredningar av eller åtal för de gärningar som avses i artiklarna 1 och 2 inte ska vara avhängiga av en anmälan eller en anklagelse från den som blivit offer för gärningarna, åtminstone inte i de mest allvarliga fallen, när gärningarna har begåtts på medlemsstatens territorium.

9 artikla

Lainkäyttövalta

1. Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet ulottaakseen lainkäyttövaltansa 1 ja 2 artiklassa tarkoitettuihin tekoihin, jos

a) rikos on tehty kokonaan tai osittain sen alueella;

b) rikoksen on tehnyt sen kansalainen; tai

c) rikos on tehty sellaisen oikeushenkilön hyväksi, jonka päätoimipaikka on kyseisen jäsenvaltion alueella.

2. Vahvistaessaan, että sillä on 1 kohdan a alakohdan mukainen lainkäyttövalta, kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että sen lainkäyttövaltaan kuuluvat myös tapaukset, joissa teot suoritetaan tietojärjestelmän avulla ja

a) rikosentekijä suorittaa teon ollessaan fyysisesti sen alueella, jolloin asiaan ei vaikuta se, liittyykö tekoon sen alueella sijaitsevan tietojärjestelmän sisältämää aineistoa,

b) tekoon liittyy sen alueella sijaitsevan tietojärjestelmän sisältämää aineistoa, jolloin asiaan ei vaikuta se, suorittaako rikosentekijä teon ollessaan fyysisesti kyseisen jäsenvaltion alueella.

3. Jäsenvaltio voi päättää, ettei se sovelle 1 kohdan b ja c alakohdassa vahvistettua lainkäyttövaltasääntöä tai että se soveltaa sitä vain tietyissä tapauksissa tai tilanteissa.

10 artikla

Täytäntöönpano ja tarkastelu

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tämän puitepäätöksen säännösten noudattamisen edellyttämät toimenpiteet viimeistään 28 päivänä marraskuuta 2010.

2. Samaan päivään mennessä jäsenvaltioiden on toimitettava neuvoston pääsihteeristölle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle kirjallisina antamansa säännökset, joilla saatetaan niille tällä puitepäätöksellä asetetut velvoitteet osaksi niiden kansallista lainsäädäntöä. Neuvosto tutkii näitä tietoja käyttäen laaditun

Artikel 9

Behörighet

1. Varje medlemsstat ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att fastställa sin behörighet i fråga om de gärningar som avses i artiklarna 1 och 2, när gärningarna har begåtts

a) helt eller delvis inom medlemsstatens territorium,

b) av någon av medlemsstatens medborgare, eller

c) till förmån för en juridisk person som har sitt huvudkontor inom medlemsstatens territorium.

2. Vid fastställandet av behörighet i enlighet med punkt 1 a ska varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att dess behörighet omfattar fall där gärningarna begås med hjälp av ett informationssystem, och

a) gärningsmannen begår gärningarna när denne befinner sig på medlemsstatens territorium, oavsett om gärningarna omfattar material lagrat i ett informationssystem på medlemsstatens territorium eller ej,

b) gärningarna omfattar material lagrat i ett informationssystem på medlemsstatens territorium, oavsett om gärningsmannen befinner sig på medlemsstatens territorium när denne begår gärningarna eller ej.

3. En medlemsstat kan besluta att inte tillämpa eller att endast i särskilda fall eller under särskilda omständigheter tillämpa den regel om behörighet som anges i punkt 1 b och 1 c.

Artikel 10

Genomförande och översyn

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa bestämmelserna i detta rambeslut senast den 28 november 2010.

2. Medlemsstaterna ska till rådets generalsekretariat och kommissionen samma dag överlämna texten till de bestämmelser genom vilka skyldigheterna enligt detta rambeslut införlivas med deras nationella lagstiftning. På grundval av en rapport som rådet utarbetar med hjälp av denna information och en

kertomuksen ja komission kirjallisen kertomuksen perusteella 28 päivään marraskuuta 2013 mennessä, ovatko jäsenvaltiot noudattaneet tämän puitepäätöksen säännöksiä.

3. Neuvosto tarkastelee tätä puitepäätöstä ennen 28 päivää marraskuuta 2013. Tämän tarkastelun valmistelemiseksi neuvosto pyytää jäsenvaltioita ilmoittamaan, ovatko ne todenneet, että 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin liittyvässä oikeudellisessa yhteistyössä on ilmennyt vaikeuksia. Lisäksi neuvosto voi pyytää Eurojustia toimittamaan raportin siitä, ovatko kansallisten lainsäädäntöjen erot aiheuttaneet alalla ongelmia jäsenvaltioiden välisessä oikeudellisessa yhteistyössä.

skriftlig rapport från kommissionen ska rådet senast den 28 november 2013 bedöma i vilken utsträckning medlemsstaterna har följt bestämmelserna i detta rambeslut.

3. Före den 28 november 2013 ska rådet se över detta rambeslut. För att förbereda översynen ska rådet fråga medlemsstaterna huruvida de har upplevt svårigheter i det rättsliga samarbetet avseende gärningarna i artikel 1. Vidare får rådet uppmana Eurojust att lägga fram en rapport om huruvida skillnader mellan de olika nationella lagstiftningarna har givit upphov till svårigheter i det rättsliga samarbetet mellan medlemsstaterna på detta område.

11 artikla

Yhteisen toiminnan 96/443/YOS kumoaminen

Kumotaan yhteinen toiminta 96/443/YOS.

12 artikla

Alueellinen soveltaminen

Tätä puitepäätöstä sovelletaan Gibraltariin.

13 artikla

Voimaantulo

Tämä puitepäätös tulee voimaan sinä päivänä, jona se julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

Tehty Brysselissä 28 päivänä marraskuuta 2008.

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja
M. Alliot-Marie

Artikel 11

Upphävande av gemensam åtgärd 96/443/RIF

Gemensam åtgärd 96/443/RIF upphävs härmed.

Artikel 12

Territoriell tillämpning

Detta rambeslut ska tillämpas på Gibraltar.

Artikel 13

Ikraftträdande

Detta rambeslut träder i kraft samma dag som det offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Utfärdat i Bryssel den 28 november 2008.

På rådets vägnar
M. Alliot-Marie
Ordförande